

478

Pl66P.

5153

RULES

1. Books may be kept two weeks and may be renewed once for the same period, except 7 day books and magazines.

2. A fine of two cents a day will be charged on each book which is not returned according to the above rules. No book will be issued to any person including students until it has been paid.

3. All injuries to books beyond reasonable wear and all losses shall be made good to the satisfaction of the Librarian.

4. Each borrower is held responsible for all books drawn on his card and for all fines accruing on the same.

(B)

LINGUA LATINA

PRIMUS ANNUS

BY

W. L. PAINE

AND

C. L. MAINWARING

OXFORD
AT THE CLARENDON PRESS
1912

LINGUA LATINA

GENERAL EDITORS:

Dr. W. H. D. ROUSE, Perse School, Cambridge.
S. O. ANDREW, M.A., Whitgift School, Croydon.

PRIMUS ANNUS. First Year's Course, by
W. L. PAYNE, M.A., and C. L. MAINWARING, B.A. 2s.

DECEM FABULAE PUERIS PUELLISQUE
AGENDAE. A Companion Volume of Plays, by
W. L. PAYNE, M.A., C. L. MAINWARING, B.A., and
Miss E. RYLE. 1s. 6d.

PREFACE

THE book is the result of three years' experience in teaching Latin on the Direct Method, during which time we have used the proofs in various forms. In a method, whose essential is spontaneity, it is intended rather to be suggestive—to present one line along which the principles of this method can be followed, and it must rest with the individual teacher to modify it, as his experience leads him. Further, it is still in an experimental stage, and we shall be most happy to receive suggestions both on the general scheme and on the details of the book, from teachers using it. In scope it includes practically all constructions which do not involve the Subjunctive Mood or *Oratio Obliqua*, and can be done in a year by an average class which devotes an hour a day to Latin.

We wish to express our thanks to Mr. S. O. Andrew for his great assistance in the scheme of the book and the arrangement of the Grammar and Syntax; to Dr. W. H. D. Rouse and Prof. E. V. Arnold for reading the proofs and offering many valuable suggestions; and to Mr. E. M. Carter for the picture of the Villa Corneliana.

The need for accurate pronunciation, in a method where the appeal is largely made to the ear, is obvious, but a note of explanation may be necessary, of the

principle we have followed in marking the ‘hidden quantities.’ We have marked the vowel long

- (1) If there seems evidence of its length from its derivation.
- (2) If it precedes the combinations *-ns*, *-nf*, *-gn*, e. g. *īnsula*, *cōnferō*, *stāgnum*; or the inceptive *-sc* e. g. *expergīscor*.

N.B.—*discō* is an exception to this rule.

- (3) If it precedes a hidden *g*, e. g. *tāctum* (*tangō*).

Diphthongs and short vowels have been left unmarked.

W. L. P.
C. L. M.

WHITGIFT SCHOOL, CROYDON.

July, 1912.

INTRODUCTION

THIS course is an attempt to apply the Direct Method to the teaching of Latin. The method, when used for modern language teaching, is based on a psychological principle of imitation ; the learner learns by imitating his master, by saying what he says, the grammar only coming in afterwards to explain practice. In the teaching of Latin, this method is modified in an essential particular by the character of the Latin language itself; Latin is so highly inflected, and so much of its syntax is strange to the learner, that the grammar must form the basis throughout and determine to some extent the arrangement of subject-matter.

In using the present book, the teacher will generally find a certain sequence of treatment convenient, or even necessary :

(1) Before a new exercise (or story) is touched, a new point of grammar has to be explained. This is put before the class by means of concrete examples, and then elucidated by reference to Pure Grammar; it is then applied by frequent and varied oral practice, drawn not from the story but from the vocabulary already possessed by the class; e.g. if the Accusative of Extent is under consideration the oral practice will consist of questions like the following: ‘Quamdiū in

lūdō sumus cottidiē?' 'Quam longe tū abes ā magistrō?' 'Quam longē tabula distat ā iānua?' and the like. In this way faults will be prevented from taking root; the oral practice should at any rate be continued until the new point of grammar is thoroughly understood and can be accurately applied.

(2) The story is now taken in hand, and is explained in the first instance (with books closed) by the master, in Latin, and driven home by repeated questions put to the class. It is important, in this stage, that the class shall not merely listen and understand but shall also speak; where they cannot explain anything themselves they must repeat the explanation given by the master. When they have got on a little way in the course they will begin to take down explanations of important words in their notebooks and learn them by heart.

(3) The story can now be read in class from the book; this should never be done until it can be attempted with confidence, and when it is done the teacher should insist upon intelligent expression. The subject-matter and vocabulary can now be set for homework; the hearing of it will usually lead to the story being reconstructed by means of question and answer, the questions being varied in every possible way to ensure plasticity and liveliness of mind.

Each teacher will use his own discretion about the 'pensa', bearing in mind the great principle that nothing is to be written down until it has been understood and practised.

It may be found difficult to apply the above rules at first, but they will become almost mechanical with the teacher as the work progresses; and as regards the first lessons of all in this book, it will be obvious that they are mere adumbrations, which leave the teacher scope for 'filling in'. It has been our experience that the use of the Direct Method in Latin awakens keen interest on the part of the learner. This interest is not necessarily an end in itself, but a good teacher will make it his business to take advantage of it in order to get out of the Latin lessons that exact and rigorous intellectual discipline which they ought to afford. One sometimes hears teachers say that the Direct Method makes a foreign language easy; such men betray themselves when they say so, for anybody who has seriously tried it knows that the new method is far more exacting, for teacher and learner alike, than the old. Yet boys take to it eagerly, for they cannot forget at any stage of it that they are occupied with something real.

S. O. ANDREW.

WHITGIFT SCHOOL, CROYDON.

PRIMUS ANNUS

PRIMA LECTIO : *Litterae et Pronuntiatio.*

SECUNDA LECTIO : *Verbum.*

Recitā, respondē, surge, cōsīde, dīc, venī.

Quid facis? Recitō. Quid faciō? Recitās. Quid facit? Recitat.

Recitātē, respondētē, surgite, venītē.

Quid facitis? Recitāmus. Quid facimus? Recitātis. Quid faciunt? Recitant.

TERTIA LECTIO : *Prōnōmen.*

Ego interrogō, tū respondēs, ille audit.

Ego et ille surgimus; nōs stāmus.

Tū et ille cōsīdit; vōs sedētis. Illi veniunt.

Quis docet? Magister docet. Quis discit? Discipulus discit.

Magister etiam scribit; discipulus spectat.

Nēmō stat, omnēs sedent. Omnes recitant, nēmō silet.

QUARTA LECTIO : *Interrogatiō.*

Recitāsne tū? Minimē, magister, ego audiō.

Audīsne? Ita, magister, audiō.

Nōnne vōs sedētis? Sānē, magister, nōs sedēmus.

Surgitne ille an cōsīdit? Neque surgit neque cōsīdit, sed stat.

Audiuntne illi an spectant? Et audiunt et spectant.

Scribōne ego an interrogō? Nōn scribis, sed interrogās.

Intellegitisne omnēs annōn? Intellegimus.

QUINTA LECTIO: *Nōmen.*

Quid est illud? Mēnsa est illa. Quid est hoc? Sella est haec.

Iānua, fenestra, tabula, crēta, carta, pāgina, līttera, lingua, dextra, sinistra, pila, camera.

Quid est illud? Nōnne scīs? Minimē, magister, nesciō.

SEXTA LECTIO: *Adiectīvum.*

Quālis est tabula? Quadrāta est tabula. Pila est rotunda.

Iānua et longa et angusta est, sed tabula lāta est. Crēta alba est, lingua rubra, tabula nigra. Iānua clausa est; fenestra nōn clausa sed aperta est. Neque haec līttera, neque illa rubra est: haec nigra est, illa caerulea.

Quanta est mēnsa? Māgna est mēnsa, sed sella parva.

SEPTIMA LECTIO: *Cāsus Accūsātīvus.*

Quid vidēs? Crētam videō, ò magister.

Pāginam tangō, sūmō, teneō, pōnō.

Ego albam crētam habeō, vōs nigram tabulam vidētis.

Discipulus iānuam aperit; nunc aperta est iānua; apertam iānuam vidētis.

Magister fenestram claudit; nunc clausa est fenestra; clausam fenestram vidētis.

Parvam crētam sūmō; māgnam lītteram et longam sententiam scribō.

Spectāte omnēs! Dextra sinistram tangit; nunc dextram sinistra tangit.

OCTĀVA LECTIO: *Adiectīvum Possessīvum.*

Mea est haec crēta; meam crētam vidētis. Tua est illa sella; tuam sellam mōnstrō. Mārcus suam sellam habet. Nostra tabula est haec; nostram tabulam spectāmus. Vesta camera est haec: spectāte vestram cameram! Magister suam cameram habet.

PĒNSUM.

A. Declinā: recitō, stō, respondeō, sedeō, surgō, faciō, veniō.

B. Respondē:

- (i) Quālis est iānua, fenestra, tabula, crēta, pila ?
- (ii) Quanta est mēnsa, sella, crēta, littra B, haec sententia ?
- (iii) Quālem crētam teneō ?
- (iv) Quālem tabulam habēmus ?
- (v) Quālem pāginam tangis ?
- (vi) Quālem fenestram vidēs ?
- (vii) Quantam sententiam scribis ?
- (viii) Quantam cameram habētis ?
- (ix) Cūius est crēta ? camera ?
- (x) Cūius sellam habēs ?

NŌNA LĒCTIŌ. *Prīma Dēclīnatiō.*

Carta Eurōpae.

Hic est terra, illīc est aqua. Spectāte ! hic terram, illīc aquam vidētis. Quālis est terra ? Terra rubra est, sed aqua caerulea. Nunc īsulam mōnstrō ; Corsica est īsula, Britannia etiam īsula est. Britannia māgna, Corsica parva īsula est. Īsulane est Ītalia ? Minimē, Ītalia nōn īsula sed paenīsula est. Neque Ītalia neque Hispānia īsula est ; longa paeninsula est Ītalia, Hispānia ferē quadrāta paenīsula, Graecia acūta paenīsula. Quālis terra est Helvētia ? Helvētia neque īsula neque paenīsula est, sed terra inclūsa. Britannia est nostra patria. Melita prōvinciā nostra est. Hic Rōmam mōnstrō ; Hispānia erat Rōmāna prōvinciā ; Gallia etiam Rōmāna prōvinciā erat. Nunc aliam prōvinciam Rōmānam mōnstrō ; Sicilia etiam, māgna īsula, prōvinciā erat, sed Germānia nōn erat prōvinciā.

PENSUM.

A. Ēdisce vocābula.

B. Scribe respōnsa :

- (i) Quid est Hispania ? Sardinia ? Helvētia ?
- (ii) Qualis et quanta terra est Sicilia ? et Italia ?
- (iii) Utra insula est māgna, Sardinia an Hibernia ?
- (iv) Utra paeninsula est longa, Italia an Hispania ?
- (v) Quae insula Rōmāna prōvincia erat ?
- (vi) Cūius patria est Britannia ?
- (vii) Cūius prōvincia est Melita ?
- (viii) Quālem iānuam habēs ?
- (ix) Quālem sententiam scribis ?

C. Scribe interrogāta ad haec respōnsa :

- (i) Pila est illa.
- (ii) Linguam tangō.
- (iii) Nigra est tabula.
- (iv) Māgna insula est Britannia.
- (v) Clausam fenestram vidēmus.
- (vi) Vōs sedētis.
- (vii) Britanniam nōn Galliam mōnstrō.
- (viii) Mea est haec pāgina.
- (ix) Melita est nostra prōvincia.

DECIMA LĒCTIŌ. *Numerus Plurālis.*

Carta Eurōpae.

Multae prōvinciae sunt, ūna, duae, trēs, quattuor, quīnque, sex, septem, octō, novem, decem. Quot insulae sunt ? Nōnne multās etiam insulās vidētis ? Ecce ! multās insulās mōnstrō, ūnam, duās, trēs, quattuor, quīnque, sex, septem, octō, novem, decem. Multae et ferē innumerāe sunt insulae.

Quot māgnāe insulae sunt ? Paucae sunt māgnāe insulae, trēs vel quattuor, Britannia, Corsica, Sardinia, Sicilia.

Quantae sunt insulae ? Māgnae sunt omnēs ? Minimē, nōn omnēs sunt māgnae. Hic duās insulās vidētis ;

altera māgna, altera parva est. Sicilia et Melita, quantae insulae sunt, māgnae an parvae? Altera est māgna, altera parva.

Illic sex prōvinciās vidētis, Britanniam, Galliam, Hispaniam, Sardiniam, Siciliam, Graeciam. Māgnae sunt annōn? Nōn omnēs māgnae sunt, sed aliae māgnae, aliae parvae sunt. Aliae terrae Rōmānae erant, aliae barbarae erant: sed prōvincia nūlla erat barbara.

PĒNSUM.

A. Ēdisce vocābula.

B. Respondē:

- (i) Quot et quae prōvinciae Rōmānae erant insulae?
- (ii) Quot clausās fenestrās vidēs, et quot apertās?
- (iii) Spectā cartam! Quot insulās vidēs?
- (iv) Omnēsne fenestrae clausae sunt annōn?
- (v) Omnēsne litterās māgnās scribis annōn?
- (vi) Quot litterās scribis, cum 'carta Eurōpae' scribis?
- (vii) Scrībe contrāria: multae, omnēs, haec, surgunt, silete, respondēs?

ŪNDECIMA LĒCTIŌ. *Ordinālia.*

Hōrae.

Duodecim omnīnō hōrae sunt. Māne sunt sex, pīma, secunda et cēterae; sexta hōra meridiēs vocātur. Sex etiam hōrae sunt post meridiem. Quota hōra est, cum māne surgimus? Aut pīma aut secunda hōra est, cum māne surgimus; secunda hōra est, cum prandēmus; tertia hōra est, cum Latīnam linguam discimus; quārta hōra est, cum Gallicam linguam discimus; quīnta hōra est, cum mathēmaticam scientiam discimus; nōna fere est, cum lūdimus, ūndecima, cum cēnāmus.

Nox quattuor vigiliās habet, pīmam, secundam, tertiam, quārtam. Aut pīma aut secunda est vigilia, cum dormīmus; deinde trēs ferē vigiliās, novem hōrās, dormīmus et māne iterum surgimus.

PĒNSUM.

- A. Ēdisce numerōs.
B. (i) Scribe *interrogant*.
 Quot litterae sunt?
 Quot litterās scribis?
 Quota littera est t, r, g, n?
 Quae littera est altera, quārta, septima, nōna?
(ii) Quot hōrae sunt māne? Quot post meridiem?
 Quot omnīnō?
(iii) Quota hōra nunc est? Quota est haec lēctiō?
(iv) Quota hōra est, cum Latīnam linguam discis?
 cum Gallicam linguam discis? cum mathē-
 maticam scientiam discis? cum prandēs? cum
 lūdis? cum cēnās? cum dormīs? cum surgis?
(v) Quot hōrās nox habet? Quot hōrās vigilia habet?
 Quot sellās habēs? Quot sententiās haec pāgina
 habet?

DUODECIMA LĒCTIŌ.

Praepositionēs: Cāsus Accūsātūrus. (Ubi?)

Carta Eurōpae.

Discipuli intrā cameram sedent; magister extrā cameram est. Hic cameram intrat et prope tabulam stat et ante tabulam cartam pōnit. Nēmō nunc tabulam videt, nam post cartam tabula est, sed omnēs cartam spectant. Magister interrogat: ‘Ubi est Germānia, suprā an infrā Ītaliā? Nōnne intellegitīs? Spectāte, dum hoc mōnstrō. Suprā Ītaliā est Germānia et Ītalia est infrā Germāniā. Quae insula infrā Ītaliā est?’ Discipulus respondet: ‘Sicilia insula infrā Ītaliā est.’ Magister dicit: ‘Bene respondēs; Ītalia igitur inter terrās Germāniā et Siciliā iacet. Italia etiā est inter paeninsulās Hispāniā et Graeciā.’

Sicilia infrā Ītaliā et suprā Āfricā est: inter terrās igitur Ītaliā et Āfricā iacet. Helvētia inter Germāniā et Ītaliā iacet, Gallia inter Hispāniā et Germāniā, vel inter Ītaliā et Britanniā.

Spectate nunc insulās: multās vidētis. Corsica est prope Sardiniam, Sardinia prope Corsicam. Circum insulās aquam vidētis, sed circum Helvētiā terrās.

PĒNSUM

A. Declinā: mōnstrō, iaceō, cēnō, prandeō, lūdō, dormiō.

B. Respondē:

- (i) Ubi discipuli sedent? (intrā.)
- (ii) Ubi magister stat? (extra.)
- (iii) Ubi est tabula? (post.)
- (iv) Ubi cartam vidēs? (ante.)
- (v) Ubi est Ītalia? (infra.)
- (vi) Ubi Sicilia iacet? (suprā.)
- (vii) Ubi iacet Gallia? (inter.)
- (viii) Ubi Britannia est? (prope.)
- (ix) Ubi est aqua? (circum.)
- (x) Ubi discipulus stat? (tabula.)
- (xi) Ubi est Melita? (Sicilia.)
- (xii) Ubi est Āfrica? (Eurōpa.)
- (xiii) Inter quās paeninsulās est Italia?
- (xiv) Prope quam insulam Corsica iacet?
- (xv) Quās terrās circum Helvētiā vidētis?

TEETIA DECIMA LĒCTIŌ.

Praepositionēs: Cāsus Accūsātivus (Quō?) et Vocātivus.

Camera.

Magister intrā cameram sedet; Mārcus autem extra cameram stat. Hic iānuam pulsat, ille clāmat: ‘Hūc intrā!’ Mārcus iānuam aperit, in eameram venit, ad mēnsam it, ante mēnsam stat; tum, ‘Salvē,’ inquit, ‘ō magister.’ Ille respondet: ‘Et tū salve, Mārcē; clāde iānuam, ad sellam i, cōnside!’ Mārcus iānuam clādit, circum cameram ambulat, ad sellam it, cōnsidit.

Magister nunc, ‘Quīntē et Tite,’ inquit, ‘Ite ad fēnestrās!’ Illi surgunt et ad fēnestrās eunt et prope fēnestrās stant. Magister ita exclāmat: ‘Aperite fēnestrās!’ Fēnestrās aperiunt et ad sellas rēdeunt.

PĒNSUM.

A. Respondē :

- (i) Ubi Mārcus est? (camera.)
- (ii) Quō intrat? (camera.)
- (iii) Ubi stat? (mēnsa.)
- (iv) Ubi ambulat? (camera.)
- (v) Quō it? (sella.)
- (vi) Quō Quīntus et Titus eunt? (fenestrae.)
- (vii) Ubi stant? (fenestrae.)
- (viii) Quō redeunt? (sellae.)
- (ix) Quō Britanni eunt? (Gallia.)

B. Scribe interrogāta ad haec respōnsa :

- (i) Intrā cameram discipulī sedent.
- (ii) In cameram magister venit.
- (iii) Prope mēnsam est mea sella.
- (iv) Inter cartam et tabulam discipulus stat.
- (v) Ad fenestrās discipulī eunt.
- (vi) Ad sellās redeunt.

QUĀRTA DECIMA LĒCTIŌ. *II Declinatiō.*

Lūdus.

Lūdus est locus, ubi cottidiē puerī discunt et magistri docent: lūdus multās camerās habet, ubi discipulī magistrīque labōrant. Hic vigintī ferē discipulōs docet et cottidiē multās sententias corrigit; illī audiunt, recitant, scribunt; loculōs, tabellās, stilōs habent; multōs etiam librōs habent, Anglicōs, Gallicōs, Latīnōs: aliī libri caerulei sunt, aliī rubri. Circum cameram sunt quattuor mūrī; hic mūrus iānuam habet, ille fenestrās, tertius tabulam nigrā, quārtus pīctūrās.

Extrā lūdum campus lātus iacet; campum per fenestrām vidētis; locus est, ubi puerī lūdunt et inter sē currunt. Lūdus autem est locus, ubi nōn lūdunt sed labōrant. Circum campum est altus mūrus.

PĒN>UM.

A. Declinā: intrō, habeō, corrīgō, eō, labōrō, currō, clāmō.
B. Respondē:

- (i) Quālis est stilus, lūdus, liber, mūrus, aqua, campus?
- (ii) Quales sunt discipuli, loculi, pueri, magistri, pāginae, pictūrae?
- (iii) Quālem tabellam, lūdum, stilum, campum habēs?
- (iv) Quāles librōs, mūrōs, sellās habētis?
- (v) Quot magistri cottidiē tē docent?
- (vi) Quot mūrōs camera tua habet?
- (vii) Quot stilōs, librōs, campōs, tabellās habēs?
- (viii) Quot puerōs circum tē vides?
- (ix) Quis prope tē labōrat? Quem prope tē habēs?
- (x) Ubi sunt mūri?
- (xi) Quid facit discipulus?
- (xii) Quōmodo vocātur locus ubi labōrās? locus ubi sedēs? locus ubi lūdis?

QUINTA DECIMA LĒCTIō.

Praepositiōnēs: Cāsus Ablātīrus. (Unde?)
Camera.

Tertia hōra est: discipuli cameram intrant, ad sellās eunt, cōnsidunt. Nunc magister etiam intrat et omnēs ex sellīs surgunt et exclāmant: ‘Salvē, o magister!’ Ille crētam ā mēnsā sūmit et sententiās scribit. Tum cōnsidit et ‘Recitate,’ inquit, ‘omnēs.’ Discipuli ex tabulā recitant. Deinde magister ‘Tū, Mārcē!’ inquit, ‘ad tabulam i et eam extergē!’ Mārcus ā sellā ad tabulam it, prope tabulam stat, tabulam exterset; tum ā tabulā ad sellam redit. Quintus et Titus ā sellīs ad fenestrās eunt, fenestrās aperiunt, ā fenestrīs ad sellas redeunt.

Magister, ‘Aperite,’ inquit, ‘librōs! Tū, Sexte, ex librō recitā.’ Sextus autem respondet: ‘Nullum librum hic habeō: extra enim cameram est.’ Magister, ‘I igitur,’ inquit, ‘ex camerā et librum tuum pete!’ Sextus ex

camerā exit, librum petit, in cameram redit, ex librō recitat. Omnes nunc ex librīs recitant. Unus autem ex discipulis Gallus est; ex Galliā venit neque Anglicam linguam intellegit: sed Latinās sententiās bene recitare potest.

Post lūdum magister ā mēnsā abit et ex camerā exit. Tum discipulī ā sellīs abeunt, ē lūdō exeunt, per campum currunt, domum redeunt.

PĒNSUM.

A. Declinā: camera, sella, discipulus, magister.

exemplī grātiā: mēnsa, -am, -ā, stilus, -um, -ō.
-ae, -ās, -īs, -ī, -ōs, -īs.

B. Respondē:

- (i) Unde surgitis? (sellae.)
- (ii) Unde magister crētam sūmit? (mēnsa.)
- (iii) Unde discipulī recitant? (tabula.)
- (iv) Quō Mārcus it? (tabula.)
- (v) Quō Quīntus et Titus eunt? (fenestrae.)
- (vi) Unde abeunt? (fenestrae.)
- (vii) Unde Sextus recitat? (liber.)
- (viii) Unde Gallus venit? Germānus? Hispānus?
Italus?
- (ix) Quō īs, cum tertia hōra est? (lūdus.)
- (x) Unde post lūdum puerī exeunt? (campus.)
- (xi) Quō redeunt?

SEXTA DECIMA LĒCTIŌ.

Praepositionēs: Cāsus Ablātīvus. (*Ubi?*)

Lūdus.

In Britanniā sunt multī lūdī et campī; in lūdō multī puerī labōrant, lūdunt in campō; innumerī igitur discipulī in tōtā Britanniā sunt. In lūdis sunt multae camerae, in cameris multae sellae, in sellīs discipuli sedent. In camerā etiam sunt quattuor mūrī; in prīmō mūrō est iānua, in alterō fenestrae, in tertīo tabula nigra, in quārtō pictūrae.

Magister ā sellā surgit, crētam ā mēnsā sumit. trēs sententiās in tabulā scribit, prīmam in summā tabulā, alteram in mediā, tertiam in īmā. Multae litterae in sententiā sunt, permultae in pāginā, in tōtō librō in-numerae. Nunc magister cartam Eurōpae mōnstrat. In summā cartā est Britannia, ubi Britanni habitant; in mediā est Helvētia, in īmā Sicilia. Graecia est ā dextrā, ā sinistrā Hispānia. Graeci in Graeciā habitant, in Hispāniā Hispāni. In mediā aquā multas Insulās vidētis.

Nunc magister in mediā camerā stat et ad sellās sē vertit. Fenestrae sunt ā dextrā, iānua ā sinistrā, sellae ā fronte, tabula ā tergō. Ad iānuam sē vertit: ubi sunt fenestrae, iānua, sellae, tabula?

PĒNSUM.

A. Dēclinā: tabula nigra, campus lātus, stilus ruber, liber māgnus.

B. Respondē:

- (i) Ubi labōrās?
- (ii) Ubi lūdis?
- (iii) Ubi sunt camerae?
- (iv) Ubi sunt sellae?
- (v) Ubi sedētis?
- (vi) Ubi magister sedet?
- (vii) Ubi pīctūrās vidēs?
- (viii) Ubi pēnsūm scribis?
- (ix) Ubi magister prīmam sententiam scribit? alteram? tertiam?
- (x) Ubi sunt pāginae?
- (xi) Magister sē ad fenestrās vertit: ubi sunt fenestrae, iānua, sellae, tabula? Ubi magister stat?
- (xii) Ubi sunt Britannia, Hispānia, Gallia, Germānia, África, Graecia?
- (xiii) Ubi sunt insulāe?
- (xiv) Ubi habitant Ítali, Helvēti, Germāni, Galli?

Agricola Rōmānus.

In cartā appārent terra et aqua. In terrā sunt incolae—in Galliā Galli habitant, in Germaniā Ger-māni. Hanc aquam Ōceanum vocāmus, sed illam fluvium. In Ōceanō nautae labōrant. Ister fluvius longus est et lātus; Padus, fluvius angustus et rapidus, per Ītaliām fluit. Prope Padum sunt clīvī altī; nūlli agrī in summīs clīvīs sunt, sed in imīs clīvīs multi. Agricolae agrōs colunt. Agricola ita vocātur quia agrōs colit; nōn enim clīvōs summōs neque silvās colit, sed agrōs in imīs clīvīs et in rīpā colit. Incolae Rōmāni multōs agrōs habent neque suōs agrōs colunt: agricultae igitur prō incolis Rōmānis in agrīs labōrant. Nautae nōn in terrā labōrant, sed in Ōceanō. Britanni nautae prō patriā Britanniā et incolis Britannis in Ōceanō pūgnant.

PĒNSUM.

A. Declinā: fluvius longus, patria nostra, incola Rōmānus, agricola Gallus, nauta Britannus.

B. Respondē:

- (i) Sī aqua circum terram est, quōmodo vocātur?
- (ii) Si per terram fluit, quōmodo vocātur?
- (iii) Quid agriculta colit? ubi labōrat?
- (iv) Qualis fluvius est Padus? ubi fluit?
- (v) Ubi sunt agrī?
- (vi) Quis agrōs colit?
- (vii) Qui nautae in Ōceanō pūgnant?
- (viii) Qui incolae in Galliā, in Ītaliā, in Hispaniā habitant?
- (ix) Quō Padus fluvius fluit? et unde?
- (x) Quid vidēs in rīpīs?
- (xi) Cūius in camerā labōrās?
- (xii) Prō quibus Rōmāni nautae pūgnant?

DUODEVICENSIMA LECTIO. *Genus Neutrum.*

Arma Rōmāna.

Castra Rōmāna quadrāta sunt. Rōmāni vāllum circum castra aedificant, extrā vāllum terram fodiunt et ita fossam faciunt. In castris sunt multa tabernācula; si tabernāculum intrāmus, arma et tēla vidēmus. Arma sunt galea et scūtum et lōrica. Tēla sunt hasta et gladius et iaculum. Rōmānus iaculum acūtum iacit, hastam longam trūdit. Cum pūgnāre vult, gladium ex vāginā stringit.

Ecce! in pictūrā Rōmānus gladium gerit; gladius a dextrā, nōn a sinistrā pendet. Bracchium sinistrum scūtum oblongum tenet; Gallus autem nōn scūtum, sed clipeum rotundum gerit. Si puer Britannus pūgnāre vult, neque tēla neque arma habet, sed pūgnōs. Pūgnus et bracchium membra sunt; alia membra sunt collum, tergum, nāsus, oculi.

PĒNSUM.

- A. Dēclinā: tēlum acūtum, māgna castra.
- B. Dēclinā: pendeō, iaciō, trūdō, pūgnō, redeō.
- C. Respondē:
 - (i) Quot colla, brachia, oculōs. nāsōs, terga habēs?
 - (ii) Ubi sunt scūtum, gladius, tabernācula, vāllum, fossa?
 - (iii) Quae sunt arma? quae tēla?
 - (iv) Quāle est scūtum? quālis clipeus?
 - (v) Utrum bracchium clipeum gerit?
 - (vi) Quid Rōmānus stringit? Quid trūdit? Quid iacit?
 - (vii) Quōmodo multa in unō campō tabernācula vocās?
 - (viii) Utra castra quadrāta sunt, Gallica an Rōmāna?

UNDĒVICENSIMA LECTIO. *Ablātivus Instrumenti.*

Arma Rōmāna.

Rōmāni, cum pūgnāre volunt, arma et tēla gerunt. Scūtis enim sē dēfendunt; tēlis autem, hastā, gladiō,

iaculō aliōs oppūgnant. Gallus nōn scūtō, sed clipeō rotundō, sē dēfendit. Puer Britannus nōn tēlis armīsque pūgnat, sed pūgnīs; sinistrō pūgnō oppūgnat, dextrō sē dēfendit; oppūgnāre etiam nōnnunquam dextrō potest.

Membrīs nostrīs multa facere possumus: oculīs enim vidēmus, linguā recitāmus, bracchīs pilam iacimus, dextrā stilum vel crētam, cum scribere volumus, tenēmus; stilō in pāginā, in tabulā crētā scribimus.

PĒNSUM.

A. Dēclīnā: sum, possum, volō, mē dēfendō.

B. Respondē:

- (i) Quō instrumentō in tabulā scribīs? In pāginā?
- (ii) Quibus armīs Rōmānas sē dēfendit? Gallus?
- (iii) Quō membrō scribīs? recitās? pilam iacīs?
- (iv) Quibus membrīs vides? pūgnās?
- (v) Utrō pūgnō tē defendīs? alium puerum oppūgnās?
- (vi) Utrō bracchiō Rōmānus scūtum tenet?
- (vii) Quibus telīs Rōmānus oppūgnat?
- (viii) Potesne sinistrā scribere?

VICĒNSIMA LĒCTIŌ.

Infinitīvus. Cāsus Accūsātīvus. (Quamdiū? Quam longē?)

Titus Rōmam vīsit.

Procul Rōmā agricola et Titus filius habitant. Hic cottidiē ad lūdum it: bonus enim puer est et iam Graecam linguam intellegere incipit. Suam linguam bene dicere potest, quia magistrī bene docēre possunt. Nunc tredecim annōs nātus est et Rōmam ire vult. Itaque agricola Rōmam eum dūcit. Quia Rōma procul ab agrīs abest, ambulāre nōn possunt: equī igitur eōs vehunt.

Cum ad portam Latīnam veniunt, ab equīs dēscendunt, quia viae intrā mūrum inīquae sunt et angustae. Sex deinde hōrās Rōmae manent; duās hōrās per omnēs

viās eunt et antiqua aedificia spectant; multa enim ex templis quadringentos annos aedificata sunt. Deinde amicum visunt et apud illum prandent. Post prandium puer spectacula spectare vult; ad Circum Maximum igitur eunt, et spectacula tres horas spectant. Tandem equos prope portam Latinam petunt et donum redeunt.

PENSUM.

A. Scribe infinitivum et imperativum: ambulo, prandeō, petō, vehō, dēscendō, absum, redeō, possum, volō, intrō, dormiō, respondeō.

B. Respondē:

- (i) Quot annos natus es?
- (ii) Quot horas Latinam linguam, Gallicam linguam, mathematicam scientiam cottidiē discis?
- (iii) Quamdiū in campo lūdis?
- (iv) Quot horas cottidiē labōras?
- (v) Quot horas agricola labōrat?
- (vi) In nostrā camerā quot passus abest fenestra ā iānuā?
- (vii) In tuā camerā quot passus mensa ā fenestrā abest?
- (viii) Quamdiū dormis?
- (ix) Quot annos noster lūdus aedificatus est?

C. Tu es Titus; narrā fābulam.

UNA ET VICESIMA LECTIO. *Nomina et Adiectiva.*

Carta Rōmae.

Rōma in septem clīvis stat. Ibi Capitōlium vidētis, templum, ubi māgnus deus habitat. Unum nōs Deum habēmus; sed Rōmāni multos deos habent; multa igitur templos in māgnō oppidō sunt; dī enim suum quisque templum habent. Ante templum stant altae columnae; hae tēctum sustinent. Prope templum sunt multa aedificia, alia parva, alia māgna. Mūrus validus totum oppidum cingit et in hōc mūro sunt multae portae.

Viae ex oppidō per portās dūcunt. Via Latīna per portam Latīnam in Latium dūcit; Via Sacra praeter forum ad Capitōlium, templum sacrum, dūcit. Forum in mediō oppidō est. Extrā oppidum viae lātæ et aequaे sunt; sed intrā mūrū angustae et iniquae. Campī lātī et apertī sunt. In Campō Mārtiō virī puerī que lūdunt et sē exercent. Hic stat Circus Māximus; ibi Rōmānī māgna spectacula vident; ibi equī currunt et virī pūgnant. Haec spectacula Rōmānī lūdōs vocant.

PĒNSUM.

A. Dēclinā: mē exerceō, dūcō, cingō.

B. Dēclinā: vir sacer, hoc spectāculum, māgnus deus.

C. Respondē:

- (i) Ubi Rōma stat?
- (ii) Ubi dī habitant?
- (iii) Quot deōs nōs habēmus?
- (iv) Quae via ad Capitōlium dūcit?
- (v) Quid columnae sustinent? Quālēs sunt?
- (vi) Quid tēctum sustinet?
- (vii) Quid oppidum cingit?
- (viii) Quid mūrus cingit?
- (ix) Quō dūcit via Latīna?
- (x) Ubi virī sē exercent? Quis etiam ibi hoc facit?
- (xi) Scribē contrārium: *aequus, angustus, lūdō, exeō, abeo, campus, ager.*

D. Dēscrībe Rōmam.

ALTERA ET VĪCĒNSIMA LĒCTIŌ.

Cāsus Genetivus. Adverbium.

Camera.

. Brūtus malus discipulus est; male pēnsū facit; lentē ad lūdum ambulat et saepe sērō venit, sed cito domum currit; nihil bene facere potest. In lūdō aut amicē cum propinquō discipulō lūdit aut inimicē pūgnat.

Hodiē Brūtus noster tranquillē in sellā Sextī dormit, cum subitō Sextus cameram intrat et ita exclāmat: ‘Ecce, ὁ magister! Brūtus in meā sellā est.’ Magister, ‘Brūte!’ inquit, ‘removē tē Sextī ex sellā et tuam in sellam statim cōnside! Nunc recitā!’ Brūtus lente sē removet, sed, ‘Nūllum librū,’ inquit, ‘hic habeō.’ Magister respondet: ‘Mūrēnae ex librō recitā!’ Mūrēnae igitur librū Brūtus capit et illius ex librō recitare incipit. Male autem recitat et magister ita exclāmat: ‘Ō ignāvē discipule, stultē semper omnia facis neque unquam studiōsē labōrās. Nōlī tam ignāvus esse. Ceterī hūiū lūdī discipuli suōs semper habent librōs, tū autem nunquam habēs tuum. Exemplum ab illis cape! Tū semper illōrum in sellis sedēs, illōrum librōs habere vīs. Veni ad mē!’ Ō miserum Brūtum! Dum timidē surgit et ad mēnsam magistri lente appropinquat, inimici eius spectaculum laetī spectant. ‘Properā!’ inquit magister, et ferulam sumit.

PĒNSUM.

- A. Adiectiva scribe ad haec adverbia: male, lente, ini-micē, tranquille, studiōsē.
- B. Adverbia scribe ad haec adiectiva: bonus, amicus, Ignāvus, miser.
- C. Contraria scribe ad haec vocābula: bene, lente, studio-sus, laetus, semper.
- D. Respondē :

 - (i) Si fluvius latus est, quōmodo fluit?
 - (ii) Si Océanus tranquillus est, quōmodo nauta Océanum trānsit?
 - (iii) Si sērō ad lūdum venīs, quōmodo ambulās?
 - (iv) Quōmodo studiōsī puerī labōrant?
 - (v) Quōmodo cum amicō lūdis?
 - (vi) Quōmodo contrā inimicū pūgnās?
 - (vii) Qualis puer Ignāvē labōrat?

- (viii) Quālis puer male omnia facit?
- (ix) Quāles agricolae agrōs bene colunt?
- (x) Quōmodo lūdōs spectās?

E. Respondē:

- (i) Cūius est haec camera?
- (ii) Cūius est hic lūdus?
- (iii) Quōrum est hic campus?
- (iv) Quōrum patria est Britannia? Gallia? Germānia?
- (v) Cūius librūm habēs?
- (vi) Cūius in sellā sedēs?
- (vii) Cūius ex librō recitās?
- (viii) Cūius stilō nunc scribīs?
- (ix) Cūius sella ante tuam sellam est?
- (x) Cūius sella post tuam est?
- (xi) Cūius sella prope tuam est?
- (xii) Quōrum sellās circum tuam vidēs?
- (xiii) Cūius in sellā Brūtus dormit?
- (xiv) Quōrum in sellīs cēterī puerī sedent?
- (xv) Cūius ex librō Brūtus recitat?
- (xvi) Quōrum ex librīs cēterī puerī recitant?
- (xvii) Quōrum librōs bonī puerī habent?
- (xviii) Cūius ad mēnsam Brūtus appropinquat?

F. Tū es Brūtus; nārrā fābulam dē tē.

TERTIA ET VĪCĒNSIMA LĒCTIŌ. *Cāsus Dativus.*

Camera.

Puerī magistrō sententiās suās dant; magister sententiās corrigit et puerīs reddit; puerī ei grātiās agunt, omnēs praeter Brūtum; nam hic nūllās notās accipit et magistrō ita dicit: ‘Cūr nūllās notās mihi das? Cūr nūllāe notae mihi sunt?’ Huīc magister ita respondet: ‘Quia multa in sententiīs tuīs vitia sunt, tibi nūllās notās dō. His autem puerīs multās dō, quia hōrum in sententiīs pauca vitia sunt. Tū, Mārce, sententiās tuās nōbīs recitā!’ Brūtus, ‘Ēheu,’ sibi dicit; Mārcus autem sententiās cēterīs puerīs recitat. Tum magister pulchrum librū ā mēnsā sūmit et puerīs mōnstrat et ‘Vōbis,

ō puerī,’ inquit, ‘semper praemia dō, si bene pēnsa facitis. Hodiē Marcō praemium dō. Venī, Mārce, et hunc librum accipe!’ Laetus Mārcus librum ā magistrō accipit et ita ei exclamat: ‘Māximās grātiās, ō magister, tibi agō.’

PĒNSUM.

A. Dēclinā: nota, magister, lūdus, deus, arma, praemium.

B. Dēclinā: ego, tū, sē, hic, ille, is.

C. Respondē:

- (i) Cui sententias dās?
- (ii) Cui sententiās tuās reddō?
- (iii) Quibus magister sententiās puerōrum reddit?
- (iv) Quibus sententiās vestrās reddō?
- (v) Unde notās accipis?
- (vi) Cui grātiās agis?
- (vii) Si tibi stilum dō, cui nunc stilus est?
- (viii) Si magister tibi praemium dat, quid dīcis?
- (ix) Si tē interrogō, cui respondēs?
- (x) Quāli puerō magister praemium dat?
- (xi) Quibus magister librum mōnstrat?
- (xii) Quibus magister notās dat?
- (xiii) Cui Brūtus, ‘Eheu,’ dicit?
- (xiv) Quibus Mārcus sententiās recitat?
- (xv) Unde notās accipit?

D. Scribe in omnibus persōnis :

Ego magistrō librum meum mōnstrō.

QUĀRTA ET VICĒNSIMA LĒCTIŌ. *Cāsus Ablātīvus. (Quandō?)*

Diēs Puerī Britanni.

Puer Britannus prīmā hōrā ē lēctō surgit. Ex cubiculō ad prandium dēscendit. Tum domō ad lūdum it. Ibi trēs vel quattuor hōrās labōrat. Prīmū linguam Gallicam discit, deinde Anglicam, postrēmō scientiam mathēmaticam. Tandem ē lūdō exit et domum ad secundum prandium redit. Īnam hōram domī manet. Post prandium iterum ad lūdum venit. Decimā hōrā

in campum exit. **Vesperī** domum ad cēnam redit. Post cēnam pēnsum facit. **Mox** dormire vult. Prīmā igitur vigiliā sē in lēctum iacit. Brevī sē somnō dat, et trēs vigiliās dormit. Prīmā hōrā gallus cantat; cum gallus cantat, puer nōn iam dormit; sed ē lēctō statim surgit; saepe etiam ante hanc hōram surgit, nam in lēctō manēre nōnvult. Cottidiē māne surgit, merīdiē prandet, vesperi cēnat, noctū dormit.

PĒNSUM.

A. Dēclinā: nauta bonus, haec cēna, hoc vitium, ille puer.
B. Respondē:

- (i) Quandō ē lēctō surgis?
- (ii) Quandō tē in lēctum iacis?
- (iii) Quandō tē somnō dās?
- (iv) Quandō prandēs?
- (v) Quandō cēnās?
- (vi) Quandō linguam Latīnam discis?
- (vii) Quid māne discis? (prīmō, deinde, postrāmō.)
- (viii) Quis prīmā hōrā cantat?
- (ix) Quandō tū cantās?
- (x) Quid māne facis? Quid merīdiē? Quid noctū?

C. Quid cottidiē facis?

QUINTA ET VĪCĒNSIMA LĒCTIŌ.

Tempus Praeteritum Imperfectum.

Diēs Puerī Rōmānī.

Puer Rōmānus prīmā hōrā ē lēctō surgēbat; deinde in oppidum ad lūdum ībat, ubi magister eum Latīnam linguam et Graecam linguam et scientiam mathēmaticam docēbat. Nōnnunquam puer ignāvus erat; tum magister eum feriēbat, sed puer Rōmānus nunquam lacrimābat. Post lūdum domum redībat; merīdiē prandēbat. Post prandium in Campō Mārtiō lūdēbat aut in silvis agrīsque errābat. Silvae in summō clīvō erant, agrī in īmō.

Prīmā vigiliā post cēnam in lēctum sē iaciēbat somnōque sē dabat.

Nōnnunquam etiam diē fēstō puer Rōmānus ūtium agēbat neque in lūdum ibat. Tum tōtus populus ad tempa deōrum conveniēbat, viri fēminaēque aderant, pueri puellaeque cantabant et deōs laudābant. In templō dīs sacrificābant et multas victimās caedēbant. Post sacrificium victimās sacrās edēbant.

PĒNSUM.

A. Dēclinā tempus imperfectum : laudō, doceō, lādō, iaciō, feriō, eō, sum.

B. Complē sententiās: e. g. Hodiē labōrō; herī labōrābam.

- (i) Hodiē ad lūdum venimus.
- (ii) Hodiē in hāc sellā sedes.
- (iii) Hodiē Mārcus prīmā hōrā surgit.
- (iv) Hodiē domum redeō.
- (v) Hodiē ille in lēctō manet.
- (vi) Hodiernum pēnsūm longum est.
- (vii) Hodiē tempus praesēns dēclinātis.
- (viii) Quid facitis hodiē, O pueri?
- (ix) Hodiē nōs in silvās errāmus.
- (x) Hodiē pueri Latinam discunt.

C. Respondē:

- (i) Quandō pueri Rōmāni ūtium agēbant?
- (ii) Quō tōtus populus conveniēbat?
- (iii) Quis aderat? Quis cantābat? Quem puellae laudābant?
- (iv) Quot victimās Rōmāni caedēbant?
- (v) Quis eās edēbat? Quandō?
- (vi) Quem magister Rōmānus feriēbat?

SEXTA ET VĪCĒSIMA LĒCTIŌ. *Tempus Futūrum.*

Ūtium Pueri Britanni.

Crās ūtium agēmus. Quō ibitis? Mārcus per agrōs silvāsque errābit, ibique multa vidēbit. In agrīs appā-

rēbunt taurī, vaccae, āgnī, asinī, equī. Taurōs autem vītabit Mārcus, quia saevī sunt, sed vaccae appropinquābunt diūque eum spectabunt. Āgnī eum fugient, quia timidi erunt, et in extrēmō agrō salient. Equī asinīque, si Mārcus nōn clāmabit, appropinquābunt, quia cibum accipere volent. Si cibum Mārcus habēbit, illis dare poterit. Tum caelum obscūrum erit; Mārcus silvam intrāre nōlet. Si autem silvam intrābit, quid ibi audiet? quid vidēbit? Hoc, si manēre volētis, posthāc aliquandō vōbis dīcam, cum alteram fābulam nārrābō. Mārcus tamen silvam nōn intrābit, sed ex agrīs exībit domumque redībit. Ibi cēnābit et in lēctum sē iaciet.

PĒNSUM.

A. Declinā tempus futūrūm hōrum verbōrum: errō, habeō, dīcō, fugiō, saliō, redeō, possum, volō.

B. Complē sententias XXVB., e. g. Hodīe labōrō: crās labōrābō.

C. Respondē:

- (i) Quis mox in Ōceanō pūgnābit? (Britannī.)
- (ii) Quid aliquandō vōbis nārrābō?
- (iii) Quid crās in lūdō discētis?
- (iv) Quis vōs in lūdō crās docēbit?
- (v) Quando tē in lēctum iaciēs?
- (vi) Quando crās ad prandium dēscendēs?
- (vii) Volēsne crās bene labōrāre?
- (viii) Quid aperies, cum cameram intrāre volēs?
- (ix) Quid sūmēs, cum scribere volēs?
- (x) Ubi errābis, cum otium agēs?
- (xi) Quis trāns Ōceanum crās ibit? (multī nautae.)
- (xii) Quid aliquandō audiēs?

SEPTIMA ET VĪCĒNSIMA LĒCTIŌ.

Cum—praepositiō. Cum—coniunctiō.

Pūgna.

Ōlim Rōmānus cum Hispānō Massiliām rbat: subitō ex silvā duo Gallī exsiliunt eōsque longis hastis oppū-

gnant. Rōmānus et Hispānus statim gladiōs stringunt et dēfendere sē incipiunt. Alter Gallōrum Hispānum in fluvium propinquum hāstā trūdit; ille mortuus ad imum fluvium cōnsidit. Rōmānus, quia nunc sine sociō pūgnābat, circum sē spectābat: haud procul aberat parvus mūrus: hūc currit, sē post mūrum pōnit, Gallōs exspectat. Tum p̄imus appropinquat, et, cum hastam trūdit, Rōmānus eam vītat et Gallum gladiō ferit. Statim ille mortuus cadit. Deinde alter Gallus, cum socium mortuum videt, tergum vertit. Rōmānus clāmat et sine morā super mūrum salit. Mox Gallum sinistrā capit et gladiō caedit. Ita sōlus ambōs Gallōs occidere poterat.

Rōmānus Massiliam abit; Galli autem alter cum alterō humī iacēbant et, si nēmō illōs inveniet, semper ibi iacēbunt.

PĒNSUM.

A. Declinā in tempore praeſentī: capiō, inveniō :
in tempore futūrō: exspectō, occidō ;
in tempore imperfectō: iaceō, absum.

B. Respondē:

- (i) Quōcum ad lūdum venis?
- (ii) Quot cum amicis heri lūdebas?
- (iii) Quot cum magistris crās labōrabis?
- (iv) Quot pueri tēcum in camera adsunt?
- (v) Cum pilā lūdis, quōcum lūdis?
- (vi) Uter sine sociō erat, Gallus an Rōmānus?

C. Respondē per coniunctiōnem cum: e. g. Cum cēnō, ad mēnsam sedeō.

- (i) Quandō ad mēnsam sedes?
- (ii) Quandō ad tabulam stās? (scribere.)
- (iii) Quandō ‘Salvē, magister!’ dicēs? (intrāre.)
- (iv) Quandō silēbis? (respōnsum nescire.)
- (v) Quandō in silvīs errātis? (ōtium agere.)
- (vi) Quandō dormīs? (in lectō iacēre.)

D. Tū es Rōmānus; dēſcribe pūgnam.

DUODETRIGÉNSIMA LÉCTIŌ. *Tempus Perfectum.*

Vita Puerī Britanniī.

Gāius duodecim annōs nātus est. Nōndum longam vītam vīxit, sed tamen multa vīdit et audīvit; multa cōgitāvit et didicit; multa bene et pauca, ut spērō, male fēcit. Multōs annōs lūsit, paucōs annōs labōrāvit. Magistrī eum legere et scribēre docuērunt. Multōs iam librōs legit, multās fābulās audīvit; nunc igitur linguam Anglicam bene recitat et bene dīcit. Multa pēnsa scripsit et nōnnūllās epistulās; fābulamne etiam scripsit? Iam Gallicam linguam discere incēpit; ad Galliam igitur mox īre et pulchra oppida Gallōrum spectāre poterit. Saepe cum amīcis cucurrit, pilam iēcit, per silvās errāvit; nunc igitur validus est et rōbustus.

Vōsne, O puerī, etiam haec fēcistis? Lēgistiſne et scripsiſtis? Vīdistiſne multa et audīviſtis? Lūſistiſne et labōrāviſtis? ‘Ita, nōs etiam haec omnia fēcimus; inter nōs cucurrimus. pilam iēcimus, per silvās errāvimus.’ Tū, Quīnte, sileſ; nōnne tū etiam haec fēciſtī? An semper tantum labōrāviſtī? ‘Ego etiam, magister, haec et alia fēci; in fluviō enim saepe ante prandium natāvī; aliīne puerī in fluviō natāvērunt? Ad lūdum etiam cottidiē adfuī; multī autem puerī saepe afuērunt.’ Quīntus praemium accipiet.

PĒNSUM.

A. Declīnā tempus perfectum: natō.

B. Scribe primam persōnam, singulārem et plurālem, temporis perfecti: labōrō, doceō, dīcō, audiō, eō, faciō, absum; et secundam persōnam: cōgito, vīvō, videō, discō, currō, addō, adsum, trānseō.

C. Respondē:

- (i) Īvistīne hōc annō ad theātrum?
- (ii) Trānsiistīne unquam Ōceanum?
- (iii) Quotiēs hōc annō in lūdō nōn adfuistī?

- (iv) Quīntamne et trīgēnsimam lēctionem iam lēgisti?
 - (v) Quis agrum colere didicit? (agricolae.)
 - (vi) Quis pēnsum fēcit? (nōs omnēs.)
 - (vii) Validus nunc es; quid anteā fēcisti?
 - (viii) Sententia scrip̄ta est; quid fēcisti?
 - (ix) Iānua clausa est, fenestra aperta; quid fēcit aliquis?
 - (x) Pēnsum recitare bene scis; quid fēcisti?
 - (xi) Stilum teneō; quid feci?
 - (xii) Stilus nunc in mēnsā iacet; quid feci?
 - (xiii) Nunc humi iacet; quid feci?
 - (xiv) Pēnsa vestra correcta sunt; quid magister fēcit?
- D. Quid iam in lūdō fēcisti? Quid extrā lūdum?

UNDĒTRĪGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Tempus Praeteritum et Supinum.

Britannia victa.

Iūlius Caesar ad Britanniam vēnit, quod Britannos vincere et nostram patriam imperiō Rōmānō addere volēbat. Britannī ad ūram descendērunt Rōmānōs spectatūm. Capillī eis longi erant et flāvi, bracchia caerulea; neque multa vestimenta gerēbant. Rōmāni autem contrā barbarōs inimicē adīre incēpērunt; illi igitur domum fūgerunt, quia arma sēcum nōn habēbant. Iacula gladiōs clipeōs sūmpsērunt et ad pūgnam rediērunt. Diū patriam dēfendērunt, sed Caesar eōs tandem vicit. Rēgulus igitur Britannōrum ad Rōmānōs pācēm petītum vēnit. Tum Iūlius Caesar ad Ītaliām rediit et victōriam populō Rōmānō ita narrāvit: ‘Ad novam insulam Ōceanum trānsiī; Britannia vocātur. Bona est terra Britannōrum; hanc terram cēpi. Validi sunt barbari et bene pūgnant; hōs vici. Spectāte, O Rōmāni, meōs captīvōs; hī erunt vestri servi; vestra erit hōrum terra. Vēni, vidi, vici.’

PĒNSUM.

A. Scribe Partēs Prīcipalēs hōrum verbōrum : spectō, doceō, petō, aperiō.

B. Respondē :

- (i) Quō cōnsiliō ad lēctum is ?
- (ii) Quō cōnsiliō ad mēnsam is ?
- (iii) Quō cōnsiliō in campum is ?
- (iv) Cūr Iūlius ad Britanniam vēnit ?
- (v) Quō cōnsiliō Britannī ad óram dēscendērunt ?
- (vi) Dēscrībe antiquōs Britannōs.
- (vii) Cūr Britannī domum fūgērunt ?
- (viii) Quid sūmpsērunt ?
- (ix) Cūius erat victōria ?
- (x) Quō cōnsiliō rēgulus ad Iūlium ivit ?
- (xi) Cuī Iūlius victōriam nārrāvit ?
- (xii) Quibus verbis victōriam nārrāvit ?

C. Tū es antiquus Britannus: fābulam nārrā.

ITERĀTIŌ.

Respondē ad haec interrogāta in plūrali etiam numerō, cum poteris.

i. Stāsne an sedēs ? Recitāsne an scribis ? Silēsne annōn ? Potesne Latinam linguam intellegere ? Equumne habēs ? Inimicōsne amās ?

ii. Quid māne facis ? tertiā hōrā ? meridiē ? vesperī ? primā vigiliā ? noctū ? linguā ? dextrā ? oculis ? pūgnis ? stilō ? in lūdo ? in campō ? Quid agricola facit ? discipulus ? magister ? nauta ? mūrus ? fluvius ? columnae ? gallus ? Quid Caesar fēcit ? rēgulus Britannōrum ? agricola filiusque ? alter Gallōrum ?

iii. Quid est Graecia ? Sicilia ? ante tē ? in dextrā tuā ? in camerā ? circum insulam ? circum cameram ? in castris ? circum castra ? in vāgīnā ? ante templum ? in mediā aquā ? in mēnsā ?

Quae arma Rōmāni gerēbant ? tēla ? Quae membra habēmus ? Quae animālia in agrīs sunt ?

iv. Quis docet ? discit ? agrum colit ? Āceanum trānsit ? in templō habitat ? pūgnis pūgnat ? stilum nunc tenet ? māne cantat ? gladiō iaculōque hastāque pūgnābat ?

clipeum gerēbat? in Campō Martiō lūdebat? Massiliam cum Rōmānō ibat? in Galliā habitābat? filium Rōmānū dūxit? Britanniam vicit?

Quae Insula prope Corsicam est? Quae terra est nostra patria? Quae terra Rōmāna provincia erat? Quae via in Latium dūcebat?

v. Quālis (vel quāle? vel quantus? etc.) est Britannia? camera, crēta, Ītalia, iānua, pila, columnae templi, gladius, agricola, clipeus, fluvius, clivus, campus, mūrus, Britānōrum capilli, liber, ager, puer, magister, templum, forum, oppidum, scūtum, iaculum, aedificium, tabernāculum, castra?

vi. Quot sunt litterae in vocābulō *tabernāculōrum*? litterae in pāginā? litterae in tōtō librō? discipulī in lūdō? discipulī in camerā nostrā? hōrae in diē? vigiliae in nocte? aedificia in oppidō? iānuae, fenestrae, sellae in camerā? viae in oppidō nostrō? tabernācula in castris?

vii. In vocābulō *Rōmānōrum* quota littera est r, o, m, a, n, u? Quota est haec pāgina? haec lēctiō? hoc interrogātum?

viii. Quem magister docet? agricola Rōmam dūxit? alter Gallōrum in fluvium trūsit? Iūlius Caesar vicit? Ante tē in camerā vidēs? post tē? in agris? in Ōceanō?

Quā insulam prope Ītaliām vidēs? Quās terrās circum Helvētiām?

ix. Quid nunc scribis? tenes? ante tē spectās? in mūris vidēs? circum insulam? circum cameram? in castris? circum castra? ante templum? in mediā aquā? in mēnsā? aperuistī? clausistī? didicistī? Mārcus in agris vīdit? equis dedit?

x. Quālem (vel quāle? vel quantum? etc.) patriam habēs? cameram, linguam, sellam, tabellam, lūdum, campum, lēctum, stilum, librū, magistrum, nāsum, oculōs, capillōs, amicōs? crētam magister habet? clipeum Gallus gerēbat? columnās ante templum vidēs? castra Romānī habēbant? bracchia Britanni habēbant?

x. Quot stilōs habēs? librōs, magistrōs, bracchia, linguās, oculōs, capillōs, nāsōs, amicōs? tabulās camera tua habet? iānuās, fenestrās, picturās, sellās, mēnsās, mūrōs? ad terrās ivisti? per viās ad lūdum is? cum amicis? stilis

scribis? oculis vidēs? in cameris cottidiē labōrās? responsa iam scripsisti?

xi. Cūius (vel quōrum?) est hic liber? haec camera? hic lūdus? templum? stilō nunc scribis? in sellā sedēs? ante sellam sedēs? post sellam sedēs? sellae circum tē sunt? in campō lūdis? in camerā labōrās? patria est Britannia? prōvincia erat Gallia? in agrīs Rōmānī agricultorēs labōrābant? scūta oblonga erant? clipei rotundi erant?

xii. Cui (vel quibus?) pēnsum dās? magister pēnsum reddit? notās dat? grātiās agis? respondēs, si amīcus tē salutat? est hic liber? tuus stilus?

xiii. Quō Marcus primā hōrā ibat? meridiē redībat? tū vesperi redīs? noctū tē iacis? Via Sacra dūcēbat? Gallus Hispānum trūsit? Britanni fūgerunt? Caesar captivōs dūxit? fluvius fluit?

xiv. Ubi sunt agrī? silvae, oppida, nautae, Germāni, arma, discipuli, Gallia, Helvētia, stilus, magister sedet, agricultorēs labōrat? Marcus errat? tū natāvisti? Britanni contrā Rōmānōs pūgnāvērunt? Rōmānus contrā duōs Gallōs sē dēfendēbat? Rōmānī puerī virīque lūdebant?

xv. Unde post prandium exis? ante prandium descendis? primā hōrā surgis? via dūcit? fluvius fluit? nautae domum redeunt? Iūlius Caesar rediit? Marcus noctū rediit?

xvi. Quandō ē lēctō salīs? prandēs? cēnās? ad lūdum is? Latīnam linguam discis? domum redīs? lūdis? pēnsum facis? tē somnō dās?

xvii. Quamdiū cottidiē labōrās? Gallicam linguam cottidiē discis? Latīnam didicisti? Britanni pūgnāvērunt? Quot annōs nātus es? Quam longē tū nunc ā iānuā abes? Iānua ā fenestrā abest? Rōma ā Britannia abest? Quamdiū agricultorēs filiusque Rōmae mānsērunt?

xviii. Quō instrumentō (vel tēlō vel membrō) in pāgina scribis? librum legis? fabulam recitās? pūgnās? magister Rōmānus ignavum discipulum feriebat? Galli sē dēfendēbant? Rōmānus scūtum gerēbat? Rōmānus inimīcum oppūgnābat? Utrō pūgnō oppūgnās? utrō tē dēfendis?

xix. Quōcum ad lūdum hodiē vēnistī? in lūdō labōrās? in campō lūdis? domī labōrās? Rōmānus contrā Gallōs pūgnāvit? agricola Rōmam ivit?

xx. Quōmodo fluvius fluit? tu amīcū dīcis? labōrās? Orbilius exclāmāvit? Brūtus pēnsa faciēbat? domum currēbat et ad lūdum ambulābat? inimici Brūti illud miserum spectāculum spectābant? vocātur locus ubi labōrās? locus ubi lūdis? locus ubi multa tabernācula sunt?

TRIGĒNSIMA LĒCTIŌ. III Declinatiō.

Villa Cornēliāna.

Gāius Cornēlius Scipiō in hāc villā habitat. Uxor Cornēli est Semprōnia. Hī duōs fīliōs et duās fīliās habent. Duōbus fīliis nōmina sunt Mārcus et Titus; hic duōs annōs nātus est, ille duodecim annōs. Fīliae ambae, Cornēliae, nōmen patris habent. Fīlii sunt frātrēs Cornēliārum; hae sunt sorōrēs Mārci et Titi. Quattuor omnes Scipiōnem patrem, Semprōniām mātrem vocant.

Cornēlius saepe contrā barbarōs pūgnāvit; mīles fuit. Multōs mīlitēs in bellō dūcebat; dux erat multōrum mīlitum. Hōc autem tempore Rōmānī pācem habent. Domī igitur Cornēlius cum familiā manet.

Mārcus etiam, cum nōn iam puer erit, in capite galeam nitidam mīles geret; Rōmānae legiōnis dux erit. Iam multum sē exercuit; validum igitur corpus habet; cum vir erit, bene pūgnāre poterit. Iam multum cucurrit; valida igitur crūra et validōs pedēs habet. mīlitēs Rōmānōs contrā barbarōs cito dūcet.

PĒNSUM.

A. Dēclīnā: Serpiō, pater, mīles, nōmen.

B. Scribe Nōminātivūm et Genetivūm Casūs Singulāris
Numerī et Genus: uxor, frāter, soror, māter, dux,
pāx, tempus, caput, legiō, corpus, crūs, pēs.

C. Respondē :

- (i) Quot patrēs, frātrēs, sorōrēs, mātrēs habēs ?
- (ii) Quot nōmina habēs ?
- (iii) Quot nōmina Rōmānus habēbat ? Scribē exemplū.
- (iv) Quot nōmina Rōmāna habebat ? Scribē exemplū.
- (v) Quis patriam dēfendit in terrā ? et in Ōceanō ?
- (vi) Quot crūra, corpora, pedēs, capita habēs ?
- (vii) Ubi mīlitēs galeam gerunt ?
- (viii) Sī tū multum cūcurrīstī, quālia crūra habēs ?
- (ix) Sī multum saluīstī, quāles pedēs habēs ?
- (x) Sī tē multum exercūstī, quāle corpus habēs ?
- (xi) Quando mīlitēs nōn pūgnant ?
- (xii) Quot mīlitēs in ūnā legiōne erant ?
- (xiii) Contrā quōs Cornēlius mīlitēs Rōmānōs dūcēbat ?
- (xiv) Quōmodo vocātur filia Mārcī Tullī Cicerōnis ?
- (xv) Quōmodo pater Semprōniae vocātur ?

D. Dēscrībe familiām Rōmānam.

ŪNA ET TRIGĒNSIMA LĒCTIŌ. III Declinatiō.

Horātius pontem dēfendit.

Mārcus multa iam didicit dē clāris antiquōrum Rōmānorūm proeliīs ; hanc dē Horātiō fabulam māximē amat.

Etrusci, gēns valida, prope montēs Āppennīnōs habitābant ; inter eōs et urbēm Rōmam flūmen Tiberis fluēbat. Ōlim Porsenna, rēx hūius gentis, bellum contrā Rōmānōs gerēbat et ad pontem Sublicium māgnō āgmine advenit. Cīvēs Rōmānī ad arcem, altam partēm urbīs, fūgerunt, sed pontem nōn frēgērunt. Nisi quis pontem franget, hostēs flūmen trānsire portamque urbīs oppūgnāre poterunt. Quis nunc ex arce dēscendere vult ? Trēs ducēs hoc prō patriā facere volunt. Horātius Cocles, Spurius Lartius, Titus Herminius ad portam dēcurrērunt et contrā totū hostium āgmen pontem dēfendere incēperunt. Hostēs eōs oppūgnant ; illī diū resistunt.

Intereā alii milites Rōmānī partem pontis frangunt. Pōns adhūc stābat, cum Horātius duōs sociōs intrā moenia dīmisit. Sōlus in angustō pōte contrā tria mīlia hostium pūgnābat. Subitō clāmōrem audīvit; cīvēs enim, proeliī spectātōrēs, clāmāvērunt: ‘Frāctus est pōns! Dēsili nunc, Horāti! ’ Ille dē extreṁō pōte in medium flūmen dēsiluit et ad moenia natāvit Ibi multī cīvēs ducem ex aquā fūnibus trāxērunt. Hoc modō Horātius urbē servāvit.

PĒNSUM.

- A. Declinā: gēns, urbs, cīvis, rēx, flūmen.
- B. Scribe Partēs Prīncipālēs: amō, frangō, dīmittō, trahō.
- C. Scribe Nōminātīvum et Genetīvum Cāsūs Singulāris Numerī et Genus: mōns, pōns, āgmen, arx, pars, hostis, moenia, spectātor, clāmor, fūnis.
- D. Respondē:
- (i) Quandō cīvis erat Rōmānus? Quandō miles?
 - (ii) Quō omnes cīvēs fūgērunt?
 - (iii) Quis ex arce dēscendere voluit?
 - (iv) Nārrā aliquid dē Porsennā.
 - (v) Quis nunc rēx est Britannōrum?
 - (vi) Quā viā hostēs flūmen trānsire volēbant?
 - (vii) Quō Horātius sociōs suōs dīmisit?
 - (viii) Quō instrumentō cīvēs ducem ex aquā trāxērunt?
 - (ix) Civisne est pater tuus an miles?
 - (x) Si quis milites dūcit, quōmodo vocātur?
 - (xi) Si quis populum regit, quōmodo vocātur?
 - (xii) Nārrā aliquid dē Etruscis.
 - (xiii) Quae proelia Cornelius Mārcō nārrābat?
 - (xiv) Si mūrus validus urbē dēfendit, quōmodo vocātur?
 - (xv) Agricola et filius eius lūdōs spectant; quōmodo vocantur?
- E. Tū es Horātius; nārrā fabulam.

Nāvis.

Cornelius Mārcum, qui nāvēs vidēre volēbat, Ōstium dūxit. In rīpā Tiberis stant, et mare caeruleum ante oculōs eōrum iacet. Eō tempore, quō adveniunt, nāvis ad ūstium Tiberis à dextrā appropinquat. Rēmigēs in trānstrīs sedent, quia ventus adversus est, nāvemque lentē prōpellunt. Magister nāvis, quem in prōrā Mārcus videt, rēmigibus nautisque iussa dat. Gubernātor, qui in puppī stat, gubernāculum vertit, et nāvis flūmen intrat. Nunc secundus est ventus; nautae igitur rēmōs pōnunt et vēla in mālum fūnibus ērigunt. Ventus vēla implet, et nāvis cito it. Tum Mārcus dē nāve, quae iam eum praeterībat, multa rogāre incēpit; cui pater omnia ita exposuit:

Prōra est ea pars nāvis quam à fronte vidēs.

Rōstrum est ea pars prōrae quae mare secat.

Puppis est ea pars nāvis in quā stat gubernātor.

Gubernātor est is quem in puppī vidēmus.

Gubernāculum est id quō ille nāvem gubernat.

Rēmigēs sunt nautae qui in trānstrīs sedent.

Rēmī sunt ea quibus rēmigant.

Mālus est id cui fūnēs vēla coniungunt.

Vēla sunt ea quae ventus implet.

Ventus, qui vēla implet, secundus est.

Trānstra sunt sellae ubi rēmigēs sedent.

Massilia est oppidum unde nāvis exiit.

Ōstium est oppidum quō nāvis adit.

Deinde Mārcus, nōndum contentus, rogat: ‘Cūius est nāvis?’ ‘Is, cūius nāvis est, magister vocātur, sed nōmen eius ignōrō.’ Tum Mārcus, ‘Ego,’ inquit, ‘magister nāvis erō.’

PĒNSUM

A. Declinā : is, ea, id ; qui, quae, quod.

B. Respondē :

- (i) Quōmodo vocātur is qui agrum colit ? is qui discit ?
is qui pūgnat ? id quō scribis ? id quod scribis ?
id quō rēmex rēmigat ? pōns quem Horatius de-
fendēbat ? ventus qui vēla nōn implet ? pars urbis
quō civēs fūgērunt ? ea quae fīlios habet ?
- (ii) Quōmodo vocantur membra quibus pūgnās ? tēla
quae Rōmani iaciēbant ? sellae ubi rēmiges sedent ?
ei qui pontem cum Horatiō defendēbant ? hostēs
contrā quōs pūgnābant ? ei qui dūcunt ? eae quae
frātrēs habent ? ea quae agricola et fīlius ēius
spectābant ?

C. Explicā haec vocābula : nauta, mīles, agricolae, magi-
ster, fīlius, pater, puer, pōns, arx, hostis, amīcus,
castra, stilus, scūtum, gladius, galeae, crūra, sella,
Massilia, fūnēs, prōra, rēmex, magistrī nāvium,
trānstrum, gubernātor, dux.

TERTIA ET TRIGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Adiectīva III Declinātiōnis.

Mārcus Rūra Cornēlī dēscrībit.

Pater meus est dīves ; nam multōs et fertīlēs agrōs
et innumerās pecudēs habet. Herī ōtium agēbam et
post prandium per rūra nostra errābam. Domō exibam,
cum duae columbae dē tēctō dēvolāvērunt et in
meis umerīs cōnsēderunt. Gallī et gallīnae circum
pedēs meōs currēbant, quibus omnibus cibum dedī.
Rapācēs sunt hae avēs ; semper enim, dum huc illūc
lentē errant, rōstra in humum trūdunt et cibum petunt ;
sī alia cibum invenit, aliae statim occurrunt et dē cibō
pūgnant. Útilēs autem sunt, quod ōva et dulcem car-
nēm nōbis dant. Animālia tamen quae nōn fidēlia sunt
nōn amō ; nisi enim frūmentum mēcum habeō, gallīnae

mē vītant neque, cum eās vocō, veniunt. Canem autem meum amō, quia fidēlis est et, cum per rūra nostra ambulō, semper mēcum venit; neque avēs occidere vult, docile enim animal est, et gallinās nōn occidere saepe eum docui. Nōvistīne canis mei nōmen? Rūfum eum vocō, quia rubram habet pellem.

PĒNSUM.

A. Dēclinā: agricola dīves, ager fertilis, carō dulcis, avis rapāx.

B. Scribe Partes Prīncipalēs: prōpellō, ērigō, praeterēō, secō, gubernō, coniungō, volō, occurrō.

C. Respondē :

- (i) Quis hanc fābulam nārrat?
 - (ii) Quod animal docile est?
 - (iii) Quae carō dulcis est?
 - (iv) Quae avis rapāx est?
 - (v) Quōmodo gallinæ ūiles sunt?
 - (vi) Quae animālia nōn fidēlia sunt?
 - (vii) Quālēs sunt ei qui multōs agrōs habent?
 - (viii) Quālis est is qui amīcum semper amat?
 - (ix) Scribe ea nōmina animālium quae nōvisti.
 - (x) Quae ex his animālibus docilia sunt?
 - (xi) Quae nōbis ūtilia sunt?
 - (xii) Quōmodo equus nōbis ūtilis est?
 - (xiii) Quid in camerā nostrā ūtile est?
 - (xiv) Quālēs agrī nōbis ūiles sunt?
 - (xv) Explicā vocabula : dīves, docilis, fidēlis, avis, gallus.
- D.* Tū ipse, O discipule, per rūs errāvisti. Quae animālia vīdistī? Scribe decem līneās.

QUĀRTA ET TRĪGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Adiectīva III Declinatiōnis.

RŪRA CORNĒLī.

Deinde ego et canis per rūra rūmus, ubi servi nostri labōrabant. Arātor agrum arābat; arātrum trahēbant

duo bovēs, quōrum colla iugō coniuncta erant. In proximō agrō pāstōrem vīdimus. Senex pauper est et plērumque sōlus sedet; itaque carmina et tristia et dulcia sibi ovibusque cantat. Circum pāstōrem grēx ovium lentē errabat. Parvī āgnī procul ā mātribus saliebant, quae tristī vōce eōs vocabant; sed canis noster, animal sagāx, eōs ad mātrēs mox redēgit. Alium agrum intrābam, cum taurus ingēns in me incurrere incēpit. Semper saevus est hic taurus; ego igitur cum cane, qui nōn audāx est, sī taurum prope sē videt, domum fūgi.

Ecce, trēs suēs in hortum errāvērunt! Māgnis clāmōribus eās expellere volēbam, sed difficile est suēs docēre; hae saltē id quod imperābam facere nōlēbant. Baculum igitur sine morā sūmpsi et cum cane illa stulta animālia ex hortō expulī.

PĒNSUM.

A. Declinā: senex, canis audāx, taurus ingēns, carmen tristē, trēs suēs, sagāx animal, bōs docilis.

B. Explicā per clausulam relativam: arātor, arātrum, iugum, pāstor, carmen, pauper, canis, bovēs, senex.

C. Respondē:

- (i) Quae animālia sagācia sunt? Quae stulta?
- (ii) Quandō nōn audāces sumus?
- (iii) Quis ovēs agēbat? Quis āgnōs redēgit?
- (iv) Quāle carmen pāstor cantābat?
- (v) Quāles hominēs sunt pāstōres?
- (vi) Quōmodo Mārcus suēs expellere volēbat? Quōmodo ovēs āgnōs vocābant?
- (vii) Estne facile an difficile asinum docēre? equum docēre?
- (viii) Quālia carmina tu amās?
- (ix) Cūr pāstor semper cantat?
- (x) Quā viā suēs ire semper volunt?
- (xi) Cūr canis domum fūgit?
- (xii) Quandō Mārcus timidus fuit? Quandō audāx?
- (xiii) Estne hoc pēnsūm facile?

QUINTA ET TRIGÉNSIMA LECTIO. IV Declinatio.

Iter Hannibalis.

Gaius Cornelius Scipio duobus cum filiis sub porticu umbrōsa sedebat. Marcus ei dixit: 'Narrā nobis, pater, fabulam de Hannibale illō quem avus noster vicit.' 'Sane! non tamen de victoriā Scipionis, sed de magnō itinere quod Hannibal trans Alpes fecit, hodiē vobis narrabō.'

'Poenī magnam et pulchram urbem in Africā incolēbant, quae Carthāgō vocabatur. Dux Poenorum, Hannibal, vir fortis et prudens, Rōmam capere volēbat. Ingenti igitur cum exercitu in Italiam invadere cōstituit. In hoc exercitu erant pedites et equites et iaculatorēs et elephantī. Ex portū Carthaginis ad Italiam tantum exercitum vehere nāvēs non poterant; parvae enim tum erant. Hannibal igitur exercitum per Hispaniam et Galliam ducere cōstituit. Nunquam anteā tantus exercitus tam longū iter fecit! Hibērum flūmen montesque Pŷrēnaeōs transiit. Per Galliam longum iter fecit. Difficile erat Rhodanum transire, quia gentes Gallorum infestae erant.'

PĒNSUM.

A. Declinā: porticus umbrōsa, exercitus magnus, iter longum, vir fortis et prudens.

B. Explicā per clausulam relativam: porticus, portus, porta, pedes, eques, iaculator, hostilis, fortis.

C. Respondē:

- (i) Ubi Poeni habitabant?
- (ii) Quālis urbs erat Carthāgō?
- (iii) Quālī in urbe habitās?
- (iv) Quā in parte urbis nāvēs manent?
- (v) Unde nāvēs in mare exeunt?
- (vi) Cūr Hannibal mare transire cōstituit?
- (vii) Quid Hannibal facere cōstituit?
- (viii) Ubi Cornelius hanc fabulam narrabat?

- (ix) Cūr ibi sedēbat?
- (x) Quōmodo vocātur pater patris?
- (xi) Quōmodo vocātur is qui iacula cōnicit?
- (xii) Quōmodo vocantur ei qui pedibus eunt?
- (xiii) Quōmodo vocātur miles quem equus vehit?
- (xiv) Quāle animal est elephās? equus? asinus?

D. Describe (i) exercitum Hannibalis; (ii) iter Hannibalis; (iii) Hannibalem.

SEXTA ET TRIGĒNSIMA LĒCTIŌ. *Adverbia.*

Iter Hannibalis.

‘Hannibal autem vir fortis et prudēns erat; nam omnia pericula, quae vitare poterat, prudenter vitabat; si tamen vitare nō poterat, ipse primus in periculum fortiter ibat. Tandem ad imas Alpes pervenit; ibi Gallus quidam ei saltum monstravit. Via per montes iniqua erat et angusta; ascensus igitur erat difficilis.’

Mārcus patrem rogāvit: ‘Potestne elephās, tam grave animal, montem ascendere?’

‘Ita, mi fili; elephās docilis est et sagaciter facit id quod magister imperat; hī saltem elephantī cum cetero exercitu nō sine māgno labōre ascendērunt.’

Tum Mārcus ‘Nōn celeriter,’ inquit, ‘mi pater, elephantī currere possunt.’ Cornēlius autem ‘Immō vērō celeriter,’ inquit, ‘in campō et per silvās elephantī currunt; sed in montibus lentē et prudenter eunt. Hannibal etiam in Alpibus prudenter ibat, quia gentes barbarōrum quae ibi habitabant saepe eum audācter oppūgnābant. Aliquando ingentia saxa de summis montibus in exercitum dēvolvere incēperunt; sagittarii statim arcūs sūmpsērunt et sagittās in hostes misērunt; sed hī post māgna saxa latēbant neque iterum sē audācter ostendēbant.’

PĒNSUM.

- A. Ex hīs adiectīvis fac adverbia: fortis, prūdens, sagāx, audāx, celer, ūtilis, rapāx, bonus, malus, lētus, rapidus.
- B. Dēclinā: animal grave, gēns hostīlis, ascēnsus difficilis, summus mōns.
- C. Scribe Partēs Prīncipālēs: habitō, invādō, cōnstituō, vehō, dūcō, trānseō, faciō, vītō, ascendō, imperō, currō, oppūgnō, dēvolvō, incipiō, mittō, sūmō, ostendō.
- D. Explicā per clausulam relātivam: sagitta, arcus, sagittārius, sagittārii, saltus, magister elephantī, prūdens, fortis.
- E. Quōmodo barbarī, qui in Alpibus habitābant. exercitum Hannibalis oppūgnābant? Scribe decem lineās.

SEPTIMA ET TRĪGĒNSIMA LĒCTIŌ. *V Dēclinātiō.*

Iter Hannibalis.

‘Rem difficilem Poenī faciēbant. Via enim nōn int̄qua modo, sed rupta etiam in multis locīs erat. Ibi neque elephantī neque equī neque asinī, nē hominēs quidem gradum facere poterant.’

Mārcus ‘Dē asinīs,’ inquit, ‘nihil, Ō mī pater, dīxisti Erantne asinī etiam in exercitū Hannibalis?’ ‘Erant in exercitū asinī, qui onera vehēbant. Nēmō, ut dīxi, gradum facere poterat, ubi via rupta erat. Tum peditēs et iaculatōrēs genibus manibusque saxa ascendērunt, deinde animālia trāns locum difficilem fūnibus trāxērunt. Itaque tōtum āgmen iterum in tūtam viam pervēnit. Hic nivēs altae in monte iacebant, illīc glaciēs; neque exercitus prōcēdere poterat, antequam peditēs viam per nivēs glaciēmque fecerunt.

‘Novem diēs Poenī Alpēs ascendēbant; decimō diē ad summum saltum pervēnērunt. Tum Hannibal omnēs

milites convocavit et tālia eis dixit: “ Primus nōs exercitus Alpēs trānsiimus; dēscēnsus adhuc nōs manet; haec rēs certē facilis erit nōbis qui tam novam et difficilem rem fēcimus; quīnque diēbus in campis Italiae stābimus; fortēs este! dēscendite! ” ”

PĒNSUM.

- A. Dēclinā: rēs difficilis, unus diēs, duo diōs, genū, dextra manus, nix alta.
- B. Explicā per clausulam relativam: gradus, onus, genua, manūs, pedēs, nix, rēs difficilis, fūnis.
- C. Respondē:
- (i) Quot diēs Hannibal ascendēbat? Quot diēbus ad summās Alpēs pervenit? Quotō diē illūc pervenit?
 - (ii) Quibus membrīs Poeni saxa ascendēbant?
 - (iii) Ubi nē hominēs quidem gradum faciēbant?
 - (iv) Cūr sagittarii nōn multōs hostēs occidere potuērunt?
 - (v) Unde barbari saxa dēvolvēbant? Quālia saxa?
 - (vi) Quālēs erant barbari?
 - (vii) Postquam dux militēs convocavit, quālēs sunt militēs?
 - (viii) Quid dux militib⁹ imperāvit?
 - (ix) Quae tēla sagittarii mittunt?
 - (x) Quō instrumentō militēs animalia trāxerunt? Trāns quālem locum?
 - (xi) Quid in monte iacebat? Quāle erat?
 - (xii) Quot pedēs alta nix aliquandō in Britannia iacet?
 - (xiii) Vīdistīne unquam in flūmine glaciē?
 - (xiv) Quālia onera asini vehēbant?
 - (xv) Quae erant haec onera?
- D. Quōmodo exercitus Hannibalis viam ruptam trānsiit?
Scribe decem līneās.

DUODEQUADRĀGĒNSIMA LĒCTIŌ. Comparatiō.

Iter Hannibalis.

Longa erat fābula, et proximō diē Cornēlius dē itinere Hannibalis narrāre perrēxit:

‘ Dēscēnsus Alpium difficilior erat quam ascēnsus. In

campō pedites lentiōrēs sunt quam equitēs; sed dum dē summīs montibus exercitus Hannibalis dēscendit, pedites celeriōrēs fuērunt quam equites; elephantī ex omnibus lentissimī erant. Interdum elephantī in locis superiōribus diū manēbant neque in loca īferiōra dēscendere volēbant; via enim quae ūltrā Alpēs īīqua et periculōsa erat, citrā īīquior erat et periculōsior; neque elephantī, animālia ex omnibus gravissima, facile ascendere aut dēscendere poterant. Tandem milites campōs fertiles Ītaliae īfrā viderunt; statim fortiōrēs illis fuērunt animī; longissimī enim itineris aderat fīnis.

‘Decem diēbus ad summās Alpēs pervaenērunt; pauciōribus diēbus ad campum dēscendērunt. Postquam autem Rōmānī dē hāc tam difficilī rē audīvērunt, clāmāre incēperunt: “Quis nunc nōs servāre potest? Nōnne Hannibal fortior et prūdentior est quam omnēs nostrī imperatōrēs? Difficillimam hanc rem fēcit; multō facilius erit nostram urbem capere.” At post iter multō minor erat exercitus Poenōrum, qui anteā māior erat quam Rōmānus.’

Tum Mārcus ‘Cēpitne,’ inquit, ‘Hannibal Rōmam?’ Cui pater respondit: ‘Num hoc rogās, mi fili, tū qui Rōmānus puer es?’

PĒNSUM.

A. Scribe gradūs comparatiūm et superlatiūm hōrum adiectivōrum: lēntus, īīquus, periculōsus, fortis, pauci, prūdens, facilis, difficilis, celer, longus, gravis.

B. Comparā:

- (i) Hannibalem cum aliis imperatōribus. (prūdens.)
- (ii) ascēnum Alpium cum dēscēnsu. (difficilis.)
- (iii) elephantum cum equō. (docilis.)
- (iv) canem cum asinō. (sagāx.)
- (v) montēs cum campīs. (altus.)
- (vi) hoc pēnsūm cum trīgēnsimō. (facilis.)

- (vii) iter Hannibalis cum itinere quod tū cottidie facis. (longus.)
- (viii) pedites cum equitibus. (lentus.)
- (ix) equites cum peditibus. (celer.)
- (x) canēs cum bōbus. (fidēlis.)
- (xi) militem cum eīve. (fortis.)
- (xii) Brūtum cum Orbiliō. (stultus.)
- (xiii) discipulum qui nunquam labōrat cum eō qui nōnunquam labōrat. (ignāvus.)
- (xiv) puerum qui corpus exercuit cum eō qui hoc nō fecit. (validus.)
- (xv) quārtam decimam sententiam cum quārtā. (longus.)
- (xvi) gallinās cum columbīs. (rapāx.)
- (xvii) Cornēlium cum pāstōre. (dīves.)
- (xviii) carmen pāstōris cum carmine gallī. (dulcis.)
- (xix) Padum cum Istrō. (rapidus.)
- (xx) Ītaliām cum Siciliā. (māgnus.)

C. Comparā trēs rēs per gradum superlativū : e. g. Ex his animalib⁹, elephant⁹ equ⁹ cane, elephas gravissimus est.

- (i) taurum et ovem et canem. (saevus.)
- (ii) Alpēs et Pŷrēnaeōs et Āppennīnōs. (altus.)
- (iii) Istrum et Tiberim et Padum. (longus.)
- (iv) Britanniam et Corsicam et Siciliām. (māgnus.)
- (v) ducem et pāstōrem et arātōrem. (fortis.)
- (vi) equum et vaccam et suem. (fidēlis.)
- (vii) canem et asinum et taurum. (sagāx.)
- (viii) stilum et sellam et iānuam. (parvus.)
- (ix) Brūtum et Marcum et Tertium. (stultus.)
- (x) hanc partem pēnsi et primam et alteram. (facilis.)
- (xi) hanc sententiam et primam et tertiam. (brevis.)

UNDĒQUADRĀGĒNSIMA LĒCTRIŌ. Comparatiō Adverbiorū. Villa Cornēliāna.

Mārcus vīlicum multa cottidiē dē animalib⁹ rogabat. Aliquandō, dum per agrōs ambulant, ‘ Dic mihi, Dāvē,’ inquit, ‘ nōne canis omnium animālium celerrimum est?’

Respondit Dāvus, ‘ Minime, cervī enim celerius quam canēs currunt, et celerrimē omnium animālium.’

Tum Mārcus ‘Nōnne vēnātōribus,’ inquit, ‘canēs sunt qui cervōs in silvis agunt? Cūr igitur hōs canēs adhibent, si lentius quam cervī currunt?’

‘Sunt ista, ut dīcis,’ respondit vīlicus; ‘sunt canēs vēnātī qui vel cervōs celeritāte superant.’

Deinde Mārcus ‘Sed certē,’ inquit, ‘si nōn celerrimum, at ūtilissimum omnium animālium canis est.’

Tum vīlicus: ‘Quid dīcis, Mārce? Mihi fortasse aliis que pāstōribus canis est ūtilissimus; sed militi equus, agricolae bōs, viātōri mūlus, aliis alia animālia ūtiliora sunt quam canis.’

Mārcus, qui dē hōc respōnsō diū cōgitābat, tandem ‘Sed ego,’ inquit, ‘canem māximē amō, et libentius cum cane meō lūdō quam cum omnibus aliis animālibus.’

PĒNSUM.

A. Scribe gradūs comparātivū et superlativū hōrum adverbiōrum: celeriter, lente, rapide, prūdenter, fortiter, bene, male, facile.

B. Adiectiva in adverbia verte et finge novās sententiās:

- (i) In campō eques celerior est quam pedes. (ire.)
- (ii) In montibus pedite lentior est eques.
- (iii) Canis sagācior est sue. (agnōs redigere.)
- (iv) Equus fidēlior est asinō. (magistrum amāre.)
- (v) Caesar prūdentior erat Hannibale. (exercitum dūcere.)
- (vi) Hannibal Caesare audacior erat. (bellum gerere.)
- (vii) Miles fortior est quam pāstor. (pūgnāre.)
- (viii) Padus flūmen celerius est quam Rhodanus. (fluere.)
- (ix) Quintus melior scriptor est quam Titus. (scribere.)
- (x) Hic servus illō pēior arātor est. (arāre.)

C. Respondē:

- (i) Uter celerius currit, tū an amīcus tuus?
- (ii) Ex nostris discipulīs, quis celerrimē currit? quis optimē cantat? quis facillimē pēnsū Latinū facit? quis saepissimē abest?
- (iii) Quae instrūmenta tibi in lūdō ūtilia sunt?

- (iv) Quod instrumentum magistrō utilissimum est?
- (v) Utram linguam libentius discis, Gallicam an Latinam?
- (vi) Quāle animal est cervus?
- (vii) Quōs cervus fugit?
- (viii) Curritne cervus celerius quam canes vēnātici?
- (ix) Quibus hominibus canes utiles sunt?

D. Alii discipuli verba Mārci, alii verba Dāvi ēdiscent.
Posteā in lūdō sermōnem eōrum iterābunt.

QUADRĀGĒNSIMA LĒCTIŌ. *Gerundium.*

Servī.

Hostēs, quōs Rōmāni cēperunt, servī fīunt. Alii autem barbarī erant et rudēs; agrōs igitur colebant aut pecudēs pāscēbant. Alii servī erant Graeci, qui Rōmānis saepe doctiōrēs semperque callidiōrēs erant. Hī librōs domini cūrābant, litterās scribēbant, pecūniām numerābant. Domina etiam habēbat servās multās, quae vestēs faciebant aut infantem cūrābant. Stolam enim tunicamque, quas Semprōnia gerit, et togam, quam Cornelius gerit, domī fecerunt servae. Prope Cornēlium stat nūntius; mox Rōmam ibit litterāsque amīco domini reddet.

Servī, qui in villa nātī sunt ibique semper vixerunt, vernae vocantur. Mārcus parvum vernam habet, qui cum eō ad lūdum it et librōs portat. Quō cōnsiliō Mārcus ipse ad lūdum it? Discendī causā ad lūdum it.

Servī, qui validiōrēs erant quam cēterī, saepe in Circō Maximō pūgnābant. Hī gladiātōrēs vocābantur, quia saepius gladiō pūgnābant. Plērique gladiātōrum capillōs flāvōs oculōsque caeruleōs habebant; Germānī enim erant aut Britanni. Nunquam patriam suam iterum vidēbunt; nam servus effugere nōn potest. Multi ex eis in Circō Maximō pūgnāre mālunt quam in villa Rōmāna servire. Fortasse eōs alii gladiātōrēs occident! Hic

servitūtis erit finis. Hoc spectaculum videndi causa Rōmānī conveniēbant. Saepe ante decem mīlia spectatōrum gladiatōrēs alius alium occidēbant.

PĒNSUM.

- A. (i) Quō cōnsiliō ego ad tabulam eō ?
(ii) Quō cōnsiliō tū ad mēnsam cōnsidis ?
(iii) Quō cōnsiliō puerī in campum eunt ?
(iv) Quō cōnsiliō nōs ad flūmen īmus ?
(v) Quō cōnsiliō tū stilum sūmis ?
(vi) Quō cōnsiliō Iulius Caesar mare trānsiit ?
(vii) Quō cōnsiliō agricola et flius eius Rōmam īverunt ?
(viii) Quō cōnsiliō discipulī ad lūdum veniunt ?
(ix) Quō cōnsiliō tū in lēctum te iacis ?
(x) Quō cōnsiliō Rōmānus post mūrum sē posuit ?
(xi) Quō cōnsiliō Hannibal Alpēs trānsiit ?
(xii) Quō cōnsiliō Horātius pontem dēfendit ?
(xiii) Quō cōnsiliō Rōmānī ad Circum conveniēbant ?
(xiv) Quō cōnsiliō verna cum Mārcō ad lūdum ībat ?
(xv) Quō cōnsiliō nūntius Rōmam currēbat ?
(xvi) Quō cōnsiliō vōs domum ā lūdō redītis ?
(xvii) Quō cōnsiliō crvēs fūnem dē portā dēmisērunt ?
(xviii) Quō cōnsiliō Horātius in Tiberim dēsiluit ?
(xix) Sī magister imperat : ‘Aperi omnēs fenestrās !’
quō cōnsiliō ē sellā venīs ?
(xx) Quō cōnsiliō magister ad lūdum venit ?
- B. Scribe Nōminātīvum et Genetīvum Cāsūs Singulāris
Numerī et Genus : hostis, ager, pecus, pecūnia,
nūntius, circus, servitūs, finis, spectātor, gladiātor.
- C. Explicā per clausulam relativam : gladiātor, verna,
spectātor, toga, stola, servus, serva, dominus.
- D. Scribe Partes Prīncipālēs et Gerundīum : eō, discō,
conveniō, videō, gerō, pāscō, capiō, colō, cūrō,
scribō, referō, vivō, effugiō, possum, mālō, serviō,
occidō. ·

UNA ET QUADRĀGĒNSIMA LĒCTIŌ. Cāsus Ablātīvus. Villa Cornēliāna.

Contenti sumus fundō nostrō. Vaccae enim lāc et
cāseum, gallīnae anatēsque ūva, pecora carnem prae-

bent. Flumen etiam, quod praeter villam fluit, piscibus plenum est. Haec omnia nullum labore habemus, sed si frumentum et vīnum cupimus, multum labore opus est. Nostrī autem servi fundum diligenter cūrant; nam dominum amant, quia et iūstus et benignus est; si enim servus laude dignus est, et laudem et praemium accipit, sed is qui indignus est sine morā poenās dat.

Apud Claudium contrā miserī sunt servi; dominus enim ipse Rōmae habitat, vilicus autem est omnium hominum iniūtissimus. Servos enim cottidiē ferit, neque unquam satis cibi eis dat. Ei qui ēsuriunt nōn bene labōrare possunt. Nōlunt igitur servi Claudiāni diligenter labōrare, et quam plūrimi ē fundō aufugiunt. Eis enim qui labōrant opus est cibō; eis etiam qui nōn labōrant cibō opus est vivendi causā.

PĒNSUM.

A. Declinā: lāc, pecus, carō, laus.

B. Respondē:

- (i) Quali pēnsō contentus est magister?
- (ii) Qualibus servis contentus est dominus?
- (iii) Quibus rēbus mēnsa magistrī plēna est?
- (iv) Quibus rēbus nostra camera plēna est?
- (v) Qualibus hominibus nostra camera plēna est?
- (vi) Quibus rēbus malum pēnsum est plēnum?
- (vii) Quibus animālibus ager est plēnus? Quibus avibus fundus? Quibus animālibus mare?
- (viii) Quā rē dignus es, si pēnsum bene fecisti?
- (ix) Quā rē dignus es, si pēnsum male fecisti?
- (x) Quā rē tibi opus est scribendī causā?
- (xi) Quibus membris tibi opus est videndī causā? Et natandi causā? Et ambulandi causā?
- (xii) Cūr servi apud Cornelium libenter manebant?
- (xiii) Cūr apud Claudium nōn manebant?
- (xiv) Quis nostrōrum rēgum iūstus erat et benignus?
- (xv) Quis nostrōrum rēgum poenās dedit, quia iniūstus erat?

C. 'Pāstor ōlim erat qui culpā dignus erat, quia ovēs nōn diligenter cūrābat.' Hoc est initium novae fābulae. Comple fābulam.

ALTERA ET QUADRĀGĒNSIMA LĒCTIŌ. *Verbum Impersōnāle.*

Villa Cornēliāna.

Mārcus ōlim aegrōtābat neque ad lūdum īre volēbat. Ōtium igitur agere ei licuit. Patrem autem rēs agendī causā Tibur īre oportuit et Mārcus illum rogāvit: 'Licetne mihi, Ō pater, tēcum venire? Volo enim rūri errāre et vōcēs avium audire, dum tū nēgōtium in urbe agis.'

Cornēlius respondit: 'Sī vīs, mī filī, mēcum venire, tibi licet. Properā tamen, quia ego iam parātus sum.'

Mox extrā rūra Cornēliāna erant et, dum eunt, multa inter sē disserēbant. Subitō leporem in viā occīsum viderunt, et Mārcus 'Ō miserum leporem!' inquit. 'Cūr hominēs volunt animālia interficere?' Pater 'Hoc nesciō,' inquit, 'barbari tamen multō plūs quam nōs hoc faciunt, quia animālia ferōciōra apud eos sunt; nōnnūlla etiam hominēs vorant. In Āfricā, ut incolae dīcunt, leō, qui rēx animālium vocātur, noctū vīcum saepissime intrat et īfantem aufert vel, si māgnopere ēsurit, hominēs etiam vī petit. In Indīs tigris habitat, qui neque hominēs neque ferās, nisi elephantum, timet. Apud nōs etiam aper in mediī silvis latet; nōn carnem ille hūmānām, ut leō tigrisque, vorat, sed ferōcissimus tamen est vēnatōribusque diū resistit.'

PĒNSUM.

A. Declinā: leō, tigris, aper, lepus.

B. Scribe in omnibus persōnis: mihi licet exire; mē oportet bene labōrāre.

C. Respondē:

- (i) Quid vobis facere nōn licet, dum Latinam linguam discitis?
- (ii) Quid vōs facere oportet, dum Latinam linguam discitis?
- (iii) Ubi tē labōrāre oportet? Ubi ludere licet?
- (iv) Quandō ad lūdum venīre tibi nōn licēbit?
- (v) Curritne lepus ex omnibus animalibus celerrimē?
- (vi) Quod animal ferōcissimum est?
- (vii) Quālem carnem tigris libenter vorat?
- (viii) Quandō leō hominēs oppūgnat?
- (ix) Quamdiū aper vēnātōribus resistit?
- (x) Unde leō saepe infantem aufert?
- (xi) Quandō Cornelius et Mārcus multa inter sē disserebant?
- (xii) Quōd cōnsiliō Cornelius Tibur iit?
- (xiii) Ubi erat Tibur oppidum?
- (xiv) Quām procul Rōmā aberat?
- (xv) Quae ferae in Britanniā habitant?

TERTIA ET QUADRĀGĒNSIMA LĒCTIŌ. *Futūrum Perfectum.*

Villa Cornēliāna.

Prīmō vēre agricola sēmina in agrō serēbat, cum Mārcus forte appropinquāvit. Hic agricolam rogāvit: ‘Cūr nihil in agrīs crēscit?’ Ille dē respōnsō diū cōgītāvit, tum ita respondit: ‘Cum pluerit et sōl fulserit, tum plantae tenerae ex humō surgent; aestāte aristae fiāvēscent; autumnō segetem metēmus. Cum segetem messuerimus, tum frūmentum in horreum ferēmus. Dum autem sermōnem tēcum cōferō, cessō; neque ante pluviam tōtum agrum sēverō.’

Deinde Mārcus ‘Num pluet?’ inquit. ‘Quōmodo hoc scīs?’

Tum agricola ‘Multā’, inquit, ‘sunt sīgna pluviae. Nōnne hirundinēs vides? Suprā flūrium multae volitant; māgni igitur erunt imbrēa. Nōnne cornīcem ibi

vides? Ecce, cornix sola in ripa fluviis huc illuc ambulat et plena vox pluviam vocat. Poeta noster haec cecinit:

Tum cornix plena pluviam vocat improba vox
Et sola in siccā sēcum spatiatur harēna.

Haec et alia sunt signa pluviae. Ecce autem certissimum signum; densa enim nubēs inter nos et solem pendet. Nisi tu quam celerrimē domum cucurreris, imber tē intercipiet; equidem, nisi nunc properabō, nōn ante imbreum agrum sēverō.'

PĒNSUM.

- A. Declinā in futūrō perfectō: fulgeō, volitō, currō.
B. Scribe primam personam singulāris numerī futuri perfecti temporis; serō, appropinquō, crēscō, surgō, metō, fero, videō, canō, pendeō, intercipiō.
C. Respondē per futūrum perfectum:
(i) Quandō in campum ibis?
e. g. Cum pēnsu meum fēcerō, in campum ibō.
(ii) Quandō ad lūdum redibis?
(iii) Quandō seges crēscet?
(iv) Quandō pluet?
(v) Quandō magister contentus erit?
(vi) Qui discipulus praemium accipiet?
(vii) Quandō dormitum ibis?
(viii) Quandō Mārcus vir erit?
(ix) Quandō agricultae frumentum in horreum ferent?
(x) Quandō plantae tenerae ex humo surgent?
(xi) Quandō tu contentus eris?
(xii) Quandō vōs Latinam linguam bene dīcere poteritis?

- D. Respondē:
(i) Quōcum Mārcus sermōnem cōferēbat?
(ii) Quibus rēbus caelum saepe est plēnum?
(iii) Quō tempore anni hirundines in Britanniam redeunt?
(iv) Quae sunt quattuor tempora anni?
(v) Quō tempore anni agricultae serunt? metunt? nōn labōrant?

- (vi) Quō tempore anni plūrimum pluit?
- (vii) Quōmodo vocātur ille poēta qui dē cornice cecinit?
- (viii) Dum ad lūdum cum amicō venis, quid per tōtum iter facis?
- (ix) Dē quibus rēbus sermōnem cum hōc amicō cōnfers?
- (x) Quandō sōl nōn fulget?
- (xi) Hieme quid humi iacet?
- (xii) Quō hirundinēs autumnō volant?
- (xiii) Cūr agricolae cornicēs nōn amant?
- (xiv) Scribe ea nōmina avium quae scis.
- (xv) Quid nunc in caelō vidēs?

QUĀRTA ET QUADRĀGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Praeteritum Perfectum Tempus.

Dē Rōmulō et Remō.

Nūtrīx cum Infante Titō et sorōribus ēius sub vetere quercū sedēbat, dum Mārcus in silvā lūdit. Ad eōs pāstor senex appropinquat, quem omnes ūnā vōce rogant: ‘Narrā nōbis, sōdēs, o senex, fābulam dē hērōibus’. Itaque narrāre incēpit:

‘Rōmulus et Remus, ut ferunt, Mārtis dei et Rheae Silviae geminī erant filii. Rēx autem crūdēlis, nōmine Amūlius, Albae Longae tum rēgnābat. Frātrem enim suum rēgnō iam expulerat omnēsque frātris filiōs interfēcerat; Rheae tamen Silviae pepercerat. Tandem hōs etiam infantēs necāre cōstituit; itaque in Tiberim fluvium servōs cōnicere eōs iussit. Forte Tiberis super ripās aquam effūderat et agrōs, qui circā erant, inundāverat; neque adire servi ad iūstum fluvīi cursum poterant. Itaque in stāgnō parvum alveum, in quō Infantēs iacebant, reliquērunt. Postquam aqua iterum cōnsēdit, lupa sitiēns, quae ad flumen descendēbat, vāgitūs puerōrum audiit. Multōs diēs eōs nūtrivit. Tandem pāstor rēgiī gregis geminōs invēnit et uxōri suaē dedit. Illa eōs ēducāvit. Ita cōservati pueri Rōmam urbēm posteā condidērunt.

PĒNSUM.

- A. Declinā in tempore praeteritō perfectō: expellō, inundō.
- B. Scribe Partēs Prīncipalēs omnium in hāc fābulā verbōrum.
- C. Scribe omnia nōmina in cāsibus Nōminātivō et Genetivō Singulāris Numerī cum genere.
- D. Respondē:
- (i) Quot quercūs in hortō tuō sunt?
 - (ii) Quōcum Titus sedebat?
 - (iii) Ubi Amūlius rēgnābat?
 - (iv) Quem rēgnō expulerat?
 - (v) Quem interfēcerat?
 - (vi) Cūr Rhea Silvia adhūc vivēbat?
 - (vii) Quōmodo Numitor geminōs necāre cōnstituit?
 - (viii) Quid servōs facere iussit?
 - (ix) Cūr servī id facere nōn poterant?
 - (x) Quando flūmen super rīpās aquam effundit?
 - (xi) Si flūmen aquam super rīpās effudit, quālēs sunt agrī?
 - (xii) Quando lupa ad Tiberim dēscendit?
 - (xiii) Quis infantēs servāvit?
 - (xiv) Ubi est Rōma?
 - (xv) Quis Rōmam condidit.
- E. Explicā per clausulam relātivam: rēx, nūtrix, pāstor, quercus, senex, infāns, Tiberis, alveus, stāgnum, rīpae.

QUINTA ET QUADRĀGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Vōx Passīva : Tempus Praesēns.

Castra Rōmāna.

Diē quōdam Mārcus ē cubilī modo surrēxerat, cum castra ultrā fluvium in clivō posita cōspexit. Tum ‘Quae sunt ista tabernācula?’ inquit; ‘herī ibi nōn erant antequam dormitum ivī.’ Pater illi respondit: ‘Castra sunt, ubi exercitus Rōmānus noctū dormit, cum bellum gerit.’ Dum prandium igitur edunt, tālibus verbīs pater castra explicat.

‘Cum ἄγμεν Ῥωμανού iter facit, vesperi tribūnus lēctis cum militibus castra pōnendī causā praemittitur. Locus ab eō capitūr, prope quem aqua cibusque facile invenīri possunt. Statim tribūnus vēxillum erigit et quadrātum spatiū signat, quod sociū mūnīre incipiunt. Fossa circum tōta castra foditūr, ex quā terra vāllum struendī causā cumulātur. In vāllō quattuor portae flunt. Intereā ab aliis militibus media castra in variās partēs viis dīviduntur et in propriis locis tabernācula pōnuntur. Sēparātim praetōrium, quod imperatōris tabernāculum est, exstruitur; quae omnia summā celeritate flunt, quod haud procul ἄγμεν fessum appropinquit.’

PĒNSUM.

A. Scribe tempus praesens vōcis passīvae hōrum verbōrum: cumulō, doceō, pōnō, fodiō, inveniō, faciō.

B. Respondē ad interrogātum: Quid fit? (Verte in passīvam vōcem.)

- (i) Sententiam scribō.
- (ii) Cibum edimus.
- (iii) Castra pōnimus.
- (iv) Tribūnum praemittō.
- (v) Duōs tribūnōs praemittō.
- (vi) Terram cumulāmus.
- (vii) In vāllō quattuor portās facimus.
- (viii) Castra in variās partēs dīvidimus.
- (ix) Praetōrium exstruimus.
- (x) Fossam fodimus.
- (xi) Vōs doceō.
- (xii) Mē audit̄is.
- (xiii) Nōs docēs.
- (xiv) Tē audīmus.
- (xv) Tē interrogō.

C. Respondē ad interrogātum: Ā quō hoc fit?

- (i) Agricola agrum colit.
- (ii) Gubernātor nāvem gubernat
- (iii) Ego vōs doceō.

- (iv) Pāstor ovēs pāscit.
- (v) Magister nōs interrogat.
- (vi) Puer iānuam aperit.
- (vii) Milites imperātor dūcit.
- (viii) Caesar Britannōs vincit.
- (ix) Horātius pontem dēfendit.
- (x) Sagittārius sagittam mittit.
- (xi) Sociī castra mūniunt.
- (xii) Miles aquam invenīre potest.
- (xiii) Mārcus castra cōspicit.
- (xiv) Mea verba audīs.
- (xv) Nōs docēs et interrogās.

SEXTA ET QUADRĀGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Vōx Passīva : Praesēns et Futūrum.

Castra Rōmāna.

Āgnen castra intrat. Impedimenta et spolia in spatiō, quod inter vāllum et tabernācula est, cumulantur ; ibi etiam equi pecudēsque pāscuntur. Deinde legiōnēs ad suam quaeque castrōrum partem dīmittuntur. Cēna statim parātur ; arma et tēla repōnuntur ; milites edunt et bibunt. Post cēnam vigilēs per tōtum vāllum dis-pōnuntur ; itaque omne periculum āvertitur ; nam hostēs, sī ad vāllum silentiō adibunt aut explōrandī aut expūgnandi causā, ā vigilibus cernentur ; hī exemplō exclāmābunt et signum tubā dabunt ; omnēs statim ex somnō excitābuntur hostēs repellendi causa. Dum vigilēs castra cūstōdiunt, legiōnēs tūtae sēcūraeque dormiunt.

PĒNSUM.

A. Declinā in tempore futūro passīvae vōcis : excitō, cernō.

B. Declinā in tempore praesenti passīvae vōcis : parō, āvertō, cūstōdiō.

C. Respondē ad interrogātum : Ā quō hoc fit ?

- (i) Mīlitēs impedīmenta in castrīs cumulant.
- (ii) Pastōrēs pecudēs pāscunt.
- (iii) Equōs nostrōs pāscimus.
- (iv) Hunc equum pāscimus.
- (v) Servī cēnam parant.
- (vi) Vigilēs castra cūstōdiunt.
- (vii) Vigilēs urbem cūstōdiunt.
- (viii) Hannibal Hibērum flūmen trānsit.
- (ix) Hannibal Alpēs trānsit.
- (x) Pedītēs elephantōs trāns viam ruptam trahunt.
- (xi) Vigil hostēs cernit.
- (xii) Vigilēs hostēm cernunt.
- (xiii) Fessī arma repōnimus.
- (xiv) Magister vōs interrogat.
- (xv) Magister vōs audit.

D. Respondē :

- (i) Quō instrumentō signum in castrīs datur ?
- (ii) Quō instrumentō pēnsum scribitur ?
- (iii) Quō instrumentō Horatius ē flūmine trahitur ?
- (iv) Quō instrumentō malus discipulus ferit ?
- (v) Quō tēlō hostis occīditur ?
- (vi) Quibus telis hostēs occīdi possunt ?
- (vii) Quō vehiculō nautae vehuntur ?
- (viii) Quō vehiculō agricola vehitur ?
- (ix) Quō vehiculō eques vehitur ?
- (x) Quō instrumentō sententia in tabula scribitur ?

SEPTIMA ET QUADRĀGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Vōx Passīva : Tempus Futūrum.

Castra Rōmāna.

Māne tribūni centuriōnēsque extrā praetōrium convocantur. Illis dux iussa dat et talia verba dīcit.

‘ Castra exemplō movēbuntur ; arma ab omnibus parābuntur ; aciēs instruētur. Nam hostēs iam in cōspectū sunt ; nostrum impetum, ut crēdō, nōn manēbunt, sed ipsi priōrēs nōs oppūgnābunt. Si primō ab

hostibus repellēminī, nōlīte dēspērāre. Si enim fortē eritis et quam ācērrimē pūgnābitis, hostēs tandem a vōbis fugābuntur. Eōs qui sē dēdēre nōlent occidite; sed captivōs nōlīte occidere. Hī enim Rōmam auferentur, ubi vendētūr; et pecūnia vōbis militib⁹sque distri-buētur. Haec iussa, O tribūnī centuriōnēsque, extēmplō militib⁹s nūntiātē.

PĒNSUM.

- A. Dēclīnā in tempore futūrō vōcis passīvae: parō, moveō, instruō, capiō, cūstōdiō, faciō.
- B. Verte in tempus futūrum sententiās quae in pēnsō B XLV sunt; deinde in vōcem passīvam verte.
- C. Verte in tempus futūrum sententiās quae in pēnsō C XLV sunt; deinde respondē ad interrogātūm: Ā quō hoc fiet?
- D. Explicā per clausulam relativam in quā verbum passīvae vōcis adhibētur: pāstor, dux, magister, stilus, pāgina, gladius, sagitta, pōns, cibus, vigilēs e. g. Pāstor est is ā quō ovēs pāscuntur.

DUODEQUĀNQUĀGĒNSIMA LĒCTI *Vōx Passīva : Tempora Praeterita.*

Obsidiō Alesiae.

Mārcus dē proeliis et victōriis multa libenter audiebat. Praecipuē Caesaris dē victōriis audire semper volēbat. Pater enim ēius, Caesare duce, contrā Gallōs Britannōsque pūgnāverat; multa igitur dē bellō Gallico Mārcō nārrāre poterat.

Cornēlius olim Mārcō ‘Hodie,’ inquit, ‘dē obsidiōne Alesiae tibi nārrābō.’

Cui Mārcus ‘Sorōribusne etiā,’ inquit, ‘hanc histōriam audire licet?’ Postquam sorōrēs convocātæ sunt, pater līberīs haec nārrāre incēpit:

‘Plēraeque Gallōrum gentēs ā Iūliō Caesare victae

erant; una tamen gēns, cui nōmen erat Arvernī, dia Rōmānis resistebat. Rēgulus eōrum erat Vercingetorix, dux summā fortitūdine, qui multis proelīs dēfessus tandem intrā moenia Alesia fugātus est. Dum autem Caesar contrā oppidum omnibus cum cōpiis tendit, moenia à Gallis firmābantur. Mox Caesar advenit et, quia nōn statim oppidum capi poterat, cōnsilia ad obsidendum vertit.'

PĒNSUM.

A. Scribe tempora imperfectum et perfectum vōcīs passīvās hōrum verbōrum: fugō, obsideō, vertō, faciō, audiō.

B. Verte in vōcem passīvam:

- (i) Vercingetorix Arvernōs dūcebat.
- (ii) Iūlius Caesar hanc gentem vicit.
- (iii) Rōmāni Gallōs fugāvērunt.
- (iv) Arvernī moenia Alesia firmābant.
- (v) Caesar Alesiam obsidēbat.
- (vi) Rōmāni Alesiam obsēderunt.
- (vii) Ego vōs heri docēbam.
- (viii) Obsessi arma parāvērunt.
- (ix) Vōs sententiās octō scripsistis.
- (x) Caesar castra prope Alesiam posuit.
- (xi) Quam fābulam heri vōbīs nārrābam?
- (xii) Quot fābulās iam vōbīs nārrāvī?
- (xiii) Dux tribūnōs centuriōnēsque convocāvit.
- (xiv) Dux eis iussa dedit.
- (xv) Tribūnī iussa militibūs nūntiāverunt.

C. Quōmodo Rōmāni castra pōnebant? Scribe decēm līneās.

UNDĒQUĪNQUĀGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Vōx Passīva : Tempora Praeterita.

Obsidiō Alesiaē.

Caesar, ut dīxi, Alesiam oppidum obsidēre cōstituit. Castra extrā moenia à Rōmānis posita sunt, et

oppidum exteriōre mūrō cinctum est ; unde Caesar cottidiē moenia oppūgnābat, sed neque impetū capere neque tormentis dēcere poterat. Itaque obsidiō multōs mēnsēs prōdūcebātur : tandem autem obsessi cibō aquāque carēbant. Omnes in forum convocāti sunt. Tum quidam ē principibus Gallōrum hoc cōsilium dedit : ‘ Nullum cibum habēmus ; cibō nōbis opus est vivendi causā ; infantes nostrōs edere nōs oportet.’ Vercingetorix tamen Gallōs hoc facere vetuit. Tum principes sē Rōmānis dēdere cōstituērunt. Ei, qui vi et armis capī nōn poterant, famē tandem victi sunt. Vercingetorix Gallīque Caesari sē dēdidērunt. Quōrum multi quidem extemplō occisi sunt ; ceteri—fortissimus quisque, validissimus quisque, pulcherrimus quisque—cum ipsō Vercingetorige in vincula coniecti sunt. Proximō annō Rōmam adducti sunt. Ibi Caesar eōs in triumphō dūxit.

PĒNSUM.

A. Declina in temporibus imperfectō et perfectō passīvae vōcis : pōnō, cōniciō.

B. Verte in vōcem passīvam :

- (i) Rōmāni castra extrā moenia posuērunt.
- (ii) Rōmāni oppidum exteriōre mūrō cinxērunt.
- (iii) Caesar Alesiam capere nōn poterat.
- (iv) Rōmāni moenia dēcere nōn poterant.
- (v) Obsidiōnem multōs mēnsēs Gallī prōdūcebant.
- (vi) Multōs Gallōs occidimus.
- (vii) Ceterōs in vincula coniēcimus.
- (viii) Hōs tandem Rōmam attulimus.
- (ix) Caesar Vercingetorigem per triumphum dūxit.
- (x) Dux hominēs fēmināsque in forum convocāvit.

C. Tū es miles Rōmānus ; Rōmāni, Caesare duce, Alesiam obsident. Dēscrībe obsidiōnem Alesiae.

QUINQUAGÉNSIMA LÉCTIŌ.

Participium Perfectum Passivum.

Triumphus Rōmānus.

Caesar victor cum Gallis captivis Rōmam redierat, et Cornelius in agmine erat. In institūto igitur diē Sempronia totam familiam spectandī causā sēcum dūxit et inter cīvēs festis vestibus indūtōs prope forum sē posuit. In templis apertis ārae flōribus ornatae fūmabant. Iam Titus ‘Equōs,’ inquit, ‘nōn videō. Ubi est pater, ubi Caesar?’ Cui māter respondet: ‘Caesar oratiōnem apud mīlites extrā urbem convocatōs habet; virtūtem eōrum laudat; spolia distribuit; mox autem currum ascendet et per portam Triumphalem urbem intrabit. Tum et Caesarem et patrem tuum vidēbis.’ Subitō ūniversi clāmōrem tollunt; triumphus enim adest. Praebat senātus qui Caesarem salūtandī causā convenerat; deinde plausta erant optimis spoliis onerāta; tum albi tauri aurātis cornibus ā sacerdōtibus ad sacrificium dūcebantur; post eōs ibat inter aliōs captiōvōs Vercingetorix, vir superbus, vinculis vinctus; tum Caesar ipse, togā pīcta vestitus et laurō corōnatus, currū splendidō, quem quattuorequi trahebant, vehebatur; dēnique, novissimum agmen, equites peditesque clāmitabant ‘Iō, triumphe!’ et māgnā vōce cantabant; neque Cornelius vōcem infantis, qui ‘Pater!’ iterābat, parvam inter illōs clāmōrēs audire poterat. Postquam autem Caesar ad Capitōlium ascendit, tauri in artis caesi et spolia Iovī dēdicāta sunt.

PĒNSUM.

- A. Scribe participium praeteritum passivum hōrum verbōrum et cum participiis singula nōmina:
e. g. pingō—tabula pīcta.

Instituō, ornō, vestiō, convocō, onerō, vinciō, corōnō,

caedō, dēdicō, obsideō, fugō, fodio, mūniō, vincō, capiō, distribuō, dō, condō, aperiō, claudō, parō, scribō, effundō, serō.

B. Responde:

- (i) Quālia erant templa, plausta, cornua taurōrum ?
- (ii) Quāles erant cīvēs, ārae, taurī ?
- (iii) Quālis erat Vercingetorīx, Caesar, toga Caesaris, currus Caesaris, vōx Titi, vōx militum ?
- (iv) Quō diē Semprōnia Rōmam ivit ?
- (v) Quem sēcum dūcebat ?
- (vi) Quō cōnsiliō Rōmam ivit ?
- (vii) Ubi familia Corneliāna sē posuit ?
- (viii) Apud quōs Caesar ḥratiōnem habuit ?
- (ix) Quid Caesar laudābat ? Quid distribuēbat ?
- (x) Quō cōnsiliō senātus convenerat ?
- (xi) Quō taurī dūcebantur ?
- (xii) A quibus taurī dūcebantur ?
- (xiii) Quōmodo Caesar ibat ?
- (xiv) Ubi taurī caesi sunt ?
- (xv) Quōmodo pater deōrum vocātur ?

C. Coniunge in unam sententiam :

- (i) { Caesar corōnātus est ;
Caesar currum ascendit.
e. g. Caesar corōnātus currum ascendit.
 - (ii) { Galli vincēti sunt ;
Galli per triumphum dūcti sunt.
 - (iii) { Galli obcessi sunt ;
Galli oppidum defendērunt.
 - (iv) { Vercingetorīx victus est ;
Vercingetorīx sē Rōmānis dēdit.
 - (v) { Militēs convocāti sunt ;
Militēs Caesaris ḥratiōnem audīverunt.
-
- (vi) { Caesar militēs convocāvit ;
Militēs Caesaris ḥratiōnem audīverunt.
 - (vii) { Rōmāni Gallōs obsēdērunt ;
Galli oppidum defendērunt.
 - (viii) { Etrusci Horātium vulnerāvērunt ;
Horātius in flūmen dēsiluit.
 - (ix) { Dux tribūnum prae misit ;
Tribūnus castra posuit.

- (x) { Caesar Gallōs cēpit ;
Caesar Gallōs Rōmam duxit.
(xi) { Caesar Alesiam diū obsēdit ;
Caesar Alesiam tandem cēpit.
(xii) { Pōns frāctus est ;
Horātius pontem trānsire nōn potuit.
(xiii) { Caesar mīlites convocāvit ;
Caesar mīlites laudāvit.
-

- (xiv) { Caesar Gallōs cēpit ;
Caesar cum Gallis Rōmam rediit.
(xv) { Caesar mīlites convocāvit ;
Caesar apud mīlites oratiōnem habuit.
(xvi) { Sacerdōtēs ārās ornāvērunt ;
Ārae fūmābant.
(xvii) { Centuriō vulnerātus est ;
Dux centuriōni praeium dedit.
-

- (xviii) { Magister iānuam aperuit ;
Magister cameram intrāvit.
(xix) { Puer pēnsum fēcit ;
Puer dormitum ivit.
(xx) { Mīlites arma reposuērunt ;
Mīlites cēnāvērunt.
(xxi) { Spolia Iovi dēdicata sunt ;
Caesar domum rediit.
-

D. Tū es Mārcus ; dēscribe triumphum, dum Rōmāni tē
praetereunt.

ŪNA ET QUĪNQUĀGĒNSIMA LĒCTIŌ.
Cornēlius litterās scribit.

GĀIUS QUĪNTŌ s.d.p.

Dōnum, quod nūntius tuus in manum mihi trādidit,
māgnō cum gaudiō accipiō. Ego et uxor mea multas tibi
gratiās agimus. Quid Rōmae nūper accidit? Quām
opiniōnem senātōrēs dē Iūliō Caesare habent? haec
cōgnōscere volēbās; tamen Brundisiū omnia tantā celeri-
tate annūntiantur. Quid novi tibi narrāre possum?

Iūlius in diēs potentior fit et a plēbe magis amātur; paucis enim ante diēbus, dum Albā ad Urbem iter facit, multi exclāmabant ‘Salvē, Rēx!'; at Iūlius, homō prūdentissimus, ‘Caesar sum,' inquit, ‘nōn rēx.' Evidētamen dē salūte eius metuō. Dum enim festō diē senātōri iuvenēs cursum inter sē Viā Sacrā currunt et ipse ex gradibus templi spectat, māgna multitudō convēnit; subitō autem Mārcus Antōnius diadēma illi offert; ubique silentium fit; nēmō plaudit praeter paucōs Iūli amicōs. Ille diadēma rēiēcit; tum omnēs plausērunt. Antōnius autem, nōndum contentus, ter diadēma obtulit. Gaudeō quod tam stulte ēgit; in invidiam enim Caesarem addūxit. Iam plēriquē senātōres eum ūdērunt, neque Cassius saltem, ut putō, hanc facultātem agendī praetermittet. Caesar tamen sēcūrus mihi esse vidētur. Hās litterās Brundisium per eundem nūntium mittō. Kalendis Mārtiis dedi.

Valē.

PĒNSUM.

- A. Scribe tertiam persōnam singulārem et plurālem temporum futūri et imperfecti et perfecti passīvae vōcis verbōrum: trādō, annūntiō, offerō, rēiciō, addūcō, mittō, accipiō.
- B. Declinā: Idem nūntius, haec facultās, festus diēs.
- C. Scribe hanc epistulam: Mārcus Antōnius ad amicū suū Claudiū, qui Athēnīs est, litterās dē diadēmate Caesarī oblātō mittit.
- D. Scribe participium perfectum passīvum in locō clausulae temporālis:
 - (i) Postquam Mārcus Antōnius diadēma obtulit, Caesar id rēiēcit.
 - (ii) Postquam Caesar salūtātus est, respondit: ‘Nōn rēx sum.'
 - (iii) Postquam tuū nūntium accēpi, eum dīmisi.
 - (iv) Postquam tuās litterās accēpi, Rōmam Ivi.
 - (v) Postquam Alesiam cēpit, Caesar domum rediit.

ALTERA ET QUÍNQUAGÉNSIMA LÉCTIŌ.

Alterae dē eādem rē litterae.

GĀIUS QUÍNTŌ S. D. P.

Litterās tuās accēpi, prō quibus multās tibi gratiās ago. Illud, quod metuēbam, accidit. Iūlius enim herī interfectus est. Qui autem sunt coniūrātī? Hōs bene nōvistī; Mārcus Brūtus, qui homo honestus est, sed rempublicam magis quam ipsum Caesarem amābat, et Cassius, qui Caesari invidēbat, auctōrēs erant coniūrātiōnis. Neque prōdigia dēerant; Kalendis enim Mārtiis vātēs quidam Caesarem in viā admonuit: ‘Cavē Idūs Mārtiās!’ Sēcūrus tamen Iūlius Idib⁹ Mārtiis ad senātūm ibat, cum vātem inter multitūdinem cōnspexit, cui ‘Heus vātēs’, inquit, ‘vēnerunt Idūs Mārtiae.’ Tum ille: ‘Vēnerunt quidem, Ō Caesar, sed nōndum praeteriērunt.’ Deinde, dum crvēs ab illō rēs variās petunt, Artemidōrus ei libellum dedit, in quō coniūrātōrum nōmina indi- cāverat; coniūrātī autem nullam facultātem Caesari dabant legendī; undique enim eum premēbant. Tum, signō datō, gladiōs stringunt—ipse etiam aderam, sed obstupefactus nihil facere poteram—et innumeris iictibus Caesarem trānsfigunt. Ille sōlus parumper silentiō resistēbat; sed simul ac Brūtum, amicū suū, inter inimicōs cernit, ‘Et tu, Brūte!’ exclāmat et ante statuam ipsam Pompei mortuus cadit.

Miseret me illius tam illūstris imperātoris, sed gaudēo quod Brūtus rempublicam servāvit. Et tu, quid dē his rēbus putās?

Vale.

a. d. XVII Kal. Apr. dedi.

PĒNSUM.

- A. Declinā: rēspublika, idem nōmen, vātēs quidam,
B. Scribe omnia nōdina in hāc lēctione cum genere et
cāsū genetivō ambōrum numerōrum.

C. Scribe Partes Principalēs omnium in hāc lectiōne verborum.

D. Scribe hanc epistulam: Brūtus vesperi īdibus Mārtiis litterās dē coniūratiōne ad amīcum scribit.

E. Respondē:

- (i) Cūr Gāius Quintō grātiās agēbat?
- (ii) Cūr Caesar ā Brūtō occīsus est?
- (iii) Cūr ā Cassiō occīsus est?
- (iv) Quō cōnsiliō hī coniūrāvērunt?
- (v) Quō diē vātes Caesārem admonuit?
- (vi) Quō diē Caesar occīsus est?
- (vii) Quō cōnsiliō Artemidōrus libellum scripserat?
- (viii) Quid spectatōrēs faciēbant?
- (ix) Cūius Cornēlium miserēbat?
- (x) Quālium hominum tē miseret?
- (xi) A quibus Caesar premēbatur?
- (xii) Quā dē rē vātes Caesarem admonuerat?

F. Verte in vōcem passīvam:

- (i) Dōnum, quod nūntius trādidit, accēpi.
- (ii) Caesar diadēma rēiēcit.
- (iii) Antōnius Caesarem in invidiam addūxit.
- (iv) Ego hās litterās ad tē mittō.
- (v) Caesar libellum Artemidōri nōn lēgit.

TERTIA ET QUĪNQUĀGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Verbum Dēpōnēns.

Profectiō Mārcī.

Mārcus prīma lūce ē cubili surgit neque cibum ante est quam domē ad lūdum proficīscitur. Si in itinere morāri vult animālia persequendī causā, senex servus, qui eum comitātur, ita loquitur: ‘Properā, Mārce, tē precor, nisi sērō in lūdum vīs ingredī.’ Illōs sequitur verna parvus, qui librōs tabellāsque portat. Si forte librī aut stili oblītus erit, magister īrātus Marcō ita loquētur: ‘Cūr stilum domī reliquisti? Quō instrūmentō ad scribendum ūtī vīs? Nōnne verbera meritus es?’ Puer silentiō poenās dabit; at verna etiam, ut opīnor, post lūdum verbera patiētur, quae plēnē meritus est.

PĒNSUM.

- A. Scribe Partes Prīncipāles verbōrum dēpōnentium.
B. Quem cāsum haec verba regunt? careō, utor, miseret,
obliviscor, invideō, licet, oportet.
C. Respondē:
(i) Unde Mārcus p̄imā hōrā cottidie proficiſcēbatur?
(ii) Quandō ē cubili surgēbat?
(iii) Quōmodo differunt inter sē servus et verna?
(iv) Quō cōnsiliō verna Mārcum sequēbatur?
(v) Quō cōnsiliō servus senex eum comitabatur?
(vi) Quō cōnsiliō Mārcus saepe morābatur?
(vii) Cūr magister irātus est?
(viii) Uter puerōrum verbera meritus erat?
(ix) Uter verbera passus est?
(x) Quō instrumentō ūteris ad scribendum in tabula?
(xi) Quibus membris ūtimur ad natandum? Quibus ad
saliendum?
(xii) Quis tē ad lūdum comitātur?
(xiii) Si sērō in lūdum vēneris, quid magister loquētur?
(xiv) Quando tu ē cubili surgis?
(xv) Quando domō proficiſceris?
- D. Declinā tempora praeſens et futūrum: moror, mereor,
patior.

QUĀRTA ET QUĪNQUĀGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Verbum Dēpōnēns.

Reditus Mārcī.

Sextā hōrā, dum Mārcus domum redit, parentēs eum in hortō exspectābant. Postquam mātrem amplexus est et patrem salutavit, illa eum rogāvit: ‘Cūr toga tibi tam sordida est?’ Cui Mārcus ‘Quia in lūmo,’ inquit, ‘dēlāpsus sum, dum avem persequor’. Tum māter irāta, quod puer tam imprudēns erat, ‘Nōn cēnabis igitur,’ inquit, ‘statim ad cubiculum abi.’ Mārcus autem lacrimāre incēpit—nam persuādēre lacrimis mātri sciebat—and ‘Ignōsce mihi’, inquit, ‘māter mea; nōl irāscī; iam satis poenārum dedī; paene enim ante mortuus sum,

quam servus mē ē fossā extrāxit'. Tum māter filium iterum amplexa alteram togam induendī causā dīmisit. Ille mox ad cēnam regreditur rīdēns et pūrā togā vestītus.

PĒNSUM.

A. Declinā tempus perfectum verbōrum: amplector, morior.

B. Scribe Partes Principālēs: redeō, amplector, dēlabor, persequor, irāscor, persuādeō, sciō, ignōscō, nōlō, morior, extrahō, induō, regredior, rīdeō.

C. Respondē :

- (i) Quōmodo vocantur pater et māter?
- (ii) Utrum parentem Mārcus amplectebātur?
- (iii) Utrum parentem salutāvit?
- (iv) Cūr sordida facta erat toga Mārci?
- (v) Quando toga Mārci sordida facta est?
- (vi) Cūr Semprōnia irāta est?
- (vii) Quōmodo Mārcus mātri suae persuādēbat?
- (viii) Cūr mātēs filiis suis semper ignōscunt?
- (ix) Oportetne mātres filiis suis semper ignōscere?
- (x) Quō cōnsiliō Semprōnia Mārcum dīmisit?
- (xi) Meritusne est Mārcus cēnam?
- (xii) A quō Mārcus ē fossā extractus est?
- (xiii) Qualis Mārcus ad cubiculum dīmissus est?
- (xiv) Qualis Mārcus ad cēnam regressus est?

D. Coniunge in unam sententiam :

- (i) { Mārcus mātrem amplexus est ;
Mārcus patrem salutāvit.
- (ii) { Mārcus regressus est ;
Mārcus cēnavit.
- (iii) { Puer in līmō delapsus est ;
Puer sordidam togam habet.
- (iv) { Mārcus domō profectus est ;
Mārcus in itinere morābatur.
- (v) { Discipuli stilōrum obliti sunt ;
Discipuli poenās dabunt.
- (vi) { Caesar in senātum ingressus est ;
Coniūrati Caesarem occidērunt.

- (vii) { Marcus a ludo regressus est ;
Mater Marcum amplectitur.
- (viii) { Marcus verbera meritus est ;
Mater Marcum ignovit.
- (ix) { Avus mortuus est ;
Pueri puellaeque lacrimant.
- (x) { Marcus animalia persecutus est
Marcus sero ad ludum advenerit.

QUINTA ET QUINQUAGENSIMA LECTIO.

Participia Praesens et Futurum.

Hortus.

Die quodam primo vere Titus, qui iam pedibus ire poterat, cum nutrice in hortum ingressus flores spectabat. Ubique stant arborēs, quae aestate, dum sol fulget, dulcem umbram praebēbunt et autumnū pōma ferent. Hic sata sunt semina, ex quibus mox flores variis coloribus, lilia, violae, rosae, nascetur; illuc iam florēt hyacinthi, croci, narcissi. Omnes Titus amabat et praecipue hyacinthum; quem ad florem currit et carpēturus eum manū tangit. Subito autem non verba tantum nutricis, sed verbera etiam meminit; illa enim flores carpere saepe eum vetuerat. Tum 'Quomodo'. inquit, 'hic flos vocatur?' Postquam hoc didicit, iterum rogavit: 'Cūr hyacinthus vocatur?' Illa 'Tibi hoc dicam', inquit. 'Hyacinthus puer erat pulcherrimus et tam grandis quam Marcus. Eum et Phoebus Apollo et Zephyrus amabant; libentius tamen cum Apolline puer ludēbat. Olim Zephyrus eos inter se discum iacentes cōspexit, et iratus discum a deo coniectum in cor pueri dēvertit. Ille gravi vulnere ictus humi cecidit; neque ars Phoebi neque lacrimae Zephyri, quem iam facti paenitet, ad vitam eum revocare possunt. Ē sanguine eius exortus est flos semper nōmen servatūrus.'

PĒNSUM.

A. Scribe participia praesens et futūrum actīvae vōcis et perfectum passīvae vōcis verbōrum : spectō, ferō, serō, vocō, carpō, servō, tangō, dīcō, lūdō, doceō, iaciō, audiō.

B. Scribe participia praesens et futūrum et perfectum verbōrum dēpōnentium : moror, comitor, mereor, sequor, loquor, ingredior, patior, irāscor, oblīviscor, amplector, morior, exorior.

C. Respondē :

- (i) Quid sīgnificat Verbum Dēpōnēns ?
- (ii) Quō tempore anni Titus flōrēs spectabat ?
- (iii) Quō tempore anni arborēs umbrām praebeant ?
Quandō pōma ferunt ?
- (iv) Explicā vocābula : sēmen, cor. sanguis.
- (v) Quō colōre sunt flērēs ?
- (vi) Qui flōrēs vēre nāscuntur ? Qui aestāte ?
- (vii) Quō cōnsiliō Titus hyacinthūm tangit ?
- (viii) Cūr cōnsilium vertit ?
- (ix) Comparā Hyacinthūm cum Mārcō.
- (x) Qui ventus ex occidente flat ? Qui ex oriente ?
Qui ē meridiē ? Qui ē septentriōnibus ?
- (xi) Quōcum puer libentius lūdebat ?
- (xii) Quis illis invidēbat ?
- (xiii) Paenitetne tē, si malum fēcisti ?
- (xiv) Cūius rei tum tē paenitet ?
- (xv) Unde flōs exortus est ?

D. Coniunge in unam sententiam :

- (i) { Puer rīdebat ;
Puer ad cēnam regressus est.
- (ii) { Phoebus Apollō et Mārcus discum iaciēbant ;
Illi sermōnem inter sē cōferēbant.
- (iii) { Zephyrus lacrimābat ;
Zephyrus corpus Hyacinthī spectāvit.
- (iv) { Gladiatōres moritūri sunt ;
Gladiatōres cōsulem salūtant.
- (v) { Miles profectūrus est ;
Miles uxōrem suam amplectitur.
- (vi) { Coniurati Caesarem occīstūri erant ;
Coniurati eum undique premēbant.

E. Clausulam temporalem verte in participium :

- (i) Horātius, dum in aquam dēsilit, exclāmāvit : ‘Rō
mam servāvi.’
- (ii) Senex, dum moritur, ‘Valēte,’ inquit, ‘liberi mei !’
- (iii) Dum sōl oritur, Gallus cantat.
- (iv) Caesar, dum iter facit, litterās à senātū accēpit.
- (v) Postquam Caesar Rōmam regressus est, Brūtus
Cassiusque eum occidērunt.
- (vi) Postquam gemini prope Tiberim relicti sunt, lupa
eōs invēnit.
- (vii) Lupa, dum aquam bibit, vāgitūs puerōrum audit.
- (viii) Pāstor, postquam puerōs invēnit, eōs uxōri suae
dedit.

SEXTA ET QUĪNQUĀGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Mēnsa.

Hora cēnae adest, et omnēs propter labōrem esurientes
et sitientēs domum redeunt. Nōnne famēs optimum
cibi condīmentum est ? Cibō igitur parātō servisque
circumstantibus, tōta familia in trīclīniō accumbit :
Cornēlius ipse in summō locō, uxor in proximō, deinde
filiī filiaeque. Servī cibum ante eōs pōnunt et ex
amphorā vīnum aut aquam in pōcula fundunt ; prīmō
ōva aut pisces edunt, deinde carnem aut ovium aut boum
aut avium, postrēmō pōma. Pānem digitis frangunt ;
dextrā omnēs cibōs ad ōs ferunt ; pōcula vīnō plēna ad
labra tollunt. Nōnnunquam Semprōnia Titum culpat,
quod nimis est et rapidius quam oportet. ‘Nōlī tanta
frusta sorbēre, sed parvam partem dentibus mordē !’
Tum pater ‘Neque edācēs’, inquit, ‘nōs oportet esse
neque ēbriōsōs, sed sobriōs ; satis este et satis bibite,
mei libert ; deinde, famē sitīque dēpulsis, dēsistite !
mentem sānam ita servābitis in corpore sānō. Homini-
bus vērō edendum est vivendi causā ; sic renovātus
sanguis ex corde per omnia membra fluit ; itaque corpora
nōbis validiōra fiunt et sāniōra.’

PĒNSUM

A. Scribe Partes Principales: accumbō, fundō, mordeō,
edō, bibō, dēsistō, ēsuriō, sitiō, sorbeō, fluō,
frangō.

B. Respondē :

- (i) Quando tōta familia in tricliniō accumbit?
 - (ii) Cūr Semprōnia Titum culpat?
 - (iii) Quid Titum nōn oportet facere?
 - (iv) Quāles nōs nōn oportet esse?
 - (v) Quando nōbis dēsistendum est?
 - (vi) Quōd cōnsiliō hominibus edendum est?
 - (vii) Quid Titō nōn sorbendum est?
 - (viii) Quid ei mordendum est?
 - (ix) Quantum nōbis edendum et bibendum est?
 - (x) Cūr omnēs domum redeunt?
 - (xi) Quōd cōnsiliō omnēs domum redeunt?
 - (xii) Cūr omnes ēsuriunt et sitiunt?
 - (xiii) Quāles nōs oportet esse?
 - (xiv) Quōmodo corpora nōbis validiōra fiunt?
 - (xv) Unde servus vīnum effundit?
- C.** Declinā. famēs, sitis, dēns, cor, ūs, sanguis, bōs, carō.
- D.** Tu Mārcus es; dēscribe cēnam.

ARS GRAMMATICA

PRIMA PARS: ACCIDENTIA

NOMINA.

§ 1. Flexibus nōminum Numerus et Cāsus dēclarantur.
Numerī sunt duo, Singulāris et Plūralis.
Cāsus sunt sex, Nōminātivus, Vocātivus, Accūsātivus,
Genetivus, Dativus, Ablātivus.

Genera etiam tria sunt nōminum, Māsculīnum, Fēminīnum, Neutrūm.

§ 2. Quīnque sunt declinatiōnes nōminum, quās infra expōnēmus; Genetivī Cāsus terminatiōnibus dēcernendae sunt.

§ 3. *Prima Declinatiō.*

Prīma Dēclinatiō eōrum est nōminum quōrum Genetivus in Singulārī Numerō in -ae exit. E. g.

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N. V.	mēns-a	mēns-ae
A.	mēns-am	mēns-ās
G.	mēns-ae	mēns-ārum
D.	mēns-ae	mēns-īs
Abl.	mēns-ā	mēns-īs

Hōrum nōminum Genus est Fēminīnum, nisi quod ea quae virōs dēsignant Māsculīna sunt.

Eōdem modō dēclinan̄tūr haec:

Fēminīna:

amphora	camera	columba	dext̄ra
aqua	carta	columna	domina
āra	causa	crēta	epistula
arista	cēna	culpa	fābula

Feminīna:

familia	līnea	poena	tabella
fēmina	lingua	porta	tabula
fenestra	littera	prōra	terra
fera	lōrica	prōvincia	toga
ferula	lupa	puella	tuba
filia	mēnsa	pūgna	tunica
fossa	mora	ripa	umbra
galea	nota	rosa	vacca
gallina	ōra	sagitta	vāgīna
harēna	paenīnsula	scientia	via
hasta	pāgina	sella	victima
historia	patria	sententia	victōria
hōra	pecūnia	serva	vigilia
iānua	pīctūra	silva	vīlla
īnsula	pila	sinistra	viola
invidia	planta	statua	vīta
lacrima	pluvia	stola	
Āfrica	Germānia	Melita ¹	Athēnae ²
Britannia	Graecia	Rhea Silvia	cōpiae
Cornēlia	Helvētia	Rōma ¹	grātiae
Corsica	Hibernia	Sardinia	litterae
Eurōpa	Hispānia	Semprōnia	
Gallia	Ītalia	Sicilia	

Masculīna:

agricola	nauta	verna
incola	poēta	Mūrēna

¹ Cāsus Locātīvus: *Melitae, Rōmae.* ² Cāsus Locātīvus: *Athēnīs.*

Secunda Declinatiō.

§ 4. Hac in Declinatiōne Nōminatīvus Singulāris in -us aut -er aut -um, Genetīvus in -ī, exit.

Nōmina quae in -us aut -er exeunt Masculīna sunt.

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>		<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N.	amic-us	amic-ī	ager	agr-ī	
V.	amic-e	amic-ī	ager	agr-ī	
A.	amic-um	amic-ōs	agr-um	agr-ōs	
G.	amic-ī	amic-ōrum	agr-ī	agr-ōrum	
D.	amic-ō	amic-īs	agr-ō	agr-īs	
Abl.	amic-ō	amic-īs	agr-ō	agr-īs	

Eodem modo declinantur :

agnus	fundus	servus	lūlius ³
alveus	gallus	socius	Mārcus
amicus	gladius	somnus	Notus
animus	hortus	stilus	Ōceanus
annus	humus ¹	taurus	Padus
asinus	hyacinthus	tribūnus	Phoebus
autumnus	lēctus	triumphus	Poenus
avus	libellus	umerus	Quīntus
campus	līmus	ventus	Remus
capillus	loculus	vīcus	Rōmānus
captivus	locus ²	vīlicus	Rōmulus
cāseus	lūdus		Sextus
cervus	modus	Brūtus	Titus
cibus	mūlus	Circus	Zephyrus
clipeus	mūrus	Cornēlius ³	
clīvus	narcissus	Etruscus	gemini
coniūrātus	nāsus	Eurus	lūdī
crocus	numerus	Gāius	ager
digitus	nūntius	Gallus	aper
discipulus	oculus	Germānus	liber
discus	populus	Graecus	magister
dominus	pūgnus	Hispānus	puer ⁴
equus	rēgulus	Horātius ³	vir ⁴
filius ⁵	rēmus	Indus	Ister
fluvius	sagittārius ³	Italus	līberī ⁴

¹ Féminini Generis ; Cāsus Locātivus, humi. ² pl. loca. ³ Voc.
et Gen. sing. -i. ⁴ Gen. pueri, viri, liberorum.

§ 5. Ea nōmina quae in -um exeunt Generis sunt
Neutri; hōc modo declinantur:

	Sing.	Plūr.
N. V. A.	bell-um	bell-a
	G. bell-i	bell-ōrum
	D. bell-ō	bell-is
Abl.	bell-ō	bell-is

Eodem modo declinantur :

aedificium	caelum	dōnum	frustum
arātrum	collum	exemplum	gaudium
baculum	condimentum	factum	gubernāculum
bellum	cōnsilium	forum	horreum
bracchium	cubiculum	frūmentum	iaculum

imperium	periculum	silentium	vēlum
initium	plastrum	spatiū	verbum
instrumentum	pōculum	spectaculum	vestimentum
interrogātum	pōnum	spolium	vēillum
iugum	praemium	stāgnum	vinculum
iussum	praetōrium	tabernāculum	vīnum
labrum	prandium	tēctum	vitium
līlīum	prōdigium	tēlūm	
mālūm	proelium	templūm	Brundisium ¹
membrum	rēgnūm	tergūm	Capitōlium
negōtium	respōnsum	theātrūm	Latium
oppidum	rōstrum	tōrmentum	Ōstium ¹
ōstium	sacrificiūm	trānstrūm	
ōtiūm	saxūm	trīclīniūm	arma
ōvūm	scūtūm	vāllūm	castra
pēnsum	sīgnūm	vehiculūm	impedimenta

¹ Loc. sing. in -i.

Tertia Declinatiō : Nōmina Parisyllabica.

§ 6. Hāc in Declinatiōne Genetivus Singularis in -is exit.

Distinguenda sunt Parisyllabica nōmina ab Impari-syllabiciis: parisyllabica sunt ea nōmina quae in Genetivō parēs atque in Nōminatīvō syllabās praebent; haec omnia Genetivum Plurālem in -ium formant, e. g.

	Sing.	Plūr.
N. V.	cīv-is	cīv-ēs
A.	cīv-em	cīv-ēs
G.	cīv-is	cīv-iūm
D.	cīv-ī	cīv-ibūs
Abl.	cīv-e	cīv-ibūs

Eodem modō declinantur haec Māculina et Fēminina nōmina:

avis ¹	iūvenis	ovis ¹	sītis ^{1,3}
canis ²	senex ²	pānis	tīgris ³
fīnis	(g. sen-is)	pellis ¹	vestīs ¹
fūnis	mēnsis	piscis	Tiberis ³
hostis	nāvis ¹	puppis ^{1,3}	

¹ Fem. ² Gen. pl. canūm, iūrenūm, senūm. ³ Acc. s. -im, abl. s. -ī.

famēs ^{1,4}	arx (arc-is) ¹	nix (niv-is) ¹	Alpēs (Alp-iūm) ¹
nūbēs ¹	dēns (dent-is)	nox (noct-is) ¹	Occidēns
vātēs	frōns (front-is) ¹	pars (part-is) ¹	(Occident-is)
imber (g.imbr-is)	gēns (gent-is) ¹	plēbs (plēb-is) ¹	Oriēns
	mēns (ment-is) ¹	pōns (pont-is)	(Orient-is)
ars (art-is) ¹	mōns (mont-is)	urbs (urb-is) ¹	

¹ Fēm.

⁴ Abl. s. *famē*.

Nomina Impar syllabica.

§ 7. Hōrum nōminum Genetivus Plūralis in -um, nōn in -ium, exit.

Animadvertisenda est summā cūrā in huiusmodī nōminibus Rādīx, i. e. ea pars nōminis cui Inflexiōnes adiungis eō cōsiliō ut nōmen declinēs, e. g. leō, rādīx leōn-.

	Sing.	Plūr.
N. V.	leō	leōn-es
A.	leōn-em	leōn-es
G.	leōn-is	leōn-um
D.	leōn-ī	leōn-ibus
Abl.	leōn-e	leōn-ibus

Alia exempla rādicūm :

labōr-	Nom. S. labor	Gen. Pl. labōr-um
flōr-	Nom. S. flōs	Gen. Pl. flōr-um
patr-	Nom. S. pater	Gen. Pl. patr-um
mīlit-	Nom. S. miles	Gen. Pl. milit-um
greg-	Nom. S. grēx (= greg-s)	Gen. Pl. greg-um
iūdic-	Nom. S. iūdex (= iūdic-s)	Gen. Pl. iūdic-um
ōratiōn-	Nom. S. ōratiō	Gen. Pl. ōratiōn-um
fortitūdin-	Nom. S. fortitūdō	Gen. Pl. fortitūdin-um
aestat-	Nom. S. aestas	Gen. Pl. aestat-um
virtut-	Nom. S. virtūs	Gen. Pl. virtut-um
pāc-	Nom. S. pāx (= pāc-s)	
vōc-	Nom. S. vōx (= vōc-s)	Gen. Pl. vōc-um
lūc-	Nom. S. lūx (= lūc-s)	

Māsculīna Nōmina Imparisiyllabica.

§ 8. Masculina sunt ea nōmina Tertiæ Dēclinationis quae in -ō, -or, ūs, -ter, -es, -ex exeunt, e.g.

centuriō	imperātor	eques	rēmēx
leō	pāstor	miles	(rēmig-is)
sermō	senātor	pedes	sōl (sōl-is)
Septentriōn-ēs	spectātor	pēs (ped-is)	vigil (vigil-is)
	vēnātor	sanguis	
arbor ¹	viātor	(sanguin-is)	
clāmor	victor		Apollō
color	flos		(Apollin-is)
labor	mōs	anas (anat-is)	Aquīlō
soror ¹	hērōs (hērō-is)	dux (duc-is)	Caesar
uxor ¹	sacerdōs	grēx (greg-is)	Hannibal
arātor	(sacerdōt-is)	lepus (lepor-is)	Mārs (Mārt-is)
auctor		princeps	Scipiō
gladiātor	frāter	(princip-is)	Vercingetorīx
gubernātor	māter ¹	parēns	
iaculātor	pater	(parent-is)	

¹ Fēm. secundum sēnsum.

Fēminīna Nōmina Imparisiyllabica.

§ 9. Fēminina sunt ea nōmina quae in -dō, -iō, -tās, -ūs, -x exeunt, e.g.

fortitūdō	ōrātiō	virtūs	carō (carn-is)
multitūdō	profectiō	sūs (su-is)	hiems (hiem-is)
hirundō	aestās	cornīx	laus (laud-is)
coniūrātiō	celeritās	lūx	pecus (pecud-is)
lēctiō	facultās	nūtrīx	seges (seget-is)
legiō		pāx	
obsidiō	salūs	vōx	Carthāgō ¹
opiniō	servitūs		(Carthāgin-is)

¹ Loc. sing. *Carthāgīnīt.*

Neutrālia Nōmina.

§ 10.

(I) *Parisiyllabica.*

	<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>
N. V. A.	mar-e	mar-ia
G.	mar-is	mar-iūm
D.	mar-i	mar-ibūs
Abl.	mar-i	mar-ibūs

Eōdem modō dēclinantur: cubile, animal, moenia (pl.).

(2) *Imparisiyllabica.*

§ 11. Neutrālia sunt ea nōmina quae in -e-n (e. g. nōmen, nōmin-is), -us (e. g. genus, generis; corpus, corpor-is), -er (e. g. verber, verber-is) exeunt.

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N. V. A.	genus	gener-a
G.	gener-is	gener-um
D.	gener-ī	gener-ibus
Abl.	gener-e	gener-ibus

Eōdem modō dēclīnantur :

āgmen	opus	crūs	caput (capit-is)
carmen	vulnus	rūs ²	cor (cord-is)
flūmen			lāc (lāct-is)
sēmen	corpus ¹	iter ³	diadēma (diadēmat-is)
	lītus ¹	vēr	
genus	pecus ¹	verber	
onus	tempus ¹	ōs (ōr-is)	

¹ Gen. sing. in -oris. ² Loc. sing. rūri. ³ Gen. sing. itineris.

Quārta Dēclinātiō.

§ 12. Huius dēclinatiōnis sunt nōmina in -us et -ū exeuntia quae Genetivum in -ūs formant, e. g. portus (masc.), genū (neut.).

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N. V.	port-us	port-ūs
A.	port-um	port-ūs
G.	port-ūs	port-uum
D.	port-uī	port-ibus
Abl.	port-ū	port-ibus
N. V. A.	gen-ū	gen-ua
G.	gen-ūs	gen-uum
D.	gen-ū	gen-ibus
Abl.	gen-ū	gen-ibus

Eōdeni modō dēclinantur haec Māsculīna et Neutrālia :

arcus ²	exercitus	portus	vāgītus
ascēnsus	gradus	porticus ¹	Īdūs (pl.) ¹
cōspectus	ictus	quercus ¹	
currus	impetus	reditus	cornū
cursus	manus ¹	saltus	genū
dēscēnsus	passus	senātus	

¹ Fēm.

² D. Abl. pl. arcubus.

Quīnta Dēclīnātiō.

§ 13. Hanc in Dēclīnātiōnēm cadunt plēraque nōmina quae in -ēs exeunt. Omnia praeter diēs (m.) fēminina sunt.

	Sing.	Plūr.
N. V.	di-ēs	di-ēs
A.	di-em	di-ēs
G.	di-ēī	di-ērum
D.	di-ēī	di-ēbus
Abl.	di-ē	di-ēbus

Ita etiam : aciēs, glaciēs, meridiēs, rēs.

§ 14. Anōmala Nōmina.

	Sing.	Plūr.	Sing.	Plūr.
N. V.	bōs	bov-es	deus	dī
			(voc. deus)	
A.	bov-em	bov-es	de-um	de-ōs
G.	bov-is	bo-um	de-ī	de-ōrum vel de-um
D.	bov-ī	bō-bus	de-ō	dīs
Abl.	bov-e	bō-bus	de-ō	dīs

	Sing.	Plūr.	Sing.	Sing.
N. V.	domus	dom-ūs	vīs	Iuppiter
A.	dom-um	dom-ōs	vim	Iov-em
G.	dom-ūs	dom-ōrum	(dēest)	Iov-is
D.	dom-uī	dom-ibus	(dēest)	Iov-i
Abl.	dom-ō	dom-ibus	vī	Iov-e

N.B. Rēspublica, Gen. reispublicae, &c.

ADJECTIVA

§ 15.

Adiectiva Prīmae Classis.

Bon-us (m.), bon-a (f.), bon-um (n.).

		M.	F.	N.
Sing.	N.	bon-us	bon-a	bon-um
	V.	bon-e	bon-a	bon-um
	A.	bon-um	bon-am	bon-um
	G.	bon-ī	bon-ae	bon-ī
	D.	bon-ō	bon-ae	bon-ō
	Abl.	bon-ō	bon-ā	bon-ō
Plur.	N. V.	bon-ī	bon-ae	bon-a
	A	bon-ōs	bon-ās	bon-a
	G.	bon-ōrum	bon-ārum	bon-ōrum
	D. Abl.	bon-īs	bon-īs	bon-īs

Eōdem modō dēclīnantur:

acūtus	honestus	obscūrus	splendidus
adversus	ignāvus	obsessus	studiōsus
aequus	improbus	obstupefactus	stultus
albus	inclusus	parātus	superbus
altus	indīgnus	parvus	suus
angustus	indūtus	perīculōsus	tantus
antīquus	īfestus	permultus	timidus
apertus	inīquus	plēnus	tranquillus
aurātus	iniūtus	propinquus	tuus
barbarus	innumerus	proprius	tūtus
benignus	institūtus	pūrus	umbrōsus
bonus	īrātus	quantus ?	ūniversus
caeruleus	iūstus	quadrātus	varius
callidus	laetus	quotus ?	validus
cārus	lātus	rapidus	vēnāticus
certus	lēctus	rēgius	
clārus	lentus	rōbustus	Anglicus
clausus	longus	rotundus	Corneliānus
contentus	māgnus	ruptus	Gallicus
dēfessus	malus	saevus	Latīnus
dēnsus	medius	sānus	Mārtius
dīgnus	meus ¹	secundus	Rōmānus
doctus	mortuus	sēcūrus	
ēbriōsus	multus	senātōrius	cēterī
fessus	nātus	siccus	pauci
fēstus	nītidus	sobrius	plērique
flāvus	novus	sordidus	singuli
hodiernus	oblongus		

¹ Voc. Māsc. S. mī.

Eodem modo declinantur participia futūrum actīvum et perfectum passīvum.

N.B. Dexter, dextr-a, dextr-um. Ita etiam niger, noster, pulcher, ruber, sacer, sinister, vester.

Tener, tener-a, tener-um; miser, miser-a, miser-um.

Anomala Adiectiva.

M.	F.	N.	M.	F.	N.
N. ūn-us	ūn-a	ūn-um	ali-us	ali-a	ali-ud
V. ūn-e	ūn-a	ūn-um		(dēest)	
A. ūn-um	ūn-am	ūn-um	ali-um	ali-a	ali-ud
G. ūn-iūs	ūn-iūs	ūn-iūs	ali-us	ali-us	ali-us
D. ūn-ī	ūn-ī	ūn-ī	ali-ī	ali-ī	ali-ī
Abl. ūn-ō	ūn-ā	ūn-ō	ali-ō	ali-ā	ali-ō

Pl. ali-ī, ali-ae, ali-a, &c.

Eodem modo declinantur: nūllus, sōlus, tōtus, nōnnūlli, alter (Gen. alterius), uter (Gen. utrius).

Adiectiva Secundae Classis.

§ 16. *Parisyllabica.*

Sing.		Plūr.			
M.	F.	N.	M.	F.	N.
N. V.	brev-is	brev-e	brev-ēs	brev-ia	
A.	brev-em	brev-e	brev-ēs	brev-ia	
G.		brev-is		brev-ium	
D.		brev-ī		brev-ibus	
Abl.		brev-ī		brev-ibus	

Ita etiam:

crūdēlis	fertilis	illūstris	tālis
difficilis	fidēlis	omnis	trīstis
docilis	fortis	quālis?	trīumphālis
dulcis	grandis	rūdis	ūtilis
facilis	gravis		

	<i>Sing.</i>		<i>Plur.</i>		
	M.	F.	N.	M. F.	N.
N. V.	ācer	ācr-is	ācr-e	ācr-ēs	ācr-ia
A.	ācr-em	ācr-em	ācr-e	ācr-ēs	ācr-ia
G.		ācr-is			ācr-iūm
D.		ācr-ī			ācr-ibūs
Abl.		ācr-ī			ācr-ibūs

N.B. Celer, celeris, celere.

§ 17. *Imparisiyllabica.*

	<i>Sing.</i>		<i>Plur.</i>	
	M. F.	N.	M. F.	N.
N. V.	audāx		audāc-ēs	audāc-ia
A.	audācem	audāx	audāc-ēs	audāc-ia
G.		audāc-is		audāc-iūm
D.		audāc-ī		audāc-ibūs
Abl.		audac-ī		audāc-ibūs

Eōdem modō dēclīnāntur :

dīves ¹ (dīvit-)	imprūdēns	pauper ¹	rapāx
edāx	(imprūdent-)	potēns	sagāx
ferōx (ferōc-)	ingēns(ingent-)	prūdēns	vetus ² (veter-)

¹ G. pl. dīvitūm, pauperūm. ² N. pl. teīterā, G. pl. teīterūm.

Comparatīva hōc modo dēclīnāntur :

	<i>Sing.</i>		<i>Plur.</i>	
	M. F.	N.	M. F.	N.
N. V.	melior	melius	melior-ēs	melior-ē
A.	melior-em	melius	melior-ēs	melior-ē
G.		melior-is		melior-um
D.		melior-ī		melior-ibūs
Abl.		melior-e		melior-ibūs

Comparatiō Adiectivōrum.

§ 18. Trēs sunt Gradus Comparatiōnis, Positivus, Comparativus, Superlativus; qui hōe modō formantur.

<i>Posit.</i>	<i>Rādix</i>	<i>Comp.</i>	<i>Superl.</i>
clārus	clār-	clār-iōr	clār-iſſimus
brevis	brev-	brev-iōr	brev-iſſimus
audāx	audāc-	audāc-iōr	audāc-iſſimus
prūdēns	prūdent-	prūdent-iōr	prūdent-iſſimus
N.B. 1. niger nigr- nigr-iōr nigerrimus			
miser	miser-	miser-iōr	miserrimus
N.B. 2. facilis facil- facil-iōr facil-limus			
difficilis	difficil-	difficil-iōr	difficil-limus

§ 19. *Anōmala Comparatiō.*

bonus	melior	optimus
malus	pēior	pessimus
māgnus	māior	māximus
parvus	minor	minimus
multus	plūs ¹	plūrimus
multī	plūrēs ²	plūrimī
vetus	vetustiōr	veterrimus
exterus	exterior	extrēmus
inferus	īferior	īfīmus vel īmus
superus	superior	summus
(dēest)	prior	prīmus
(dēest)	propior	proximus

¹ Neut.

² Gen. plūriūm, N. et A. Neut. plūra.

ADVERBIA.

§ 20. *Formatiō Adverbiorum.*

(a) Adiectiva primae classis -ē plerumque rādīci addunt, e.g. amicē, ignavē, lente, miserē, &c.

Excepta: bene, male,

cito, subitō, rārō.

multum, māgnopere, plerumque.

(b) Adiectiva secundae classis -iter rādīci addunt, e.g. acriter, celeriter, fortiter, sagaciter.

Excepta: audacter, diligenter, libenter, prudenter, facile, difficulter.

Index Adverbiorum.

§ 21. *Adverbia modi.*

Quōmodo? forte, fortasse, ita, quam? sēparatim, sic; accedunt etiam omnia quae in -ē et -ter exeunt.

Quantum? haud, immō, multum, magis, māxime, nē . . . quidem, nōn, plūs, minimē, satis, nimis, fere, paene, praecipue, longē, procul, plerumque, tantum, vix.

Adverbia temporis.

Quandō? adhuc, aliquandō, anteā, cottidiē, crās, deinde, dēnique, exemplō, heri, hodie, iam, interdum, intereā, māne, modo, mox, noctū, nōndum, nōnnunquam, nunquam, nunc, nūper, olim, posteā, posthac, postrēmō, prīmō, prīmum, semper, statim, tandem, unquam, vesperi.

Quamdiū? diū, parumper.

Quotiēns? iterum, saepe, semel, bis, ter, &c.

Adverbia loci.

Ubi? circā, hic, ibi, illuc, infrā, ubique; domi, humi, rāti, Brundisi, Rōmae, &c.

Quō? huc, illuc; domum, Rōmam, &c.

Unde? hinc, illinc, undique; domō, rāre, Rōmā, &c.

Comparatiō Adverbiorū.

§ 22. <i>Grad. pos.</i>	<i>Grad. comp.</i>	<i>Grad. superl.</i>
clarē	clar-ius	clar-issimē
brev-iter	brev-ius	brev-issimē
audāc-ter	audāc-ius	audāc-issimē
prūden(t)-ter	prūdent-ius	prūdent-issimē
miser-ē	miser-ius	miser-rimē
facil-e	facil-ius	facil-limē
<hr/>		
bene	melius	optimē
male	pēius	pessimē
māgnopere	magis	māximē
multum	plūs	plūrimū
paullum	minus	minimē
dīū	dīūtius	dīūtissimē
(dēest)	prius	prīmū
(dēest)	propius	proximē

NUMERĀLIA.

§ 23. <i>Cardinalia</i> (Quot?)	<i>Ordinalia</i> (Quotus?)	<i>Adverbia</i> (Quotiēns?)
I ūnus	prīmus	semel
II duo	secundus <i>vel</i> alter	bis
III trēs	tertius	ter
IV quattuor	quārtus	quater
V quīnque	quīntus	quīnquiēns
VI sex	sextus	sexiēns
VII septem	septimus	septiēns
VIII octō	octāvus	octiēns
IX novem	nōnus	noviēns
X decem	decimus	deciēns
XI ūndecim	ūndecimus	ūndeciēns
XII duodecim	duodecimus	duodeciēns
XIII tredecim	tertius dēcimus	terdeciēns
XIV quattuordecim	quārtus decimus	quaterdeciēns
XV quīndecim	quīntus decimus	quīndeciēns
XVI sēdecim	sextus decimus	sēdeciēns

	<i>Cardinālia</i> (Quot?)	<i>Ordinālia</i> (Quotus?)	<i>Adverbia</i> (Quotiens?)
XVII	septendecim	septimus decimus	septiēns deciēns
XVIII	duodēvīgintī	duodēvīcēnsimus	duodēvīciēns
XIX	ūndēvīgintī	ūndēvīcēnsimus	ūndēvīciēns
XX	vīgintī	vīcēnsimus	vīciēns
XXI	ūnus et vīgintī	ūnus et vīcēnsimus	semel et vīciēns
XXX	trīgintā	trīcēnsimus	trīciēns
XL	quadrāgintā	quadrāgēnsimus	quadrāgiēns
L	quīnquāgintā	quīnquāgēnsimus	quīnquāgiēns
LX	sexāgintā	sexāgēnsimus	sexāglēns
LXX	septuāgintā	septuāgēnsimus	septuāgiēns
LXXX	octōgintā	octōgēnsimus	octōgiēns
XC	nōnāgintā	nōnāgēnsimus	nōnāgiēns
C	centum	centēnsimus	centiēns

Dēclinātiō Numerūlium.

§ 24. Declinantur ūnus (v. § 15), duo, trēs.

Alia ā quattuor usque ad centum Cardinālia indeclinābilia sunt.

Duo (ambō) et trēs hōc modō declinantur:

M.	F.	N.	M.	F.	N.
N. V.	duo	duae	duo	trēs	tria
A.	duōs	duās	duo	trēs	tria
G.	duōrum	duārum	duōrum		trium
D. Abl.	duōbus	duābus	duōbus		tribus

Ordinālia eodem modō declinantur quo bonus, bona, bonum.

PRŌNŌMINA.

§ 25. (a) *Persōnālia.*

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>		<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N.	ego	nōs		tū	vōs
A.	mē	nōs		tē	vōs
G.	meī	nostrum, nostrī		tuī	vestrum, vestrī
D.	mihi	nōbīs		tibi	vōbīs
Abl.	mē	nōbīs		tē	vōbīs

(b) *Reflexiva.*

Sing. et Plūr.

- A. sē vel sēsē
- G. suī
- D. sibi
- Abl. sē vel sēsē

(c) *Dēmōnstrātīva.*

<i>Sing.</i>	<i>M.</i>	<i>F.</i>	<i>N.</i>	<i>Plūr.</i>	<i>M.</i>	<i>F.</i>	<i>N.</i>
N. hic	haec	hoc		hī	hae	haec	
A. hunc	hanc	hoc		hōs	hās	haec	
G.	hūius			hōrum	hārum	hōrum	
D.	hūic				hīs		
Abl. hōc	hāc	hōc			hīs		
N. is	ea	id		eī, iī	eae	ea	
A. eum	eam	id		eōs	eās	ea	
G.	ēius			eōrum	eārum	eōrum	
D.	eī				eīs rel iīs		
Abl. eō	eā	eō			eīs vel iīs		
N. ille	illa	illud		illī	illae	illa	
A. illum	illam	illud		illōs	illās	illa	
G.	illīus			illōrum	illārum	illōrum	
D.	illī				illīs		
Abl. illō	illā	illō			illīs		

Eodem modō quō ille dēclīnantur iste et ipse, nisi quod ipse Neutrum N. et A. ips-um praebet.

Īdem, quod vocābulum ex is et -dem compositum est, hōc modō dēclīnatūr:

<i>Sing.</i>	<i>M.</i>	<i>F.</i>	<i>N.</i>	<i>Plūr.</i>	<i>M.</i>	<i>F.</i>	<i>N.</i>
N. īdem	eadem	idem		īdem	eaedem	eadem	
A. eundem	eandem	idem		eōsdem	eāsdem	eadem	
G.	ēiusdem			eōrundem	eārundem	eōrundem	
D.	eīdem				īsdem rel eīsdem		
Abl. eōdem	eādem	eōdem			īsdem rel eīsdem		

(d) *Relativum.*

<i>Sing.</i>	<i>M.</i>	<i>F.</i>	<i>N.</i>	<i>Plur.</i>	<i>M.</i>	<i>F.</i>	<i>N.</i>
N.	qui	quae	quod	qui	quae	quae	quae
A.	quem	quam	quod	quos	quas	quae	quae
G.	cuius			quorum	quarum	quorum	quorum
D.	cui				quibus		
Abl.	quō	quā	quō		quibus		

Ita declinantur Prénomina quis? quid?—aliquis aliqua aliquid—quis qua quid—quisque quaeque quidque—quidam quaedam quiddam; etiam Adiectiva qui? quae? quod?—quisque quaeque quodque—quidam quaedam quoddam.

N.B. Acc. S. quendam quandam quiddam.

Gen. Pl. quorundam quarundam quorundam.

PRAEPOSITIONES.

§ 26.	Ā, ab, cum, dē, Prō, sine, ex, ē, Casum regunt Ablativum. Ad, ante, apud, circum, Contrā, extrā, infrā, inter, Intrā, per, post, praeter, Prope, propter, suprā, ultrā, Casum regunt Accusativum. Haec tria, in, sub, super, Secundum sēnsum Ablativum Regunt aut Accusativum.
-------	--

CONIUNCTIÖNES.

§ 27. (1) Hae coniunctiones aliam ali sententias coniungunt:

At, aut (aut . . . aut), autem¹, enim¹, et (et . . . et), etiam, igitur¹, itaque, nam, neque (neque . . . neque), -que¹, sed, tamen, vel (vel . . . vel).

(2) Hae coniunctiones clausulam sententiae coniungunt:

¹ Non potest primum in sententiā stāre; tamen etiam plerumque post primum vocabulum stat.

Antequam, cum, dum, nisi, postquam, quam,
quia, quod, si, simul ac vel atque, ut.

(3) Hae coniunctiones Interrogativam sententiam indicant:

-ne, num, utrum . . . an, -ne . . . an, annōn.

INTERIECTIONES.

§ 28. Haec vocabula sunt quae extra sententiam stant,
e.g. ecce, heus, iō, ō.

VERBA.

§ 29. Inflectiones verborum Personam, Numerum,
Tempus, Modum, Vocem declarant.

Trēs sunt Personae, Prima, Secunda, Tertia: e.g.
amāba-m, amābā-s, amāba-t.

Duo sunt Numeri, Singularis et Pluralis: e.g.
amāba-m, amābā-mus.

Sex sunt Tempora, Praesens, Praeteritum Imperfectum, Futūrum, Perfectum, Praeteritum Perfectum, Futūrum Perfectum: e.g. amā-t, amā-bat, amā-bit, amā-vit, amā-verat, amā-verit.

Quattuor sunt Modi, Indicativus, Imperativus, Infinitivus, Coniunctivus: e.g. amā-s, amā-ā, amā-re amā-ēs.

Duae sunt Voces, Activa et Passiva: e.g. am-at, am-atur.

Dēponentia sunt ea verba quae formam Passivam
sed sensum Activum habent.

Coniugatiō Verbōrum.

§ 30. Quattuor sunt Coniugationes verborum; distinguuntur autem secundum rādīcem hōc modō:

Prīma Coniugatiō: Rādix amā-

Secunda Coniugatiō: Rādix monē-

Tertia Coniugatiō: Rādix rege-

Quarta Coniugatiō: Rādix audī-

Vox Activa: Modus Indicativus.

		1. Radix am-	2. Radix monē-	3. Radix regē-	4. Radix audi-
Præsentis <i>S.</i>	1	amō	moneō	regō	audiō
	2	amē-s	monē-s	regī-s	audi-s
	3	amē-t	monē-t	regī-t	audi-t
Præsentis <i>Pl.</i>	1	amē-mus	monē-nus	regī-nus	audi-mus
	2	amē-tis	monē-tis	regī-tis	audi-tis
	3	amē-nt	monē-nt	regī-unt	audi-unt
Præteritum <i>S.</i>	1	amē-bam	monē-bam	regē-bam	audiō-bam
	2	amē-bas	monē-bas	regē-bas	audiō-bas
	3	amē-bat	monē-bat	regē-bat	audiō-bat
Præteritum <i>Pl.</i>	1	amē-bamus	monē-bamus	regē-bamus	audiō-bamus
	2	amē-batis	monē-batis	regē-batis	audiō-batis
	3	amē-bant	monē-bant	regē-bant	audiō-bant
Futurum <i>S.</i>	1	amē-hō	monē-hō	regē-am	audi-am
	2	amē-bis	monē-bis	regē-s	audi-s
	3	amē-bit	monē-bit	regē-t	audi-t
Futurum <i>Pl.</i>	1	amē-bimus	monē-bimus	regē-nus	audi-mus
	2	amē-bitis	monē-bitis	regē-tis	audi-tis
	3	amē-bunt	monē-bunt	regē-unt	audi-unt

Vox Activa: Modus Indicativus.

<i>S.</i>	1	amāv-i *	monu-i *	rēx-i *	audīv-i *
	2	amāv-istī	monu-isti	rēx-isti	audīv-isti
	3	amāv-it	monu-it	rēx-it	audīv-it
<i>Pl.</i>	1	amāv-imus	monu-imus	rēx-imus	audīv-imus
	2	amāv-istis	monu-istis	rēx-istis	audīv-istis
	3	amāv-ērunt	monu-ērunt	rēx-ērunt	audīv-ērunt
<hr/>					
<i>S.</i>	1	amāv-eram	monu-eram	rēx-eram	audīv-oram
	2	amāv-eris	monu-eris	rēx-eris	audīv-oris
	3	amāv-erat	monu-erat	rēx-erat	audīv-orat
<i>Pl.</i>	1	amāv-eramus	monu-eramus	rēx-eramus	audīv-eramus
	2	amāv-eritis	monu-eritis	rēx-eritis	audīv-eritis
	3	amāv-erant	monu-erant	rēx-erant	audīv-erant
<hr/>					
<i>S.</i>	1	amāv-erō	monu-erō	rēx-erō	audīv-orō
	2	amāv-eris	monu-eris	rēx-eris	audīv-oris
	3	amāv-erit	monu-erit	rēx-erit	audīv-orit
<i>Pl.</i>	1	amāv-erimus	monu-erimus	rēx-erimus	audīv-erimus
	2	amāv-eritis	monu-eritis	rēx-eritis	audīv-eritis
	3	amāv-erint	monu-erint	rēx-erint	audīv-erint

* Radicēs Perfecti Temporis: amāv-, monu-, rēx- (= reg-s), audīv-,

Imperitivus Modus.

S. 2	amā amā-tō	monē monē-tō	rege regi-tō	audi-
3	amā-te amā-nō	monē-te mone-nō	regi-te regnōtō	audi-tō audiuntō
Pl. 2				
3				
<i>Parti- cipia</i>	amā-nis (d̄est) amātūrus	monē-nis (d̄est) monitūrus	regēns (d̄est) rēctūrus	audiēns (d̄est) audiūrus
<i>Infini- tivus</i>	amā-re amāv-isse *	monē-ro monu-isse *	rege-re rōx-isse *	audi-re
<i>Praes. Perf. Fut.</i>	amātūrus esso	monitūrus esse	rēctūrus esso	audiiv-isse *
				audiūtūrus esso
<i>Gerundium</i>	amandū	monendum	regendum	audiendum
<i>Supinum</i>	amātūm	monitūm	rēctūm	audiūtūm

* Rādices Perfecti Temporis : amāv, monu, rēx (= reg-s), audi.

§ 91.

Vox Passiva : Modus Indicatus.

	1 ^a . Coni.	2 ^a . Coni.	3 ^a . Coni.	4 ^a . Coni.
Præsesans	S. 1	am̄-or am̄-ris am̄-tur	mone-or mone-ris mone-tur	reg-or reg-e-ris reg-e-tur
	2	am̄-mur am̄-mini am̄-bantur	monē-mur monē-mini mono-natur	regi-mur regi-mini reguntur
	3			
	Pl. 1			
	2			
	3			
Præteritum Imperfetuum	S. 1	am̄-bar am̄-baris am̄-batur	monē-bar monē-baris monē-batur	regē-bar regē-baris regē-batur
	2	am̄-bamur am̄-bimini am̄-bantur	monē-bamur monē-bimini monē-bantur	regē-bamur regē-bimini regē-bantur
	3			
	Pl. 1			
	2			
	3			
Futurum	S. 1	am̄-bor am̄-beris am̄-bitur	monē-bor monē-beris monē-bitur	regar regē-ris regē-tur
	2	am̄-bimur am̄-bimini am̄-buntur	monē-bimur monē-bimini monē-buntur	regē-nur regē-mini regē-ntur
	3			
	Pl. 1			
	2			
	3			

<i>S.</i>	1	amatus sum amatus es amatus est amati sumus amati estis amati sunt	monitus sum monitus es monitus est moniti sumus moniti estis moniti sunt	rēctus sum rēctus es rēctus est rēcti sumus rēcti estis rēcti sunt	auditus sum auditus es auditus est auditū sumus auditī estis auditī sunt
<i>Pl.</i>	2	amatus eram amatus erat amatus erat amati eramus amati eratis amati erant	monitus eram monitus erat monitus erat moniti eramus moniti eratis moniti erant	rēctus eram rēctus erat rēctus erat rēcti eramus rēcti eratis rēcti erant	auditus eram auditus erat auditus erat auditī eramus auditī eratis auditī erant
<i>S.</i>	1	amatus ero amatus oris amatus erit amati erimus amati eritis amati erunt	monitus ero monitus eris monitus erit moniti erimus moniti eritis moniti erunt	rēctus ero rēctus eris rēctus erit rēcti erimus rēcti eritis rēcti erunt	auditus ero auditus eris auditus erit auditī erimus auditī eritis auditī erunt
<i>Pl.</i>	2	amatus erō amatus oris amatus erit amati erimus amati eritis amati erunt	monitus erō monitus eris monitus erit moniti erimus moniti eritis moniti erunt	rēctus erō rēctus eris rēctus erit rēcti erimus rēcti eritis rēcti erunt	auditus erō auditus eris auditus erit auditī erimus auditī eritis auditī erunt

Imperativus Modus.

S. 2	amā-re	monē-re	rege-re	audi-re
3	amā-tor	monē-tor	regi-tor	audi-tor
Pl. 2	amā-minī	monē-minī	regi-minī	audi-minī
8	amā-ntor	mone-ntor	reguntor	audiuntor
<i>Praes.</i>		(dēest)	(dēest)	(dēest)
<i>Perf.</i>		amā-tus	rēc-tus	audi-tus
<i>Fut.</i>		(dēest)	(dēest)	(dēest)
<i>Participiā</i>				
<i>Cipitā</i>				
<i>Modus</i>				
<i>Infini-</i>				
<i>taeus</i>				
<i>s</i>				
<i>Praes.</i>	amā-ri	monē-ri	regi-ri	audi-ri
<i>Perf.</i>	amātus esse	monitus esse	rēctus esse	auditus esse
<i>Fut.</i>	amātum iri	monitum iri	rēctum iri	auditum iri

Verba Dēponentia.

Eodem modō quo Vōx Passiva dēclīnātur verba Dēponentia. Actīva etiam Participia habent.

Index Verborum.

§ 32. (1) Verba Primae Coniugatiōnis quae eōdem modō quō amō coniugantur:

aedificō	cūrō	interrogō	pulsō
aegrōtō	dēdicō	intrō	putō
ambulō	dēspērō	inundō	recitō
amō	dēvolō	iterō	rēgnō
annūntiō	errō	labōrō	rēmigō
appropinquō	excitō	lacrimō	renovō
arō	exclāmō	laudō	revocō
cantō	explicō	mōnstrō	rogō
cēnō	explōrō	nārrō	sacrificō
cessō	expūgnō	natō	salūtō
clāmitō	exspectō	necō	servō
clāmō	firmō	numerō	signō
cōgitō	fīō	nūntiō	spectō
comparō	fugō	onerō	spērō
coniūrō	fūmō	oppūgnō	superō
cōnservō	gubernō	ornō	vītō
convocō	habitō	parō	vocō
corōnō	īgnōrō	portō	volitō
culpō	imperō	properō	vorō
cumulō	indicō	pūgnō	vulnerō.

(2) Verba Secundae Coniugatiōnis quae eōdem modo quō moneō coniugantur:

admoneō	flōreō ¹	lateō ¹	praebeō
careō ¹	habeō	pāreō ¹	sileō ¹
doleō	adhibeō	appāreō ¹	timeō ¹
exerceō	iaceō ¹		

¹ Dēest Supīnum.

(3) Verba Tertiæ Coniugationis: vide § 35.

(4) Verba Quartæ Coniugatiōnis quae eōdem modo quo audiō coniugantur:

cūstodiō	nūtriō	serviō	feriō ²
dormiō	sciō	vestiō	sitiō ²
mūniō	nesciō	ēsuriō ²	

² Dēsunt et Perfectum et Supīnum.

Anōmala Verba.

§ 33. (1) Capiō, capere, cēpi, captum.

Vox Activa.

Vox Passiva.

	<i>Indic.</i>	<i>Imper.</i>	<i>Indic.</i>	<i>Imper.</i>
<i>Praesens</i>	S. 1 capiō		capior	
	2 capis	cape	caperis	capere
	3 capit	capitō	capitur	capitor
	Pl. 1 capimus		capimur	
	2 capitis	capite	capiminī	capiminī
	3 capiunt	capiuntō	capiuntur	capiunctor
<i>Praet.</i>	capiēbam, &c.		capiēbar, &c.	
<i>Imp.</i>				
<i>Fut.</i>	capiam, &c.		capiar, &c.	
<i>Infinit.</i>	capere		capi	
<i>Gerund.</i>	capiendum			

Ita etiam coniungantur cupiō, faciō, fodiō, fugiō, iaciō, rapiō, -spiciō, et hōrum composita.

Eōdem modō quō capiō coniungantur gradior, morior, patior.

(2) Sum, esse, fuī.

	<i>Præs.</i>	<i>Pract. Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Pract. Perf.</i>	<i>Put. Perf.</i>
S. 1 2 3	sum es	eram erās erat	orō eris erit	fui fuisti fuit	fueram fuerās fuerat	fuerō fueris fuerit
	est	erāmus erātis	erimus eritis	fuimus fuistis	fuerāmus fuerātis	fuerimus fueritis
	sumus estis sunt	erātis erant	erunt	fuērunt	fuerant	fuerint
Pl. 1 2 3						
Indic. Tinypretat.	S. 2 3	es				
	Pl. 2 3	estō estō suntō				
Particip.	(d̄iest)			futūrus	(d̄iest)	
Infinit.	esse			fore vel futūrus	fuisse	
				esse		

(3) *Possum*, *posse*, *potui*.

Praes. possum, potes, potest, possumus, potestis,
possunt.

Praet. Imp. poteram, etc.

Fut. poterō, etc.

(4) *Ferō*, *ferre*, *tuli*, *latum*.

Praesens hōc modō coniugātur:

		<i>Actīva Vōx.</i>		<i>Passīva Vōx.</i>	
		<i>Indic.</i>	<i>Imperat.</i>	<i>Indic.</i>	<i>Imperat.</i>
S.	1	ferō		feror	
	2	fers	fer	ferris	ferre
	3	fert	fertō	fertur	fertor
Pl.	1	ferimus		ferimur	
	2	fertis	ferte	feriminī	feriminī
	3	ferunt	feruntō	feruntur	feruntor

(5) *Eō*, *ire*, *ivi*, *itum*.

Praes. eo, īs, it, īmus, ītis, eunt.

Praet. Imp. ibam, etc.

Fut. ibō, etc.

Imperat. ī, ītō, īte, euntō.

Particip. īens (euntis), itūrus.

Infinit. īre, ī(vi)sse, itūrus esse.

Gerund. īendum.

(6) *Memini*, *nōvi*, *ōdi*.

Haec verba formam perfectī temporis habent, prae-sentis sēnsum.

N.B. In verbīs nō vī et ō dī dēest imperatīvus modus; sed mēminī praebet imperatīvum: mēmentō, mēmentōtē.

(7) **Volo**, **velle**, **volui**. Nōlō, nōlle, nōlur. Malō, mālle, māluī. Praesns hōc modō conjugatur:

			<i>Indic.</i>			<i>Imperat.</i>		
S.	1	volō	nōlō	mālō	(d̄est)	nōlī	nōlitō	(d̄est)
	2	vīs	nōnūs	māvis				
	3	vult	nōnvult	māvult				
Pl.	1	volumus	nōlūmūs	mālūmūs				
	2	vultis	nōnvultis	māvultis				
	3	volunt	nōlūnt	mālūnt				

(8) **Flo**, **fieri**, **factus sum**.

Praes. flo, fīs, fit; fīunt,

Praet. Imp. fīēham, &c.

Hut. fīam, fīs, &c.

(9) **Edo**, -ere, edī, r̄sum.

Praes. odī, es, est, edīmus, estīs, edūnt.

Imperat. edē, ēste,

Infīn. ēsse.

Partes Principales.

§ 34. Partes verbī principales quae vocantur hae sunt quattuor: Praesens et Perfectum Indicativi Modī, Praesens Infinitivī Modī, Supīnum.

Ex his formantur aliae verbī partes omnēs, e. g.

Praesens Iaciō, iacior:

Praeteritum Imperfectum iaciēbam, iaciēbar. Futūrum iaciam, iaciār.

Participium Praesens iaciēns, Gerundium iaciēdum.

Infinitivus Iacere:

Imperativus Modus iace, iacite, &c.; iacere, iacitor, &c.

Perfectum Iēci:

Praeteritum Perfectum Āctīrum iēceram.

Futūrum Perfectum Āctīrum iēcerō.

Infinitivus Āctīrus Perfectī Temporis iēcisse.

Supīnum Iactum:

Participium Perfectum Passīvum iactus.

Participium Futūrum Āctīvum iactūrus.

Perfecta tempora Passītæ Vōcis iactus sum, iactus erām, iactus erō.

TABULA PARTIUM PRÍNCIPÁLIUM

§ 35. (1) Verba Primaæ Coniugatiōnis.

dō	dare	dedī	datum
secō	secāre	secuī	sectum
stō	stāre	stetī	statum
circumstō	-stāre	-stītī	(dēest)

(2) Verba Secundae Coniugatiōnis.

caveō	-ēre	cāvī	cautum
doceō	-ēre	docuī	doctum
fulgeō	-ēre	fulsī	(dēest)
iubeō	-ēre	iussī	iussum
maneō	-ēre	mānsī	mānsum
mordeō	-ēre	momordī	morsum
moveō	-ēre	mōvī	mōtum
removeō			
pendeō	-ēre	pependī	pēnsum
compleō	-ēre	-plēvī	-plētum
impleō			
prandeō	-ēre	prandi	prānsum
rīdeō	-ēre	rīsī	rīsum
sedeō	-ēre	sēdī	sessum
obsideō	-ēre	-sēdī	-sessum
sorbeō	-ēre	sorbuī	(dēest)
respondeō	-ēre	-spondī	-spōnsum
persuādeo	-ēre	-suāsī	-suāsum
teneō	-ēre	tenuī	tentum
sustineō	-ēre	-tinuī	-tentum
extergeō	-ēre	-tersī	-tersum
videō	-ēre	vīdī	vīsum
invideō			

(3) Verba Tertiæ Coniugatiōnis.

carpō	-ere	carpsi	carptum
cingō	-ere	cīnxī	cīncatum
dīcō ¹	-ere	dīxi	dīctum

¹ 2 sing. imperat. dīc.

dūcō ¹	-ere	dūxi	dūctum
addūcō			
prōdūcō			
gero	-ere	gessī	gestum
coniungō	-ere	-iūnxī	-iūnctum
intellegō	-ere	-lēxī	-lēctum
pingō	-ere	pīnxī	pīctum
regō	-ere	rēxī	rēctum
corrigō	-ere	-rēxī	-rēctum
ērigō			
pergō			
surgō			
scribō	-ere	scripsī	scriptum
dēscrībō			
stringō	-ere	strīnxī	strīctum
struō	-ere	struxī	structum
exstruō			
instruō			
sūmō	-ere	sūmpsī	sūmptum
trahō	-ere	trāxī	trāctum
extrahō			
vehō	-ere	vēxī	vēctum
vīvō	-ere	vīlxī	vīctum
prōcēdō	-ere	-cessī	-cessum
claudō	-ere	clausī	clausum
dīvidō	-ere	dīvīsī	dīvīsum
trānsfigō	-ere	-fīxi	-fixum
fluō	-ere	fluxī	fluxum
lūdō	-ere	lūsī	lūsum
mittō	-ere	mīsī	missum
dēmittō			
dīmittō			
praemittō			
praetermittō			
plaudō	-ere	plausī	plausum
premō	-ere	pressī	pressum
trūdō	-ere	trūsī	trūsum
invādō	-ere	-vāsī	-vāsum

¹ 2 sing. imperat. dūc.

cadō	-ere	cecidī	cāsum
accidō	-ere	-cidī	(dēest)
caedō	-ere	cecīdī	caesum
occidō	-ere	-cidī	-cīsum
canō	-ere	cecinī	cantum
currō	-ere	eucurrī	cursum
incurrō	-ere	-currī	-cursum
occurrō			
discō	-ere	didicī	(dēest)
ēdiscō	-ere	-didicī	(dēest)
parcō	-ere	pepercī	parsum
dēpellō	-ere	-pulī	-pulsum
expellō			
prōpellō			
repellō	-ere	-ppulī	-pulsum
tangō	-ere	tetigī	tāctum
tendō	-ere	tetendī	{ tentum tēnsum
ostendō	-ere	-tendī	{ -tentum -tēnsum

capiō	-ere	cēpī	captum
acciō	-ere	-cēpī	-ceptum
incipiō			
intercipiō			
cupiō	-ere	cupīvī	cupītum
faciō	-ere	fēcī	factum
interficiō	-ere	-fēcī	-fectum
fodiō	-ere	fōdī	fossum
fugiō	-ere	fūgī	fugitum
aufugiō			
effugiō			
iacio	-ere	iēcī	iactum
cōniciō	-ere	coniēcī	coniectum
dēiciō			
rēiciō			
cōspiciō	-ere	-spexī	-spectum

edō	-ere	ēdī	ēsum
dēfendō	-ere	-fendī	-fēnsum
fundō	-ere	fūdī	fūsum
ascendō	-ere	-scendī	-scēnsum
dēscendō			
cōnsidō	-ere	-sēdī	-sessum
vertō	-ere	vertī	versum
āvertō			
dēvertō			
agō	-ere	ēgī	āctum
redigō			
bibō	-ere	bibī	(dēest)
cernō	-ere	crēvī	crētum
crēscō	-ere	crēvī	crētum
frangō	-ere	frēgī	frāctum
īcō	-ere	īcī	īctum
legō	-ere	lēgī	lēctum
relinquō	-ere	-līqui	-lictum
(dēest)	(dēest)	nōvī	nōtum
cōgnōscō	-ere	-nōvī	-nitum
īgnōscō	-ere	-nōvī	-nōtum
pāscō	-ere	pāvī	pāstum
serō	-ere	sēvī	satum
vincō	-ere	vīcī	victum
vīsō	-ere	vīsī	vīsum
colō	-ere	coluī	cultum
incolō	-ere	-coluī	(dēest)
accumbō	-ere	-cubuī	-cubitum
flāvēscō	-ere	(dēest)	(dēest)
metō	-ere	messuī	messum
pōnō	-ere	posuī	positum
dispōnō			
expōnō			
repōnō			
disserō	-ere	-seruī	-sertum
volō	velle	voluī	(dēest)
mālō	mālle	māluī	(dēest)
nōlō	nōlle	nōluī	(dēest)

petō	-ere	petīvī	petītum
induō	-ere	-duī	-dūtum
metuō	-ere	metuī	metūtum
pluit	-ere	pluit	(dēest)
cōnstituō	-ere	-stituī	-stitūtum
distribuō	-ere	-tribui	-tribūtum
dēvolvō	-ere	-volvī	-volūtum
addō	-ere	-didī	-ditum
condō			
dēdō			
crēdō			
trādō			
reddō			
vendō			
dēsistō	-ere	-stītī	-stitum
resistō			
ferō	ferre	tulī	lātum
afferō	-ferre	attulī	allātum
auferō	-ferre	abstulī	ablātum
cōnferō	-ferre	contulī	collātum
differo	-ferre	distulī	dilātum
offerō	-ferre	obtulī	oblātum
referō	-ferre	rettulī	relātum
tollō	-ere	sustulī	sublātum

(4) *Verba Quartae Coniugationis.*

aperiō	-ire	-peruī	-pertum
saliō	-ire	saluī	saltum
dēsiliō	-ire	-siluī	(dēest)
veniō	-ire	vēnī	ventum
adveniō			
conveniō			
inveniō			
perveniō			
vinciō	-ire	vinxi	vinctum

(5) *Verba Dēponentia.*

comitor	-ārī	comitātus sum
moror	-ārī	morātus sum
opīnor	-ārī	opīnātus sum
precōr	-ārī	precātus sum
spatior	-ārī	spatiātus sum
mereor	-ērī	meritus sum
amplector	-ī	amplexus sum
dēlābor	-ī	-lāpsus sum
ingredior	-ī	-gressus sum
regredior		
loquor	-ī	locūtus sum
patior	-ī	passus sum
sequor	-ī	secūtus sum
persequor		
ūtor	-ī	ūsus sum
īrāscor	-ī	īrātus sum
nāscor	-ī	nātus sum
oblīvīscor	-ī	-lītus sum
proficiōscor	-ī	-fectus sum
exorior	-īrī	-ortus sum

Sēmi-dēpōnēns.

gaudeō	-ēre	gāvīsus sum
--------	------	-------------

SECUNDA PARS: SYNTAXIS

Concordiae.

§ 36. (1) Adiectivum cum Substantivō concordat Generē, Numerō, Cāsū : e. g.

Bona Fortūna ; bonās fēminās.

(2) Nōmen, quod cum alterō in appositiōne stat, Cāsū concordat cum illō : e. g.

Deinde Athēnās, *caput Graeciae*, vīdimus.

(3) Verbum Finitum cum Subiectō concordat Numerō et Persōnā : e. g.

Tempora mūtantur, nōs et mūtāmur in illīs.

(4) Prōnōmen Relativum cum Antecēdente concordat Generē et Numerō, sed nōn Cāsū : e. g.

Alexander *urbem* condidit *quae Alexandria* vocātur.

Cāsus Nōminātivus.

§ 37. (1) Nōminātivus Cāsus Subiecti proprius est: e. g.

Flant ventī, tumet Ōceanus.

(2) Nōminātivus Cāsus in praedicatiōne stat cum verbis ‘esse’, ‘fieri’ et Passīvīs nōnnūllis: e. g.

Nēmō fit cāsū *bonus*.

Is qui imperat *imperātor* vocātur.

Locus castrīs *idōneus* vidēbatur.

Cāsus Accūsātivus.

§ 38. (1) Accūsātivus Cāsus Obiectum trānsitivī verbi indicat: e. g.

Līberī *parentēs suōs* diligunt.

(2) Stat etiam in praedicatiōne cum verbis trānsitivīs: e. g.

Praebē tē in malīs *kōminem*.

Urbem quam condidit Rōmulus *Rōmam* vocāvit.

(3) Quaedam verba duo Obiecta admittunt: e. g.

Amīcus mē pecūniām rogāvit.

Fortūna rictōs quoque artem bellī docet.

(4) Accusativus Exclamatiōnis: e. g.

Ō mē miserum! ō mē stultum.

(5) Accusativus Nōminis Proprii, quod oppidum vel parvam insulam nōminat, cum verbis mōtum significantibus potest stāre: e. g.

Prīnum Melitam, deinde Athēnās nāvigāvimus.

Ita etiam rūs et domum: e. g.

Vōs īte domum, egō rūs ībō.

Alia omnia nōmina praepositionem exigunt: e. g.

In Siciliā ad māgnām urbē īmus.

(6) Accusativus Spatiī et Temporis: e. g.

Mārcus ā iānuā multōs passūs stābat.

Decem annōs Trōia ā Graecis oppūgnāta est.

Mortuus est Caesar sex et quīnquāgintā annōs nātus.

(7) Post Præpositiones: vidē § 26.

Cāsus Dativus.

§ 39. (1) Dativus propriē ūsurpātur cum verbis dandi et hōrum similibus: e. g.

Caesar filiam Pompēiō in mātrīmōnium dedit.

(2) Dativus possessiōnis: e. g.

Quot tibi librī sunt?

Quod puerō nōmen est?

(3) Dativum regunt quaedam Verba: e. g.

Imperāre sibi māximum imperium est.

Fortiter hostiib⁹ resistite, ō mīlitēs.

Centuriō aliis pāret, imperat aliis.

Cāsus Ablātivus.

§ 40. Ablativus Cāsus plūrēs habet significatiōnes. Cum enim propriō sensū ad ablatiōnem quandam vel

separatiōnem refert, tum amissōs aliōs Cāsūs Īstrūmen-tālem et Locātīvum in sē complectitur.

I. (1) Ablativus Sēparatiōnis (vidē § 38. 5): e. g.
Domō exiimus, Rōmā excessimus.

(2) Ablativus Comparatiōnis: e. g.
Cicerōne nēmō Rōmānus fuit ēloquentior.

II. (1) Ablativus Īstrūmenti: e. g.
*Vī et armīs urbem oppūgnāvērunt.
Britannī carne vīvunt, ālēa lūdunt.*

(2) Ablativus Causae: e. g.
Timōre paene mortuus est.

(3) Ablativus Agentis nōn nisi adiectā Praepositiōne
ā vel ab adhibetur: e. g.
Servus ā dominō baculō castīgatus est.

(4) Ablativum regunt Verba quaedam: e. g.
*Hāc dē rē ūtere tuō iūdicīo.
Cibō opus est hominibus.
Quae caret ūra crūōre nostrō ?*

Ita etiam cum adiectivis:
*Parrō contentus est sapiēns.
Plēna vītīs est haec ūrātiō.*

(5) Ablativus Dēscriptiōnis: e. g.
*Summā fortitūdine restitērunt.
Vir summā honestāte.*

N.B. Nōn adhibendus est hūiusmodi Ablativus nisi
cum adiectivis ‘māgnus’ ‘summus’ et similibus.

(6) Ablativus Absolutus: e. g.
*Urbe captā rediērunt mīlītēs.
Mē iūdice vir fuit māgnus Caesar.*

III. (1) Ablativus Loci. Rārus est sine praeposi-tiōne hic ūsus: e. g.

Terrā marīque Rōmānī bellum gerēbant.

(2) Ablativus Temporis : e. g.

Quā nocte natus est Alexander, eūdem Diānae templum dēflāgrāvit.

(3) Post Praepositionēs : vidē § 26.

Cāsus Genetivus.

§ 41. (1) Genetivus Partitionis: e. g.

Uter nostrum Corinthum prior adibit?

(2) Genetivus Possessivus : e. g.

Rōmae moenia nōs dēfendunt.

(3) Genetivus Obiecti, ita vocatus quia ad Obiectum Transitiū verbī respondet : e. g.

Vincit amor patriae (cf. patriam amō).

(4) Genetivus Praedicatīvus : e. g.

Hominis est errāre.

(5) Genetivum regunt quaedam Verba : e. g.

Virōrum meminī nec tamen Epicūrī licet oblīvīscī.

Cāsus Locatīvus.

§ 42. Hunc cāsum habent Propria Nōmina quae oppidum vel parvam insulam nōminant; terminatiō eius in Singulāri Numerō -ae aut -i est, in Plurāli -is, ut Rōmae, Corinthi, Athēnis: etiam humi, domi. Vide §§ 38. 5, 40. I. 1.

Dicendum est igitur

(1) *Rōmam*, vel *Melitam*, eō; sed *ad urbem*, vel *in Siciliam*, eō.

(2) *Rōmā*, vel *domō*, exēō; sed *ab Ītaliā*, vel *ā forō* discēdō.

(3) *Athēnis*, vel *domī*, maneō; sed *in Āsiā*, vel *in templō*, maneō.

Prōnōmina.

§ 43. Sē, sēsē Nōminativō Cāsū caret propterea quod Reflexivum est: e. g.

Brūtus gladiō sē suō necāvit.
Suī menor sed inimīcus *sibi*.

Mē, tē, nōs, vōs Reflexiva sunt prōnōmina Prīmæ et Secundæ Persōnae: e. g.

Hāc victōriā mē cōnsōlor.
Somnō nōs nunc date.

§ 44. Ipse, omnium persōnarum commūne, Adiectivi vim habet ita ut nōmina et alia prōnōmina corrōboret: e. g.

Audentēs pater *ipse* iuvat.
Hāc victōriā mē *ipse* cōnsōlor.

§ 45. Hic primæ persōnae prōnōmen est proprium, iste secundæ, ille tertiae: e. g.

Quid facere vīs *istō* tuō baculō?
Hic liber Latīnus, *ille* Graecus est.

Is plērumque Antecēdēns est Relatiū Prōnōminis: e. g.

Imperātōrem vocāmus *eum* qui imperat.

§ 46. Alter ad duōs tantum, aliis ad plūrēs refert: e. g.

Alterū manū gladium, *alterū* iaculum tenēbat.
Ego sōlus restitū, *alii* fūgērunt.

Verba.

§ 47. Verba sunt *Trānsitīva* et *Intrānsitīva*.

Trānsitīvum Verbum ita vocātur quia actiō eius in Obiectum trānsit: e. g.

Brūtus *Caesarem* occīdit.

§ 48. Persōnae. Persōnalia prōnōmina verbō nōn sunt adicienda nisi diserīminis causā: e. g.

Tū pulsās, *ego* vāpulō.

Impersonalia sunt quaedam verba, ut licet, miseret, oportet; pluit.

§ 49. *Tempora verbī* sunt novem:

Praesens Indefinitum, Praesens Imperfectum, Praesens Perfectum.

Praeteritum Indefinitum. Praeteritum Imperfectum, Praeteritum Perfectum.

Futurum Indefinitum, Futurum Imperfectum, Futurum Perfectum.

De temporibus Latini verbī haec sunt summā cūrā animadvertisenda:

(1) Dēsunt Imperfecta Praesens et Futurum nisi quod interdum Indefinita Tempora illō sensu usurpantur: e. g.

Tū dum lūdis, adhuc ego *laborō*.

(2) Una forma duorum temporum Praesentis Perfecti et Praeteriti Indefiniti officio fungitur: e. g. amavi, monui, &c.

§ 50. *Vox Passiva* conversio est Transitiū Verbi, ita ut Obiectum Activi Verbi Subiectum fiat Passivi Verbi: e. g.

Act. Brūtus *Caesarem* occidit.

Pass. *Caesar* à Brūtō occisus est.

§ 51. *Nōmina Verbalia* sunt Infinitivus, Gerundium, et Supinum.

Nōmen Verbale partim verbī partim nōminis habet vim, in eo quod et obiectum regere potest et casuum flexionēs praebet.

Infinitivus aut Subiectum aut Obiectum potest esse: e. g.

Dulce et decōrum est prō patriā mori.

Cicerō rempublicam adiuvare cupiit.

Ex Gerundiō suppeditantur obliqui cāsūs Infinitivi:

e. g.

Agendō discimus.

Ars loquendī difficilis est.

Ad cōgitandum aptus est homō.

SupInum cum verbis mōtum significantibus usurpatur:

e. g.

Lūsum exīmus, deinde dormītum abīmus.

§ 52. *Participium* est Adiectivum Verbale; Adiectivum enim est quia cum nōmine concordat, verbi autem habet vim in eō quod obiectum potest regere: e. g.

In Āfricā Poenōs oppūgnantēs Rōmam dēfendimus.

Clausulae.

§ 53. Clausulae sunt eae sententiae quae ex Princi-pali Sententiā pendent. Hārum tria sunt genera; aut enim nōmināles vocantur sī nōminis, aut adie-c-tivāles sī adiectivi, aut adverbiāles sī adverbii, officiō funguntur.

Adiectivalis autem Clausula per Relativum Prōnō-men, adverbiālis per coniunctiōnem, alligātur.

Adverbiāles clausulae plūriū sunt generū, e. g.

- (1) Temporālēs, quārum coniunctiōnēs cūm, dum, ante-quām, postquām, simul āc, et similia sunt.
- (2) Causālēs, quārum coniunctiōnēs quia, quod sunt.
- (3) Comparatiōvae, quārum coniunctiōnēs quam, ut, sicut sunt.
- (4) Conditionālēs, quārum coniunctiōnēs sī et nisi sunt.

Animadvertisenda est in his sententiis temporum proprietās:

Dum Brundisium iter facit, subitō ab hostib⁹ op-pressus est.

Cum Rōmam redierō, Senātū dē rē cōsulam.

Sī tē hīc offendērō, moriēre.

VOCĀBULA

LŪDUS

magister	ita!	sella	rogāre
discipulus	sānē!	iānua	respondēre
liber	minimē!	fenestra	intellegere
lēctiō	prōnūntiātiō	mūrus	scire
littera	silentium	carta	nescīre
sententia	lingua	campus	oblīviscī
līnea	numerus	ōtium	prōnūntiāre
pāgina	pēnsum	docēre	silēre
pictūra	nota	discere	loquī
fābula	vitium	ēdiscere	numerāre
stilus	praemium	recitāre	laborāre
tabella	poena	legere	cessāre
tabula	ferula	scribēre	ferīre
crēta	verber	extergēre	mōnstrāre
interrogātum	camera	explicāre	adesse
respōnsum	mēnsa	interrogāre	abesse

DOMUS

lēctus	trīclīniūm	pānis	accumbere
cubile	cēna	cāseus	cēnāre
cubiculum	prandīum	frustum	prandēre
tēctum	amphora	famēs	fundere
porticus	pōculum	condīmentum	bibere
epistula	lāc	dormīre	sitīre
litterae	vīnum	aegrōtāre	edere
iānua	aqua	habitāre	mordēre
sella	sitis	vīsere	sorbēre
mūrus	cibus	scribēre	ēsurīre
mēnsa	carō		

FAMILIA

pater	vir	senex	valē!
māter	uxor	avus	amāre
filius	īnfāns	servus	amplectī
filia	nūtrīx	serva	nūtrīre
parentēs	puer	servitūs	ēducāre
liberi	puella	verna	servīre
frāter	geminī	salvē!	salūtāre
soror	iuvenis		

URBS

oppidum	circus	rēspublica	sacrificium
Rōma	spectāculum	aedificium	victima
Massilia	theātrum	columna	sacerdōz
Carthāgō	lūdi	statua	prōdigium
Ostium	forum	templum	aedificare
Brundisium	porta	deus	precāri
Athēnae	via	Iuppiter	laudāre
arx	portus	Apollō	cantāre
Capitōlium	pōns	Mārs	sacrificāre
moenia	cīvis	Phoebus	caedere
mūrus	senātor	āra	fūmāre
campus Mārtius	Mārtius		
senātus			

RŪS

ager	pecus	quercus	rosa
agricola	pecus	via	viola
fundus	lāc	viātor	pōmum
arātor	cāseus	iter	arāre
arātrum	flūmen	vīcus	fodere
iugum	fluvius	vīlla	serere
frūmentum	rīpa	vīlicus	metere
sēmen	līmus	vēnātor	pāscere
arista	stāgnum	hortus	fluere
seges	mōns	planta	inundāre
plaustrum	clīvus	flōs	natāre
horreum	saltus	crocus	errāre
humus	saxum	hyacinthus	crēscere
pāstor	silva	līlium	flōrēre
grēx	arbor	narcissus	nāsci

ANIMĀLIA

equus	āgnus	lupa	hirundō
asīnus	sūs	tigris	ōvum
mūlus	fera	avis	pisces
canis	aper	anas	dēvolāre
bōs	cervus	columba	volitāre
taurus	elephās	cornīx	cantāre
vacca	leō	gallus	natāre
cornū	lepus	gallīna	vorāre
ovis			

CORPUS

carō	cor	capillus	dēns
pellis	membrum	ōs	labrum
sanguis	caput	frōns	oculus

CORPUS

lacrima	sinistra	validus	edere
lingua	digitus	vīvus	bibere
vōx	pūgnus	mortuus	tangere
vāgītus	crūs	vidēre	pūgnāre
carmen	genū	spectāre	ambulāre
clāmor	pēs	lacrimāre	currere
nāsus	gradus	loquī	salīre
collum	passus	vocāre	surgere
umerus	vīta	cantāre	stāre
tergum	mors	clāmāre	cōsīdere
bracchium	somnus	exclāmāre	sedēre
manus	sānus	clāmitāre	vīvere
dextra	rōbustus	rīdēre	

VESTIS

vestīmentum	toga	induere	vestīre
tunica	stola		

COLŌRĒS

albus	caeruleus	flāvus	flāvēscere
niger	ruber		

ANIMUS

mēns	laetus	nōlle	intellegere
virtūs	trīstis	mālle	meminisse
fortis	miser	spērāre	oblīvīscī
timidus	tranquillus	dēspērāre	timēre
superbus	sēcūrus	putāre	gaudēre
stultus	velle	crēdere	irāscī
studiōsus			

CARTA

aqua	mōns	Graecia	Padus
Oceanus	locus	Helvētia	Athēnae
mare	incola	Hispānia	Brundisium
flūmen	patria	Italia	Carthāgō
fluvius	prōvincia	Latium	Massilia
ripa	urbs	Hibernia	Östium
ōstium	oppidum	Corsica	Rōma
portus	Eurōpa	Melita	habitāre
terra	Āfrica	Sardinia	incolere
īnsula	Britannia	Sicilia	iacēre
paenīnsula	Gallia	Alpēs	stāre
ōra	Germānia	Ister	fluere

NĀVIS

nauta	vēlum	rōstrum	Oceanus
magister	ventus	trānstrūm	gubernāre
gubernātor	fūnis	portus	rēmigāre
gubernāculum	mālus	cursus	prōpellere
rēmēx	prōra	mare	trānsire
rēmus	puppis		

EXERCITUS.

imperātor	iter	tēlum	dēfendere
dux	vēillum	arcus	imperāre
tribūnus	sīgnūm	sagitta	iubēre
centuriō	obsidiō	gladius	dūcere
mīles	obsessus	vāgīna	īnstruere
pedes	tormentum	hasta	fodere
eques	pūgna	iaculum	mūnīre
iaculātor	proelium	arma	obsidēre
sagittārius	impetus	galea	sē dēdere
vigil	spolium	clipeus	vincere
aciēs	vulnus	scūtum	superāre
āgmen	socius	lōrica	fugāre
cōpiae	hostis	tuba	fugere
legiō	captīvus	pūgnāre	occidere
castra	victor	oppūgnāre	gerere
tabernāculum	victōria	expūgnāre	stringere
praetōrium	triumphus	invādere	trūdere
fossa	perīculum	repellere	mittere
vāllum	bellum	resistere	iacere
impedimenta	pāx		

CAELUM

sōl	nūbēs	secundus	dīēs
umbra	obscūrus	adversus	lūx
umbrōsus	ventus	oriēns	nox
pluvia	Eurus	meridīēs	fulgēre
imber	Notus	occidēns	pluñere
nix	Zephyrus	septentriōnēs	flāre
glaciēs	Aquilō		

TEMPUS

annus	Kalendae	vigilia	māne
vēr	Idūs	hōra	vesperī
aestās	Mārtius	hodiē	cottidiē
autumnus	dīēs	crās	prīmā lūce
hiems	meridīēs	herī	noctū
mēnsis	nox		

HOMINĒS

populus	Rōmānī	Hispānī	Hannibal
gēns	Britannī	Italī	Horātius
plēbs	Etruscī	Poenī	Rōmulus
prīnceps	Gallī	Latīnī	Remus
rēx	Germānī	Caesar	Scīpiō
rēgulus	Graeci	Brūtus	Vercingetorīx
barbarī			

INDEX

A.

ā, ab, *praep. Abl. reg.* 15.
 abeō, -ire, -ii, -itum. 15.
 absum, -esse, āfūl, —. 20.
 accidō, -ere, -cidi, —. 51.
 accipiō, -ere, -cēpī, -ceptum. 23.
 accumbō, -ere, -cubul, -cubitum.
 56.
 ācer, ācris, ācre. 47.
 aciēs, aciēl, f. 47.
 āriter, *adv.* 47.
 acūtus, -a, -um. 9.
 ad, *praep. Acc. reg.* 13.
 addō, -ere, addidī, additum. 29.
 addūcō, -ere, -dūxī, -dūctum.
 51.
 adeō, -ire, -ii, -itum. 29.
 adhibeō, -ere, -ui, -itum. 39.
 adhūc, *adv.* 31.
 admoneō, -ere, -ui, -itum. 52.
 adsum, -esse, -ful, —. 28.
 adversus, -a, -um. 32.
 aedificium, aedificiī, n. 20.
 aedificō, -ere, -āvī, -ātum. 18.
 aegrōtō, -ire, -āvī, -ātum. 42.
 aequus, -a, -um. 21.
 aestās, aestātis, f. 43.
 affero, -ferre, attuli, allātum. 49.
 Āfrica, -ae, f. 12.
 ager, agri, m. 17.
 āgmen, āgminis, n. 31.
 āgnus, -i, m. 25.
 agō, -ere, ēgl, āctum. 23, 25, 39,
 42, 51.
 agricola, -ae, m. 17.
 albus, -a, -um. 6.
 aliquandō, *adv.* 26.
 aliquis, aliquid, *prōn.* 31. *gram.*
 § 25.
 alius, alia, aliud. 9. *gram.*
 § 15.

Alpēs. -ium, f. *pl.* 35.
 alter, altera, alterum. 10. *gram.*
 § 15.
 altus, -a, -um. 14.
 alveus, -i, m. 44.
 ambō, ambae, ambō. 27. *gram.*
 § 24.
 ambulō, -are, -āvī, -ātum. 13.
 amicē, *adv.* 22.
 amicus, -i, m. 20.
 amō, -are, -āvī, -ātum. 31.
 amphora, -ae, f. 56.
 amplector, -i, -plexus sum. 54.
 an, coni. 3.
 anas, anatis, f. 41.
 Anglicus, -a, -um. 14.
 angustus, -a, -um. 6.
 animal, animālis, n. 33.
 animus, -i, m. 38.
 annōn, coni. 3.
 annūntiō, -are, -āvī, -ātum. 51.
 annus, -i, m. 20.
 ante, *praep. Acc. reg.* 12.
 anteā, *adv.* 35.
 antequam, coni. 37.
 antiquus, -a, -um. 20.
 aper, apri, m. 42.
 aperiō, -ire, aperul, apertum. 7.
 apertus, -a, -um. 6.
 Apollō, Apollinis, m. 55.
 appāreō, -ere, -ui, -itum. 17.
 appropinquō, -are, -āvī, -ātum.
 22.
 apud, *praep. Acc. reg.* 20.
 aqua, -ae, f. 9.
 Aquilō, Aquilōnis, m. 55.
 āra, -ae, f. 50.
 arātor, arātōris, m. 34.
 arātrum, -i, n. 34.
 arbor, arboris, f. 55.
 arcus, -ūs, m. *Dat. Abl. Pl.* aren-
 bus. 36.

arista, -ae, f. 43.
arma, armōrum, n. pl. 18.
arō, -āre, -āvi, -ātum. 34.
ars, artis, f. 55.
arx, arcis, f. 31.
ascendō, -ere, -scendi, -scēnsum. 36.
ascēnsus, -ūs, m. 36.
asinus, -ī, m. 26.
at, coni. 38.
Athēnae, -ārum, f. pl. 51.
auctor, auctōris, m. 52.
audācter, adv. 36.
audāx, adi. Gen. audācis. 34.
audiō, -ire, -īvī, -ītum. 4.
auferō, -ferre, abstuli, ablātum. 42.
aufugiō, -ere, -fūgl, -fugitum. 41.
aurātus, -a, -um. 50.
aut, coni. 11.
autem, coni. 14.
autumnus, -ī, m. 43.
āvertō, -ere, -vertī, -versum. 46.
avis, -is, f. 33.
avus, -ī, m. 35.

B.

baculum, -ī, n. 34.
barbarus, -a, -um. 10.
bellum, -ī, n. 30.
bene, adv. 12.
benignus, -a, -um. 41.
bibō, -ere, bibi, —. 46.
bonus, -a, -um. 20.
bōs, bovis, m. 34. gram. § 14.
bracchium, bracchii, n. 18.
brevis, breve. 38.
Britannia, -ae, f. 9.
Brundisium, Brundisiī, n. 51.
Brütus, -ī, m. 22.

C.

cadō, -ere, cecidī, cāsum. 27.
caedō, -ere, cecidī, caesum. 25.
caelum, -ī, n. 26.
caeruleus, -a, -um. 6.
Caesar, Caesaris, m. 29.
callidus, -a, -um. 40.

camera, ae, f. 5.
campus, -ī, m. 14.
canis, -is, m. Gen. Pl. canum. 33.
canō, -ere, cecinī, cantum. 43.
cantō, -āre, -āvi, -ātum. 24.
capillus, -ī, m. 29.
capiō, -ere, cēpī, captum. 22.
Capitōlium, Capitōliī, n. 21.
captivus, -ī, m. 29.
caput, capitīs, n. 30.
careō, -ere, -ui, -itum. Abl. reg. 49.
carmen, carminis, n. 34.
carō, carnis, f. 33.
carpō, -ere, carpsi, carptum. 55.
carta, -ae, f. 5.
Carthāgō, Carthāginis, f. 35.
cāseus, -ī, m. 41.
castra, castrōrum, n. pl. 18.
causa, -ae, f. 40.
caveo, -ere, cāvī, cautum. 52.
celer, celeris, celere. 36.
celeritās, celeritatis, f. 39.
celeriter, adv. 36.
cēna, -ae, f. 24.
centuriō, centuriōnis, m. 47.
cēnō, -āre, -āvi, -ātum. 11.
cernō, -ere, crēvī, crētum. 46.
certē, adv. 37.
certus, -a, -um. 43.
cervus, -ī, m. 39.
cessō, -āre, -āvi, -ātum. 43.
cēteri, -ae, -a, pl. adi. 11.
cibus, -ī, m. 26.
cingō, -ere, cīnxī, cīnctum. 21.
circā, adv. 44.
circum, praepl. Acc. reg. 12.
circumstō, -āre, -stetī, —. 56.
circus, -ī, m. 20.
cito, adv. 22.
cīvis, -is, m. 31.
clāmitō, -āre, -āvi, -ātum. 50.
clāmō, -āre, -āvi, -ātum. 13.
clāmor, clāmōris, m. 31.
clārus, -a, -um. 31.
claudō, -ere, clausī, clausum. 7.
clausus, -a, -um. 6.
cliēpus, -ī, m. 18.
clīvus, -ī, m. 17.
cōgītō, -āre, -āvi, -ātum. 28.

cōgnōscō, -ere, -nōvī, -nitum.
51.
collum, -ī, n. 18.
colō, -ere, colui, cultum. 17.
color, colōris, m. 55.
columba, -ae, f. 33.
columna, -ae, f. 21.
comitor, -ārī, -ātus sum. 53.
comparō, -are, -āvī, -ātum. 38.
compleō, -ere, -plēvī, -plētum.
41.
condimentum, -ī, n. 56.
condō, -ere, condidī, conditum.
44.
cōfero, -ferre, contuli, collātum.
43.
cōniō, -ere, coniēcī, coniectum.
44.
coniungō, -ere, -iūnxī, -iūnctum.
32.
coniūratiō, coniūratiōnis, f. 52.
coniūratuś, -ī, m. 52.
coniūrō, -are, -āvī, -ātum. 52.
cōnservō, -are, -āvī, -ātum. 44.
cōnsidō, -ere, -sēdī, -sessum. 2.
cōnsilium, cōnsiliī, n. 29.
cōspectus, -ūs, m. 47.
cōspiciō, -ere, -spexi, -spectum.
45.
cōstituō, -ere, -stitui, -stitūtum.
35.
contentus, -a, -um. *Abl. reg.*
32.
contrā, *praep. Acc. reg.* 29.
contrā, *adv.* 41.
contrārium, contrāriī, n. 10.
conveniō, -ire, -vēnī, -ventum.
40.
convocō, -are, -āvī, -ātum. 37.
cōpiae, -ārum, f. pl. 48.
cor, cordis, n. 55.
Cornēlia, -ae, f. 80.
Cornēliānus, -a, -um. 30.
Cornēlius, Cornēli, m. 30.
cornix, cornicis, f. 43.
cornū, -ūs, n. 50.
corōnō, -are, -āvī, -ātum. 50.
corpus, corporis, n. 30.
corrīgō, -ere, -rēxī, -rēctum. 14.
Corsica, ae, f. 9.
cottidiā, *adv.* 14.

crās, *adv.* 26.
crēdō, -ere, crēdidi, crēditum. 47.
crēscō, -ere, crēvī, crētum. 43.
crēta, -ae, f. 5.
crocus, -ī, m. 55.
crūdēlis, crūdēle. 44.
crūs, crūris, n. 30.
cubiculum, -ī, n. 24.
cubile, cubilis, n. 45.
culpa, -ae, f. 41.
culpō, -are, -āvī, -ātum. 56.
cum, *coni.* 10.
cum, *praep. Abl. reg.* 22.
cumulō, -are, -āvī, -ātum. 45.
cupiō, -ere, cupīvī, eupītum. 41.
cūr? *adv.* 23.
cūrō, -are, -āvī, -ātum. 40.
currō, -ere, cucurri, cursum. 14.
currus, -ūs, m. 50.
cursus, -ūs, m. 44.
cūstōdiō, -īre, -īvī, -ītum. 46.

D.

dē, *praep. Abl. reg.* 22.
decem, *adi.* 10.
decimus, -a, -um. 10.
dēdicō, -are, -āvī, -ātum. 50.
dēdō, -ere, dēdidi, dēditum. 47.
dēfendō, -ere, -fendi, -fēnsum.
19.
dēfessus, -a, -um. 48.
dēiō, -ere, dēiēcī, dēiectum.
49.
deinde, *adv.* 11.
dēlābor, -ī, dēlāpsus sum. 54.
dēmittō, -ere, -misi, -missum.
31.
dēnique, *adv.* 50.
dēnsa, dentis, m. 56.
dēnsus, -a, -um. 48.
dēpellō, -ere, -pullī, -pulsum.
56.
dēscēndō, -ere, -scendi, -scēnsum.
20.
dēscēnsus, -ūs, m. 37.
dēscribō, -ere, -scripalī, -scriptum.
21.
dēsilīō, -ire, -silui, -sultum. 31.
dēsistō, -ere, dēstīti, dēstitutum.
56.

dēspērō, -āre, -āvī, -ātum. 47.
dēsum, dēesse, dēfūl, —. 52.
deus, -ī, m. 21. *gram.* § 14.
dēvertō, -ere, -vertī, -versum. 55.
dēvolō, -āre, -āvī, -ātum. 33.
dēvolvō, -ere, -volvī, -volūtum.
36.
dexter, dextra, dextrum. 19.
dextra, -ae, f. 5.
diadēma, diadēmatis, n. 51.
dīcō, -ere, dixī, dictum. 2.
diēs, diēl, m. 24.
differō, -ferre, distulī, dilatūtum.
53.
difficilis, difficile. 34.
digitus, -ī, m. 56.
dignus, -a, -um. *Abl. reg.* 41.
diligenter, adt. 41.
dimittō, -ere, -misi, -missum.
46.
discipulus, -ī, m. 3.
discō, -ere, didicī, —. 3.
discus, -ī, m. 55.
dispōnō, -ere, -posui, -positum.
46.
disserō, -ere, -serui, -sertum.
42.
distribuō, -ere, -tribui, -tribūtum.
47.
diū, adt. 29.
dīves, adi. *Gen.* dīvitīs. 33.
dividō, -ere, dīvisī, dīvisum. 45.
dō, dare, dēdī, datum. 23.
doceō, -ere, docui, doctum. 3.
docilis, docile. 33.
doctus, -a, -um. 40.
domī, adt. 24.
domina, -ae, f. 40.
dominus, -ī, m. 40.
domō, adt. 24.
domum, adt. 15.
dōnum, -ī, n. 51.
dormiō, -ire, -īvī, -ītum. 11.
dūcō, -ere, dūxi, dūctum. 20.
dulcis, dulce. 33.
dum, coni. 12.
duo, duae, duo, adi. 10.
duodecim, adi. 11.
duodecimus, -a, -um. 12.
duodevīcēnsimus, -a, -um. 18.
dux, ducis, m. 80.

E.
ē, ex, *praep. Abl. reg.* 15.
ēbriōsus, -a, -um. 56.
ecce! interi. 10.
edāx, adi. *Gen.* edācis. 56.
ēdiscō, -ere, ēdidicī, —. 9.
edō, -ere, ēdi, ēsum. 25.
ēducō, -āre, -āvī, -ātum. 44.
effugiō, -ere, -fūgl, -fugitum. 40.
effundō, -ere, -fūdi, -fūsum. 44.
ego, prōn. 8. *gram.* § 25.
elephās, elephāti, m. 35.
enīm, coni. 15.
ēō, īre, īvī tel ii, itum. 13.
epistula, -ae, f. 28.
eques, equitis, m. 35.
equidem, adt. 48.
equus, -ī, m. 20.
ērigō, -ere, -rēxi, -rēctum. *gram.*
§ 45.
errō, -āre, -āvī, -ātum. 25.
ēsurīō, -ire, —, —. 41.
et, coni. 3.
etiam, coni. 9.
Etrusci, -ōrum, m. pl. 31.
Eurōpa, -ae, f. 9.
Eurus, -ī, m. 55.
ex, *praep. Abl. reg.* 15. —
excitō, -āre, -āvī, -ātum. 46.
exclāmō, -āre, -āvī, -ātum. 13.
exemplum, -ī, n. 15.
exeō, -ire, -ii, -itum. 15.
exerceō, -ere, -uī, -itum. 21.
exercitus, -ūs, m. 35.
exorior, -irī, -exortus sum. 55.
expellō, -ere, -puli, -pulsum. 34.
explicō, -āre, -āvī, -ātum. 32.
explōrō, -āre, -āvī, -ātum. 46.
expōnō, -ere, -posui, -positum.
32.
expūgnō, -āre, -āvī, -ātum. 46.
exspectō, -āre, -āvī, -ātum. 27.
extruō, -ere, -struxī, -structum.
46.
extemplō, adt. 46.
extergeō, -ere, -tersī, -tersum. 15.
exterior, exterius, comp. adi. 49.
extrā, *praep. Acc. reg.* 12.
extrahō, -ere, -trāxi, -trāctum.
54.

extrēmus, -a, -um. *Superl. Adj.*
26.

F.

fābula, ae, f. 20.
facile, *adv.* 38.
facilis, facile. 34.
faciō, -ere, fēci, factum. 2.
factum, -i, n. 55.
facultas, facultatis, f. 51.
famēs, famis, f. *Abl.* famē. 49.
familia, -ae, f. 30.
fēmina, -ae, f. 25.
fenestra, -ae, f. 5.
fera, -ae, f. 42.
ferē, *adv.* 9.
feriō, -ire, —, —. 25.
ferō, ferre, tulī, lātūm. 43, 44.
ferōx, *adī.* *Gen.* ferōcis. 42.
fertilis, fertile. 38.
ferula, -ae, f. 22.
fessus, -a, -um. 45.
festus, -a, -um. 25.
fidēlis, fidèle. 33.
filia, -ae, f. 30.
filius, fili, m. *Voc.* fili. 20.
finis, -is, m. 38.
fiō, fieri, factus sum. 40.
firmō, -are, -āvi, -ātum. 48.
flāvēscō, -ere, —, —. 43.
flāvus, -a, -um. 29.
flō, -are, -āvi, -ātum. 55.
flōreō, -ere, -ui, —. 55.
flōs, floris, m. 50.
flūmen, flūminis, n. 31.
fluō, -ere, fluxi, fluxum. 17.
fluvius, fluvii, m. 17.
fodiō, -ere, fodī, fossum. 18.
fortasse, *adv.* 39.
forte, *adv.* 43.
fortis, forte. 35.
fortiter, *adv.* 36.
fortitūdō, fortitudinis, f. 48.
forum, -i, n. 21.
fossa, -ae, f. 18.
frangō, -ere, frēgi, frāctum. 31.
frāter, frātris, m. 30.
frōns, frontis, f. 16.
frūmentum, -i, n. 33.
frustum, -i, n. 56.
fugiō, -ere, fūgi, fugitum. 26.

fugō, -are, -āvi, -ātum. 47.
fulgeō, -ere, fulsi. —. 43.
fūmō, -are, -āvi, -ātum. 50.
fundō, -are, -āvi, -ātum. 56.
fundus, -i, m. 41.
fūnis, -is, m. 31.

G.

Gālius, Gāl, m. *Vor.* Gāl. 30.
galea, -ae, f. 18.
Gallia, -ae, f. 9.
Gallicus, -a, -um. 11.
gallina, -ae, f. 33.
Gallus, -i, m. 15.
gallus, -i, m. 24.
gaudeō, -ere, gāvisus sum. 51.
gaudium, gaudii, n. 51.
geminī, -ōrum, m. pl. 44.
gēns, gentis, f. 31.
genū, -ūs, n. 37.
genus, generis, n. 18.
Germānia, -ae, f. 9.
Germānus, -i, m. 15.
gerō, -ere, gessi, gestum. 18, 45.
glaciēs, glaciēi, f. 37.
gladiātor, gladiātōris, m. 40.
gladius, gladii, m. 18.
gradus, -ūs, m. 37.
Graecia, -ae, f. 9.
Graecus, -i, m. 16.
grandis, grande. 55.
gratiæ, -ārum, f. pl. 23.
gravis, grave. 36.
grēx, gregis, m. 34.
gubernāculum, -i, n. 32.
gubernātōr, gubernātōris, m. 32.
gubernō, -are, -āvi, -ātum. 32.

H.

habeo, -ere, -ui, -itum. 7.
habitō, -are, -āvi, -ātum, 16.
Hannibal, Hannibalis, m. 35.
harēna, -ae, f. 43.
hasta, -ae, f. 18.
haud, *adv.* 27.
Helvētia, -ae, f. 9.
heri, *adv.* 25.
hērōs, hērōis, m. 44.
heus! interi. 52.
Hibernia, -ae, f. 9.
hic, haec, hoc. 6. *gram.* § 25.

hic, *adv.* 9.
hiems, hiemis, *f.* 43.
hirundō, hirundinis, *f.* 43.
Hispānia, -ae, *f.* 9.
Hispánus, -i, *m.* 15.
historia, -ae, *f.* 48.
hodiē, *adv.* 22.
hodiernus, -a, -um. 25.
honestus, -a, -um. 52.
hōra, -ae, *f.* 11.
HoratiuS, Horati, *m.* Voc. Horati.
31.
horreum, -i, *n.* 43.
hortus, -i, *m.* 34.
hostis, -is, *m.* 31.
hūc, *adv.* 13.
humī, *adv.* 27.
humus, -i, *f.* 43.
hyacinthus, -i, *m.* 55.

I.

iaceō, -ere, -ui. -itum. 12.
iaciō, -ere, iēci, iactum. 18.
iaculātor, iaculātōris, *m.* 35.
iaculum, -i, *n.* 18.
iam, *adv.* 20.
iānua, -ae, *f.* 5.
ibi, *adv.* 21.
Iēci, -ere, Iēci, Ictum. 55.
ictus, -ūs, *m.* 52.
idem, eadem, idem. 51. *gram.*
§ 25.
Idūs, -uum, *f. pl.* 52.
igitur, *coni.* 12.
ignāvē, *adv.* 22.
ignāvus, -a, -um. 22.
ignōrō, -are, -āvi, -ātum. 32.
ignōscō, -ere, -nōvi, -nōtum. 54.
ille, illa, illud. 3. *gram.* § 25.
illīc, *adv.* 9.
illūc, *adv.* 33.
illūstris, illūstre. 52.
imber, imbris, *m.* 43.
immō vērō, *adv.* 36.
impedimenta, -ōrum, *n. pl.* 46.
imperātor, imperātōris, *m.* 38.
imperō, -are, -āvi, -ātum. 34.
imperium, imperi, *n.* 29.
impetus, -ūs, *m.* 47.
impleō, -ere, -plēvi, -plētum. 32.
improbus, -a, -um. 43.

imprūdēns, *adi.* Gen. imprūdentis. 54.
imus, -a, -um, superl. *adi.* 16.
in, *praep.* Acc. reg. 13. Abl. reg. 16.
incipiō, -ere, -cēpi, -ceptum. 20.
inclūsus, -a, -um. 9.
incola, -ae, *m.* 17.
incolō, -ere, -colui, —. 35.
incurrō, -ere, -curri, -cursum. 34.
indicō, -āre, āvī, -ātum. 52.
indignus -a, -um. 41.
induō, -ere, -dui, -dūtum. 54.
Indus, -i, *m.* 42.
indūtus, -a, -um. 50.
Infāns, Infāntis, *m. et f.* 40.
inferior, Inferius, comp. *adi.* 38.
infestus, -a, -um. 35.
Infrā, *praep.* Acc. reg. 12.
Infrā, *adv.* 38.
ingēns, *adi.* Gen. ingentis. 34.
ingredior, -i, ingressus sum. 53
inimicē, *adv.* 22.
iniquus, -a, -um. 20.
initium, initii, *n.* 41.
iniūstus, -a, -um. 41.
innumerus, -a, -um. 10.
inquit, rb. 13.
Institūtus, -a, -um. 50.
Instrumentum, -i, *n.* 19.
instruō, -ere, -struxi, -structum.
47.
Insula, -ae, *f.* 9.
intellegō, -ere, intellēxi, intel-
lectum. 4.
inter, *prasp.* Acc. reg. 12.
intercipiō, -ere, -cēpi, -ceptum.
43.
interdum, *adv.* 38.
intereā, *adv.* 31.
interficiō, -ere, -fēci, -fectum. 42.
interrogātiō, interrogātiōnis, *f.* 4.
interrogātum, -i, *n.* 18.
interrogō, -are, -āvi, -ātum. 3.
intrā, *praep.* Acc. reg. 12.
intrō, -are, -āvi, -ātum. 12.
inundō, -are, -āvi, -ātum. 44.
invādō, -ere, -vāsi, -vāsum. 35.
inveniō, -ire, -vēni, -ventum.
27.
invideō, -ere, -vīdi, -vīsum. Dat.
reg. 52.

invidia, -ae, f. 51.
iō! interi. 50.
ipse, ipsa, ipsum. 36. *gram.* § 25.
irāscor, -i, irātus sum. 54.
irātus, -a, -um. 53.
is, ea, id. 32. *gram.* § 25.
iste, ista, istud. 39. *gram.* § 25.
Ister, Istrī, m. 17.
ita, *adv.* 4.
Italia, -ae, f. 9.
Italus, -i, m. 15.
itaque, coni. 46.
iter, itineris, n. 35.
iterō, -are, -āvi, -ātum. 50.
iterum, *adv.* 11.
iubeō, -ere, iussī, iussum. 44.
iugum, -i, n. 34.
Iūlius, Iūlī, m. *Voc.* Iūlī. 29.
Iuppiter, Iovis, m. 50. *gram.* § 14.
iussum, -i, n. 32.
iūstus, -a, -um. 41.
iūvenis, -is, m. *Gen.* pl. iu-
venum, 51.

K.

Kalendae, -ārum, f. pl. 51.

L.

labor, labōris, m. 56.
labōrō, -are, -āvi, -ātum. 14.
labrum, -i, n. 56.
lāc, lāctis, n. 41.
lacrima, -ae, f. 54.
lacrimō, -are, -āvi, -ātum. 25.
laetē, *adv.* 22.
laetus, -a, -um. 22.
lateō, -ere, -ui, —. 36.
Latīnus, -a, -um. 11.
Latium, Latīl n. 21.
lātus, -a, -um. 6.
laudō, -are, -āvi, -ātum. 25.
laurus, -i, f. 50.
laus, laudis, f. 41.
lēctiō, lēctiōnis, f. 2.
lēctus, -i, m. 24.
lēctus, -a, -um. 45.
legiō, legiōnis, f. 30.
legō, -ere, lēgī, lēctum. 28.
lentē, *adv.* 22.
lentus, -a, -um. 22.
leō, leōnis, m. 42.

lepus, leporis, m. 42.
libellus, -i, m. 52.
libenter, *adv.* 39.
liber, libri, m. 14.
liberi, -ōrum, m. pl. 48.
licet, -ēre, licuit, —. 42.
liliū, lili, n. 53.
limus, -i, m. 54.
linea, -ae, f. 33.
lingua, -ae, f. 5.
littera, -ae, f. 5.
litterae, -ārum, f. pl. 40.
loculus, -i, m. 14.
longē, *adv.* 20.
longus, -a, -um. 6.
loquor, -i, locūtus sum. 53.
lōrica, -ae, f. 18.
lūdō, -ere, lūsī, lūsum. 11.
lūdus, -i, m. 14.
lūdl, -ōrum, m. pl. 21.
lupa, -ae, f. 44.
lūx, lūcis, f. 53.

M.

magis, comp. *adv.* 51.
magister, magistri, m. 13.
māgnus, -a, -um. 6.
māior, māius, comp. *adv.* 38.
male, *adv.* 22.
mālō, mālle, mālui, —. 40.
gram. § 38.
mālus, -i, m. 32.
malus, -a, -um. 22.
māne, *adv.* 11.
maneō, -ere, mānsī, mānsum. 20.
manus, -ūs, f. 37.
Mārcus, -i, m. 13.
mare, maris, n. 32.
Mārs, Mārtis, m. 44.
Mārtius, -a, -um. 21, 51.
Massilia, -ae, f. 27.
māter, mātris, f. 30.
mathēmaticus, -a, -um. 11.
māximē, superl. *adv.* 31.
māximus, -a, -um, superl. *adv.* 20.
medius, -a, -um. 16.
Melita, -ae, f. 9.
membrum, -i, n. 18.
memini, meminisse. 55. *gram.*
§ 38.

mēns, mentis, *f.* 56.
mēnsa, -ae, *f.* 5.
mēnsis, -is, *m.* 49.
mereor, -ēri, meritus sum. 53.
meridiēs, meridiēi, *m.* 11, 55.
metō, -ere, messui, messum. 43.
metuō, -ere, metui, metūtum.
 51.
meus, mea, meum; *Voc.* māsc.
 mī. 8.
miles, militis, *m.* 30.
mille, *adi.* 31.
minimē, *superl.* *adv.* 4.
minor, minus, *comp.* *adi.* 38.
miser, misera, miserum. 22.
miserē, *adv.* 22.
miseret, -ēre, miseruit, —. 52.
mittū, -ere, misi, missum. 36.
modo, *adv.* 37, 45.
modus, -i, *m.* 31.
moenia, moenium, *n. pl.* 31.
mōns, montis, *m.* 31.
mōnstrō, -āre, -āvi, -ātum. 8.
mora, -ae, *f.* 27.
mordeō, -ēre, momordi, morsum.
 56.
moror, -āri, morātus sum. 53.
mortuus, -a, -um. 27.
moveō, -ēre, mōvī, mōtum. 47.
mox, *adv.* 24.
multitūdō, multitūdinis, *f.* 51.
multus, -a, -um. 10.
mūlus, -i, *m.* 39.
mūniō, -ire, -īvī, -ītum. 45.
Mūrēna, -ae, *m.* 22.
mūrus, -i, *m.* 14.

N.

nam, *coni.* 23.
narcissus, -i, *m.* 55.
nārrō, -āre, -āvi, -ātum. 20.
nāscor, -i, nātus sum. 55.
nāsus, -i, *m.* 18.
natō, -āre, -āvi, -ātum. 28.
nātus, -a, -um. 20.
nauta, -ae, *m.* 17.
nāvis, -is, *f.* 32.
-ne? *adv.* 4.
nē . . . quidem, *adv.* 37.
necō, -āre, -āvi, -ātum. 44.
negōtium, negōtiī, *n.* 42.

nēmō, nēminem, nūlliū, nē-
 minī, nūllō, *pron.* 3.
neque, *coni.* 4.
nesciō, -īre, -īvī, -ītum. 5.
niger, nigra, nigrum. 6.
nihil, *pron.* 22.
nimis, *adv.* 56.
nisi, *coni.* 31.
nitidu-, -a, -um. 30.
nix, nivis, *f.* 37.
noctū, *adv.* 24.
nōlō, nōlle, nōlui, —. 22. *gram.*
 § 33.
nōmen, nōminis, *n.* 5, 30.
nōn, *adv.* 4.
nōndum, *adv.* 32.
nōnne? *adv.* 4.
nōnnūlli, -ae, -a, *pl. adv.* 28.
nōnnunquam, *adv.* 19.
nōnus, -a, -um. 9.
nōs, *pron.* 3. *gram.* § 25.
nōster, nostra, nostrum. 8.
nota, -ae, *f.* 23.
Notus, -i, *m.* 55.
novem, *adi.* 10.
nōvī, nōvisse. 33. *gram.* § 33.
novus, -a, -um. 29, 50.
nox, noctis, *f.* 11.
nūbēs, nūbis, *f.* 43.
nūllus, -a, -um. 10. *gram.* § 15.
num? *adv.* 38.
numerō, -āre, -āvi, -ātum. 40.
numerus, -i, *m.* 10.
nunc, *adv.* 7.
nūntiō, -āre, -āvi, -ātum. 47.
nūntius, nūnti, *m.* 40.
nūper, *adv.* 51.
nūtriō, -ire, -īvī, -ītum. 44.
nūtrīx, nūtrīcis, *f.* 44.

O.

obliviscor, -i, oblitus sum; *Gen.*
 reg. 53.
oblongus, -a, -um. 18.
obscūrus, -a, -um. 26.
obsessus, -a, -um. 49.
obsideō, -ēre, -sēdi, -sessum. 48.
obsidiō, obsidiōnis, *f.* 48.
obstupefactus, -a, -um. 52.
occidēns, occidentis, *m.* 55.
occidō, -ere, -cīdi, -cīsum. 27.

- occurrō, -ere, -curri, -cursum. 33.
 Ōceanus, -i, m. 17.
 octāvus, -a, -um. 8.
 octō, *adi.* 10.
 oculus, -i, m. 18.
 ōdī, ōdisse. 51. *gram.* § 33.
 offerō, -ferre, obtulī, oblātum.
 51.
 ūlim, *adv.* 27.
 omnīnō, *adv.* 11.
 omnis, omne. 3.
 onerō, -āre, -āvi, -ātum. 50.
 onus, oneris, n. 37.
 opiniō, opiniōnis, f. 51.
 opinor, -ārī, -ātus sum. 53.
 oportet, -ēre, oportuit, —. 42.
 oppidum, -i, n. 21.
 oppūgnō, -āre, -āvi, -ātum. 19.
 optimus, -a, -um; *superl. adi.* 50.
 opus, operis, n. 41.
 ūra, -ae, f. 29.
 ūratiō, ūratiōnis, f. 50.
 oriēns, orientis. m. 55.
 ornō, -āre, -āvi, -ātum. 50.
 ūs, ūris, n. 56.
 ostendō, -ere, -tendere, -tēnsum
 rel. -tentum. 36.
 Ūstium, Ūstii, n. 32.
 ūstium, ūstii, n. 32.
 ūtium, ūti, n. 25.
 ovis, -is, f. 34.
 ūvum, -i, n. 33.
- P.
- Padus, -i, m. 17.
 paene, *adv.* 54.
 paenīsula, -ae, f. 9.
 paenitēt, -ēre, paenituit, —. 55.
 pāgina, -ae, f. 5.
 pānis, -is, m. 56.
 parātus, -a, -um. 42.
 parcō, -ere, pepere, parsūm.
 Dat. reg. 44.
 parēns, parentis, m. et f. *Gen. pl.*
 parentum. 54.
 parō, -āre, -āvi, -ātum. 46.
 pars, partis, f. 31.
 parumper, *adv.* 52.
 parvus, -a, -um. 6.
 pāscō, -ere, pāvi, pāstum. 40.
 passus, -ūs, m. 20.
- pāstor, pāstōris, m. 31.
 pater, patris, m. 30.
 patior, -i, passus sum. 53.
 patria, -ae, f. 9.
 pauclī, -ae, -a, pl. *adv.* 10.
 pauper, *adv.* *Gen.* pauperi, 31.
 pāx, pācis, f. 29.
 pecūnia, -ae, f. 40.
 pecus, pecoris, n. 41.
 pecus, pecudis, f. 33.
 pedes, pēditis, m. 35.
 pelliç, -i, f. 33.
 pendeō, -ēre, pependī, pēnsum.
 18.
 pēnsum, -i, n. 8.
 per, *praepl.* *Acc. reg.* 14.
 pērgō, -ere, pērrexi, pērrectum.
 38.
 periculōsus, -a, -um. 38.
 periculum, -i, n. 36.
 permultus, -a, -um. 16.
 per-equor, -i, pēsevētus sum.
 53.
 persuādeō, -ēre, -suāsi, -suāsum.
 54.
 pēveniō, -ire, -vēni. -ventum.
 36.
 pēs, pedis, m. 30.
 peto, -ere, petīi, petītum. 15.
 Phoebus, -i, m. 55.
 pīctūra, -ae, f. 14.
 pīla, -ae, f. 5.
 pingō, -ere, pīnxī, pītum. 50.
 piscis, -is, m. 41.
 planta, -ae, f. 43.
 plaudō, -ere, plausi, plausum. 51.
 plaustrum, -i, n. 50.
 plēbs, plēbis, f. 51.
 plēnē, *adv.* 53.
 plēnus, -a, -um. 41.
 plērique, plēraequē, plēraque,
 pl. adi. 40.
 plērumque, *adv.* 34.
 pluit, -ere, pluit, —. 43.
 plūrimus, -a, -um, *superl. adi.* 41.
 pluvia, -ae, f. 43.
 pōcūlum, -i, n. 56.
 poena, -ae, f. 41.
 Poenus, -i, m. 35.
 poēta, -ae, m. 43.
 pōmum, -i, n. 55.

pōnō, -ere, posui, positum. 7.
 pōns, pontis, m. 31.
 populus, -i, m. 25.
 porta, -ae, f. 20.
 porticus, -ūs, f. 35.
 portō, -āre, -āvi, -ātum. 40.
 portus, -ūs, m. 35.
 possum, posse, potui, —. 15.
 post, *praep. Acc. reg.* 12.
 posteā, *adī.* 39.
 posthāc, *adv.* 26.
 postquam, *coni.* 44.
 postrēmō, *adv.* 24.
 potēns, *adī.* Gen. potentis. 51.
 praebeō, -ere, -ui, -itum. 41.
 praecipue, *adv.* 48.
 praeēbō, -ire, -ii, -itum. 56.
 praemitto, -ere, -misi, -missum.
 45.
 praemium, *praemii*, n. 23.
 praeter, *praep. Acc. reg.* 21.
 praeterēdō, -ire, -ii, -itum. 32.
 praetermittō, -ere, -misi, -mis-
 sum. 51.
 praetōrium, *praetōrii*, n. 45.
 prandeō, -ere, prandī, prānsum.
 11.
 prandium, *prandii*, n. 20.
 precor, -āri, precātus sum. 53.
 premō, -ere, pressī, pressum. 52
 primō, *adī.* 47.
 primū, *adv.* 24.
 primus, -a, -um, *superl. adī.* 1.
 prīnceps, *prīncipis*, m. 49.
 prior, prius, *comp. adī.* 47.
 prō, *praep. Abl. reg.* 17.
 prōcēdō, -ere, -cessī, -cessum. 37.
 procul, *adv.* 20.
 prōdigium, *prōdigii*, n. 52.
 prōducō, -ere, -dūxi, -dūctum.
 49.
 proelium, *pro+lii*, n. 31.
 profectiō, profectiōnis, f. 53.
 proficiscor, -i, profectus sum. 53.
 prōnūntiatiō, prōnūntiatiōnis,
 f. 1.
 prope, *praep. Acc reg.* 12.
 prōpellō, -ere, -pulī, -pulsum. 32.
 properō, -āre, -āvi, -ātum. 22.
 propinquus, -a, -um. 22.
 proprius, -a, -um. 45.

propter, *pruep. Acc. reg.* 56.
 prōra, -ae, f. 32.
 prōvincia, -ae, f. 9.
 proximus, -a, -um, *superl. adī.* 34.
 prūdens, *adī.* Gen. prūdentis.
 35.
 prūdenter, *adv.* 36.
 puella, -ae, f. 25.
 puer, puerī, m. 14.
 pūgna, -ae, f. 27.
 pūgnō, -āre, -āvi, -ātum. 17.
 pūgnus, -i, m. 18.
 pulcher, pulchra, pulchrum. 23.
 pulsō, -āre, -āvi, -ātum. 13.
 puppis, -is, f. 32. *gram. § 6.*
 pūrus, -a, -um. 54.
 putō, -āre, -āvi, -ātum, 52.

Q.

quadrāgēnsimus, -a, -um. 40.
 quadrātus, -a, -um. 6.
 quadrīngenti, -ae, -a. 20.
 quālis? quāle? 6.
 quam, *adv.* 41.
 quam, *coni.* 38.
 quam? *adv.* 20.
 quamdiū? *adv.* 20.
 quandō? *adv.* 24.
 quantus? -a, -um. 6.
 quārtus, -a, -um. 4.
 quattuor, *adī.* 10.
 -que, *coni.* 21.
 quercus, -ūs, f. 44.
 qui, quae, quod, *prōn.* 32. *gram.*
 § 25.
 quia, *coni.* 17.
 quidam, quaedam, quoddam,
 adī. 36. *gram. § 25.*
 quīnque, *adī.* 10.
 quīntus, -i, m. 13.
 quis? quid? *prōn.* 3. *gram. § 25.*
 quis, quid, *prōn.* 31. *gram. § 25.*
 quisque, quaeque, quodque, *adī.*
 46. *gram. § 25.*
 quō? *adv.* 13.
 quod, *coni.* 29.
 quōmodo? *adv.* 14.
 quot? *adī.* 10.
 quotiēns? *adv.* 28.
 quotus? -a, -um. 11.

R.

rapāx, *adi.* *Gen.* rapācis. 33.
 rapidus, -a, -um. 17.
 recitō, -are, -āvi, -ātum. 2.
 reddō, -ere, reddidi, redditum. 23.
 redeō, -ire, -ii, -itum. 13.
 redigō, -ere, -ēgi, -āctum. 34.
 reditus, -ūs, *m.* 54.
 referō, referre, retulī, relātum. 40.
 régius, -a, -um. 44.
 régnō, -are, -āvi, -ātum. 44.
 régnum, -i, *n.* 44.
 regō, -ere, rexī, rēctum. 31.
 regredior, regredī, regressus sum. 54.
 régulus, -i, *m.* 29.
 rēcio, rēcere, rēiecti, rēiectum. 51.
 relinquō, -ere, reliqui, relicturn. 44.
 rēmēx, rēmigis, *m.* 32.
 rēmigō, -are, -āvi, -ātum. 32.
 removeō, -ere, -mōvī, -mōtum. 22.
 rēmus, -i, *m.* 32.
 Remus, -i, *m.* 44.
 renovō, -are, -āvi, -ātum. 56.
 repellō, -ere, reppuli, repulsum. 46.
 repōnō, -ere, -posui, -positum. 46.
 rēs, rel, *f.* 37.
 resistō, -ere, restiti, —. 31.
 respondeō, -ere, respondi, respōnsum. 2.
 respōnsum, -i, *n.* 13.
 rēpublica, rēpublicae, *f.* 52.
 revocō, -are, -āvi, -ātum. 55.
 rēx, rēgis, *m.* 31.
 Rhea Silvia, Rheae Silviae, *f.* 44.
 rideō, -ere, risi, risum. 54.
 rīpa, -ae, *f.* 17.
 rōbustus, -a, -um. 28.
 rogō, -are, -āvi, -ātum. 32.
 Rōma, -ae, *f.* 9.
 Rōmānus, -a, -um. 9.
 Rōmulus, -i, *m.* 44.
 rosa, -ae, *f.* 55.

rōstrum, -i, *n.* 32.
 rotundus, -a, -um. 6.
 ruber, rōbra, rubrum. 6.
 rudis, rude. 40.
 ruptus, -a, -um. 37.
 rūri, *adv.* 42.
 rūs, rūris, *n.* 33.

S.

s.d.p. salūtem dicit plūrimam. 51.
 sacer, sacra, sacrum. 21.
 sacerdōs, -dōtis, *m.* 50.
 sacrificium, sacrificiū, *n.* 25.
 sacrificō, -are, -āvi, -ātum. 25.
 saepe, *adv.* 22.
 saevus, -a, -um. 26.
 sagāciter, *adv.* 36.
 sagāx, *adi.* *Grn.* sagācis. 34.
 sagitta, -ae, *f.* 36.
 sagittārius, sagittāri, *m.* 36.
 saliō, -ire, saluī, saltum. 26.
 saltem, *adv.* 34.
 saltus, -ūs, *m.* 36.
 salūs, salūtis, *f.* 51.
 salūtō, -are, -āvi, -ātum. 50.
 salvē! inter. 13.
 sānē, *adv.* 4.
 sānus, -a, -um. 56.
 sanguis, sanguinis, *m.* 55.
 Sardinia, -ae, *f.* 9.
 satis, *adv.* 41.
 saxum, -i, *n.* 36.
 scientia, -ae, *f.* 11.
 sciō, -ire, scivi, seitum. 5.
 Scipiō, Scipiōnis, *m.* 30.
 scribō, -ere, scripsi, scriptum. 3.
 scūtum, -i, *n.* 18.
 sē, sul, prōn. 14. gram. § 25.
 secō, -are, seculi, sectum. 82.
 secundus, -a, -um. 2, 32.
 sēcūrus, -a, -um. 46.
 sed, cons. 4.
 sedeō, -ere, sedi, sessum. 3.
 seges, segetis, *f.* 43.
 sella, -ae, *f.* 5.
 sēmen, sēminia, *n.* 43.
 semper, *adv.* 22.
 Sempronia, -ae, *f.* 30.
 senātor, senātōris, *m.* 51.
 senātōrius, -a, -um. 51.

- senātus, -ūs, *m.* 50.
 senex, senis, *m.* *Gen pl.* *senum.* 34.
 sententia, -ae, *f.* 7.
 sēparātim, *adv.* 45.
 septem, *ali.* 10.
 septentriōnes, -um, *m. pl.* 55.
 septimus, -a, -um. 7.
 sequor, -i, secūtus sum. 53.
 sermō, sermōnis, *m.* 39.
 serō, -ere, sēvī, satum. 43.
 sērō, *adv.* 22.
 serva, -ae, *f.* 40.
 serviō, -ire, -ivi, -itum. 40.
 servitūs, sērvitūtis, *f.* 40.
 servō, -āre, -āvī, -ātum. 31.
 servus, -i, *m.* 29.
 sex, *adi.* 10.
 sextus, -a, -um. 6.
 Sextus, -i, *m.* 22.
 sī, *coni.* 17.
 sic, *adv.* 56.
 Sicilia, -ae, *f.* 9.
 siccus, -a, -um. 43.
 signō, -āre, -āvī, -ātum. 45.
 signum, -i, *n.* 43.
 silentium, silentī, *n.* 46.
 sileō, -ere, siluī, —. 3.
 silva, -ae, *f.* 17.
 simul āc, *coni.* 52.
 sine, *praep. Abl.* *reg.* 27.
 singulī, -ae, -a. 50.
 sinister, sinistra, sinistrum. 18.
 sinistra, -ae, *f.* 5.
 sitiō, -ire, —, —. 44.
 sitis, sitis, *f.* 56. *gram.* § 6.
 sobrius, -a, -um. 56.
 socius, sociī, *m.* 27.
 sōdēs, *adv.* 44.
 sōl, sōlis, *m.* 43.
 sōlus, -a, -um. 27. *gram.* § 15.
 somnus, -i, *m.* 25.
 sorbeō, -ēre, sorbui, —. 56.
 sordidus, -a, -um. 54.
 soror, sorōris, *f.* 30.
 spatior. -āri, -ātus sum. 43.
 spatium, spatī, *n.* 45.
 spectāculum, -i, *n.* 20.
 spectātor, spectātōris, *m.* 31.
 spectō, -āre, -āvī, -ātum. 3.
 spērō, -āre, -āvī, -ātum. 28.
 splendidus, -a, -um. 50.
 spolium, spolii, *n.* 46.
 stūgnum, -i, *n.* 44.
 statim, *adv.* 22.
 statua, -ae, *f.* 52.
 stilus, -i, *m.* 14.
 stō, stāre, stetī, statum. 3.
 stola, -ae, *f.* 40.
 stringō, -ere, strīnxī, strīctum.
 18.
 struō, -ere, struxī, structum. 45.
 studiōsē, *adv.* 22.
 studiōsus, -a, -um. 22.
 stultē, *adv.* 22.
 stultus, -a, -um. 22.
 sub, *praep. Abl.* *reg.* 35.
 subitō, *adv.* 22.
 sum, esse, fuī, —. 5. *gram.* § 33.
 summus, -a, -um, superl. *adi.* 16.
 45.
 sūmō, -ere, sūmpsi, sūmptum. 7.
 super, *praep. Acc.* *reg.* 27.
 superbus, -a, -um. 50.
 superior, superius, comp. *adi.* 38.
 superō, -āre, -āvī, -ātum. 39.
 suprā, *praep. Acc.* *reg.* 12.
 surgō, -ere, surrēxi, surrēctum. 2
 sūs, suis, *m.* 34.
 sustineō, -ēre, tīnūi, -tentum. 21.
 suus, -a, -um. 8.
- T.
- tabella, -ae, *f.* 14.
 tabernāculum, -i, *n.* 18.
 tabula, -ae, *f.* 5.
 tālis, tāle. 37.
 tam, *adv.* 22.
 tamen, *coni.* 28.
 tandem, *adv.* 20.
 tangō, -ere, tetigī, tāctum. 7.
 tantum, *adv.* 28.
 tantus, -a, -um. 35.
 taurus, -i, *m.* 26.
 tectum, -i, *n.* 21.
 tēlum, -i, *n.* 18.
 templum, -i, *n.* 20.
 tempus, temporis, *n.* 30.
 tendō, -ere, tetendī, tentum vel
 tēnsum. 48.
 teneō, -ēre, tenuī, tentum. 7.
 tener, tenera, tenerum. 43.

- ter, *adr.* 51.
 tergum, -i, *n.* 16.
 terra, -ae, *f.* 9.
 tertius, -a, -um. 3.
 theātrum, -i, *n.* 28.
 Tiberis, Tiberis, *m.* 31. *gram.* § 6.
 Tibur, Tiburis, *n.* 42.
 tigris, tigris, *m.* 42. *gram.* § 6.
 timeō, -ēre, timūl, —. 42.
 timidē, *adr.* 22.
 timidus, -a, -um. 22.
 Titus, -i, *m.* 13.
 toga, -ae, *f.* 40.
 tollō, -ere, sustulli, sublātum. 50.
 tormentum, -i, *n.* 49.
 tōtus, -a, -um. 16. *gram.* § 15.
 trahō, -ere, traxi, trāctum. 31.
 trādo, -ere, trādidi, traditum. 51.
 tranquillē, *adv.* 22.
 tranquillus, -a, -um. 22.
 trānseō, -ire, -ii, -itum. 22.
 trānsfigō, -ere, -fixi, -fixum. 52.
 trānstrum, -i, *n.* 32.
 tredecim, *adi.* 20.
 trēs, tria. 10. *gram.* § 24.
 tribūnus, -i, *m.* 45.
 triclinium, tricliniī, *n.* 56.
 trīgēnsimus, -a, -um. 30.
 trīstis, triste. 34.
 triumphalis, triumphāle. 50.
 triumphus, -i, *m.* 49.
 trūdō, -ere, trūsi, trūsum. 18.
 tū, *prōn.* 3. *gram.* § 25.
 tuba, -ae, *f.* 46.
 tum, *adv.* 13.
 tunica, -ae, *f.* 40.
 tūtus, -a, -um. 37.
 tuus, -a, -um. 8.
- U.
- ubi, *adr.* 14.
 ubi? *adv.* 12.
 ubique, *adv.* 51.
 ūltrā, *praep.* *Acc.* *reg.* 38.
 umbra, -ae, *f.* 54.
 umbrōsus, -a, -um. 35.
 umerus, -i, *m.* 33.
 unde, *adv.* 32.
 unde? *adv.* 15.
- ūndecimus, -a, -um. 11.
 ūndēcīnūsīmus, -a, -um. 19.
 undique, *adr.* 52.
 ūniversus, -a, -um. 50.
 unquam, *adr.* 22.
 ūnus, -a, -um. 10. *gram.* § 15.
 urbs, urbīs, *f.* 31.
 ut, *coni.* 28.
 uter? utra? utrum? *prōn.* 9.
gram. § 15.
 ūtilis, ūtile. 33.
 ūtor, ūtl, ūsus sum. *Att. reg.* 53.
 uxor, uxōris, *f.* 30.

V.

- vacca, -ae, *f.* 26.
 vāgina, -ae, *f.* 18.
 vāgitus, -ūs, *m.* 44.
 valē! *in'eri.* 51.
 validus, -a, -um. 21.
 vällum, -i, *n.* 18.
 varius, -a, -um. 45.
 vātēs, -is, *n.* et *f.* 52.
 vehō, -ere, vēxi, vēctum. 20.
 vehiculum, i, *n.* 46.
 vel, *coni.* 12.
 vēlum, -i, *n.* 32.
 vēnāticus, -a, -um. 89.
 vēnātor, vēnātris, *m.* 39.
 vendō, -ere, vendidī, venditum. 47.
 vēniō, -ire, vēnl, ventum. 2.
 ventus, -i, *m.* 32.
 vēr, vēris, *n.* 43.
 verber, verberis, *n.* 53.
 verbum, -i, *n.* 55.
 Vercingetorix, Vercingetorigis, *m.* 48.
 verna, -ae, *f.* 40.
 vērō, *adv.* 56.
 vertō, -ere, verti, versum. 16.
 vespērī, *adv.* 24.
 vester, vestīra, vestrum. 8.
 vestimentum, -i, *n.* 29.
 vestiō, -ire, -ivi, -itum. 50.
 vestis, vestis, *f.* 40.
 vētō, -ēre, vētui, vētitum. 49.
 vētus, *adi.* *Gen.* veteris. 44.
 vēxillum, -i, *n.* 45.

via, -ae, f. 20.
viātor, viātōris, m. 30.
vicēnsimus, -a, -um. 20.
victima, -ae, f. 25.
victor, victōris, m. 50.
victōria, -ae, f. 29.
vicus, -i, m. 42.
videō, -ere, vidī, visum. 7.
videor, -ēri, visus sum. 51.
vigil, vigilis, m. 46.
vigilia, -ae, f. 11.
vīgintī, adi. 14.
vīlicus, -i, m. 39.
villa, -ae, f. 30.
vinciō, -ire, vinxi, vinctum. 50.
vincō, -ere, vīcti, victum. 29.
vinculum, -i, n. 49.
vīnum, -i, n. 41.
viola, -ae, f. 25.
vir, viri, m. 21.

virtūs, virtūtis, f. 50.
vīs, nōm. f. Acc. vim, Abl. vi. 42.
gram. § 14.
vīsō, -ere, vīsi, vīsum. 20.
vīta, -ae, f. 28.
vitium, vitī, n. 23.
vitō, -āre, -āvī, -ātum. 26.
vīvō, -ere, vīxī, vīctum. 28.
vocō, -āre, -āvī, -ātum. 11.
volitō, -āre, -āvī, -ātum. 43.
volō, velle, voluī, —. 18. gram.
§ 33.
vorō, -āre, -āvī, -ātum. 42.
vōs, prōn. 3. gram. § 25.
vōx, vōcis, f. 42.
vulnerō, -āre, -āvī, -ātum. 50.
vulnus, vulneris, n. 55.

Z.

Zephyrus, -i, m. 55.

**OXFORD : HORACE HART
PRINTER TO THE UNIVERSITY**

UNIVERSAL
LIBRARY

112 034

UNIVERSAL
LIBRARY